

บทที่ 4

ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร, สังคม-วัฒนธรรม, เศรษฐกิจและกายภาพ

ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร, สังคม-วัฒนธรรม, เศรษฐกิจและกายภาพของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีลักษณะและการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คือ

ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงประชากร

1. ขนาดของประชากร ตามสถิติจำนวนประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ปี 2522-2532 ดังตารางที่ 4.1 พบว่าประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดอาศัยอยู่ในเขตของอำเภอแม่สะเรียง, อำเภอเมือง และอำเภอแม่ลาน้อย เช่น เมื่อปี พ.ศ. 2522 จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 129,458 คน อาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่สะเรียง 51,530 คน หรือ 39.81% อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง 24,119 คน หรือ 18.6% อาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่ลาน้อย 18,856 คน หรือ 14.6% ซึ่งเมื่อรวมประชากรในเขตของสามอำเภอจะมีสัดส่วนถึง 73% และเมื่อปี 2532 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีประชากรทั้งสิ้น 169,682 คน อาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่สะเรียงถึง 45,775 คน หรือ 26.9% อาศัยอยู่ในเขตอำเภอแม่ลาน้อย 27,529 คน หรือ 16.2% อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง 24,074 คน หรือ 14.2% ซึ่งรวมประชากรในเขตของสามอำเภอแล้วจะมีสัดส่วน 57.3% ส่วนที่เหลืออาศัยอยู่ในเขตอำเภอยายม 17,810 คน หรือ 10.5% อำเภอปาย 22,065 คน หรือ 13% กิ่งอำเภอสบเมย 18,900 คน หรือ 11.1% , กิ่งอำเภอปางมะผ้า 7,083 คน หรือ 4.2% และอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 6,446 คน หรือ 3.8%

ด้านอัตราการเพิ่มของประชากรจากตารางที่ 4.1 พบว่าอัตราการเพิ่มประชากรโดยรวมทั้งจังหวัดโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2522-2532 เท่ากับ 2.7% อำเภอเมืองมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ -0.03% เนื่องจากในปี พ.ศ. 2530 กิ่งอำเภอปางมะผ้าได้แยกออกจากอำเภอเมือง ทำให้อัตราการเพิ่มของแต่ละปีเมื่อนำมาเฉลี่ยทั้งหมดทุกปีของอำเภอเมืองลดลง เช่นเดียวกับอำเภอแม่สะเรียงที่มีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยเท่ากับ -1.2% เนื่องจากในปี พ.ศ. 2527 กิ่งอำเภอสบเมยได้แยกออกจากอำเภอแม่สะเรียง, เทศบาลมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย

เท่ากับ 1.71% อำเภอขุนยวมมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย 2.2%, อำเภอป่าสักมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.7% อำเภอแม่ลาน้อยมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย 3.8%, กิ่งอำเภอสบเมยมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย 3.6% และกิ่งอำเภอปางมะผ้ามีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย 6.8% ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่มากที่สุด แต่เมื่อเปรียบเทียบเป็นจำนวนประชากรแล้ว จะยังมีจำนวนน้อยอยู่เช่น ในปี พ.ศ. 2532 ประชากรโดยรวมทั้งจังหวัดมี 169,682 คน แต่ประชากรในเขตกิ่งอำเภอปางมะผ้ามีเพียง 7,083 คน หรือมีสัดส่วนเพียง 4.2% เท่านั้น

สำหรับการคาดการณ์จำนวนประชากรในอีก 5 และ 10 ปี ข้างหน้าหรือในปี พ.ศ. 2537 และปี พ.ศ. 2542 จากตารางที่ 4.2 พบว่าในปี พ.ศ. 2537 ประชากรทั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะมี 199,808 คน โดยอำเภอแม่สะเรียงจะมีประชากรมากที่สุด คือ 53,077 คน รองลงมาคืออำเภอแม่ลาน้อยจะมีประชากร 33,289 คนอำเภอเมือง 27,416 คน, อำเภอป่าสัก 26,549 คน กิ่งอำเภอสบเมย 22,627 คน, อำเภอขุนยวม 19,881 คน, กิ่งอำเภอปางมะผ้า 9,951 คน และเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจะมีประชากร 7,018 คน ในปี พ.ศ. 2542 ประชากรทั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะมีทั้งสิ้น 235,868 คน โดยอำเภอแม่สะเรียงจะมีประชากรมากที่สุดคือ 61,543 คน รองลงมาคือ อำเภอแม่ลาน้อยจะมีประชากร 40,255 คน, อำเภอป่าสักมี 31,944 คน, อำเภอเมืองมี 31,222 คน, กิ่งอำเภอสบเมยจะมีประชากร 27,090 คน, กิ่งอำเภอปางมะผ้าจะมีประชากร 13,981 คน, และเทศบาลจะมีประชากร 7,640 คน

สำหรับอัตราการเพิ่มของประชากรเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายตำบลของอำเภอเมือง ดังตารางที่ 4.3 แล้วพบว่า ช่วงปี พ.ศ. 2523-2527 ตำบลหมอกจำแป่มีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงที่สุดคือ 1.88% รองลงมาได้แก่ ตำบลจองคำ หรือเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้งหมดมีอัตราการเพิ่ม 1.7% และตำบลที่มีอัตราการเพิ่มของประชากรน้อยที่สุด คือ ตำบลห้วยผา มีอัตราการเพิ่มเท่ากับ -3.12% ในช่วยปี พ.ศ. 2528-2532 พบว่าตำบลผาป่อง มีอัตราการเพิ่มที่สูงที่สุดถึง 5.30% รองลงมาได้แก่ตำบลห้วยผา 2.55% และตำบลที่มีอัตราการเพิ่มน้อยที่สุดคือ ตำบลปางหมู มีค่าเท่ากับ -1.28% เมื่อทำการเฉลี่ยค่าอัตราการเพิ่มของประชากรโดยเฉลี่ยพบว่า ตำบลจองคำ มีอัตราการเพิ่มที่สูงที่สุดคือ 1.7% รองลงมาคือ ตำบลหมอกจำแป่ 1.65% ตำบลที่มีค่าอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ตำบลปางหมู มีค่าเท่ากับ -0.78% เท่านั้น ในปี พ.ศ. 2532 ตำบลที่มีประชากรมากที่สุด คือ ตำบลจองคำมีประชากร 6,446 คน รองลงมาคือ ตำบลปางหมูมีประชากร 5,864 คน ตำบลที่มีประชากร

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรและอัตราการเพิ่มของประชากร รายอำเภอ

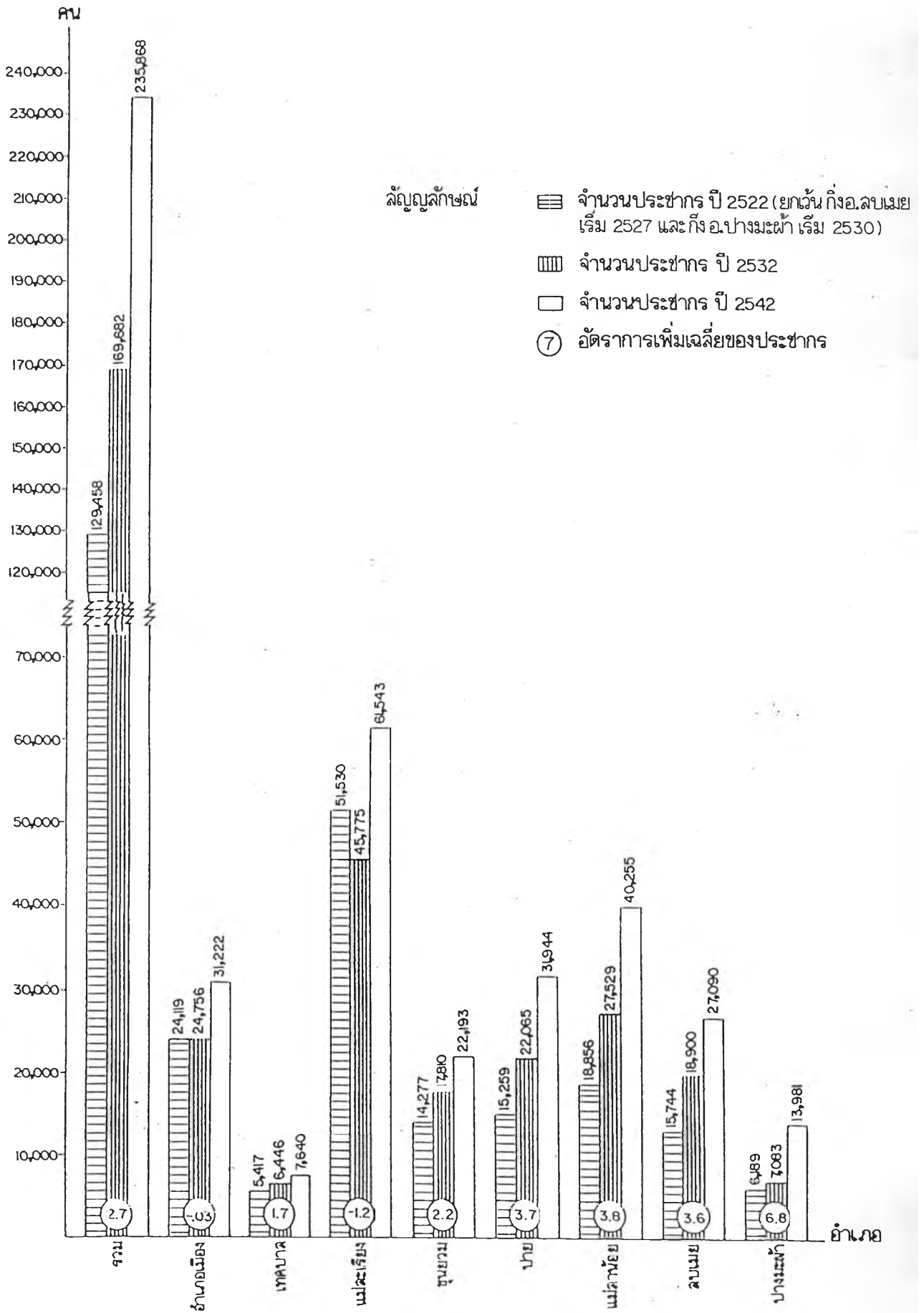
ปี	กิ่งจังหวัด		อำเภอเมือง		เทศบาล		อ.แม่สะเรียง		อ.ขุนยวม		อ.ป่าาย		อ.แม่ลาน้อย		กิ่ง อ.สบเมย		กิ่ง อ.ปางมะผ้า		
	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	ประชากร	อัตรา เพิ่ม x	
'22	129,458	-	24,119	-	5,417	-	51,530	-	14,277	-	15,259	-	18,856	-	-	-	-	-	-
'23	132,391	2.2	24,756	2.6	5,618	3.6	52,087	1.1	14,485	1.5	15,454	1.3	19,991	5.8	-	-	-	-	-
'24	135,379	2.2	25,596	3.3	5,722	1.8	52,713	1.2	14,790	2.1	15,672	1.4	20,886	4.4	-	-	-	-	-
'25	137,670	1.7	26,035	1.7	5,976	4.3	53,345	1.2	15,070	1.8	15,664	-0.05	21,580	3.3	-	-	-	-	-
'26	144,936	5.1	25,729	-1.2	6,035	1.0	54,227	1.6	16,047	6.3	19,407	21.4	23,491	3.5	-	-	-	-	-
'27	148,282	2.3	26,304	2.2	6,366	5.4	**39,486	-31.7	16,322	1.7	19,747	1.7	24,313	3.4	15,744	-	-	-	-
'28	155,001	4.4	26,926	2.3	6,681	4.8	41,876	5.9	16,629	1.9	20,161	2.1	25,115	3.2	17,613	11.2	-	-	-
'29	159,547	2.9	27,980	3.8	6,734	0.8	42,740	2.0	17,167	3.2	21,031	4.2	25,924	3.2	17,971	2.0	-	-	-
'30	162,486	1.8	*22,853	-20.2	6,781	0.7	43,516	1.8	17,404	1.4	21,147	0.6	26,487	2.1	18,109	0.8	6,189	-	-
'31	165,813	2.0	23,415	2.4	6,764	-0.3	44,558	2.4	17,606	1.2	21,377	1.1	26,983	1.9	18,557	2.4	6,553	5.7	5.7
'32	169,682	2.3	24,074	2.8	6,446	-4.8	45,775	2.7	17,810	1.2	22,065	3.2	27,529	2.0	18,900	1.8	7,083	7.8	7.8
อัตราเพิ่มเฉลี่ย		2.7	-0.03		1.7		-1.2		2.2		3.7		3.8		3.8		6.8		

* แยกไปตั้งเป็นกิ่ง อ.ปางมะผ้า

** แยกไปตั้งเป็นกิ่ง อ. สบเมย

น้อยที่สุดคือ ตำบลห้วยผามีประชากร 2,221 คน เมื่อคาดการณ์ประชากรโดยใช้อัตราการเพิ่ม โดยเฉลี่ยของแต่ละตำบล พบว่า ในช่วงเวลาอีก 5 ปีข้างหน้าหรือปี พ.ศ. 2537 พบว่า ตำบลที่จะมีประชากรมากที่สุดคือ ตำบลจองคำ จะมีประชากร 7,018 คน รองลงมาคือ ตำบลปางหมู จะมีประชากร 5,640 คน และตำบลที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ ตำบลห้วยผา จะมีประชากรเพียง 2,188 คน นอกจากนี้ภายใน พ.ศ. 2542 หรืออีก 10 ปีข้างหน้า ตำบลจองคำจะมีประชากรมากที่สุด 7,640 คน รองลงมาคือ ตำบลห้วยโป่งจะมีประชากร 5,754 คน ตำบลที่จะมีประชากรน้อยที่สุดคือ ตำบลห้วยผา คือมีประชากร 2,155 คน

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากร และ อัตราการเพิ่มของประชากร รายอำเภอ

ตารางที่ 4.2 แสดงการคาดการณ์จำนวนประชากรปี 2537 และ 2542

	ปีปัจจุบัน ('32)	ปี 2537	ปี 2542
*อำเภอเมือง	24,074	27,416	31,222
เทศบาล	6,446	7,018	7,640
*อ. แม่สะเรียง	45,775	53,077	61,543
อ. ชุนยวม	17,810	19,881	22,193
อ. ปาย	22,065	26,549	31,944
อ. แม่ลาโน่	27,529	33,289	40,255
กิ่งอำเภอสบเมย	18,900	22,627	27,090
กิ่งอำเภอปางมะผ้า	7,083	9,951	13,981
รวม	169,682	199,808	235,868

*อำเภอเมืองและอำเภอแม่สะเรียง ใช้อัตราเพิ่มโดยเฉลี่ยหลังจากการแยกไปตั้งเป็นกิ่งอำเภอปางมะผ้าและกิ่งอำเภอสบเมย คือ อัตราเพิ่มโดยเฉลี่ย 2.6, 2.96 ตามลำดับ

$$r = \frac{\text{Log} \left(\frac{P_n}{P_o} \right)}{n \text{ Log } e}$$

P_o คือ จำนวนประชากรทั้งสิ้น เมื่อต้นช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

P_n คือ จำนวนประชากรทั้งสิ้น เมื่อปลายช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

n คือ จำนวนช่วงปีที่ทำการศึกษา

r คือ อัตราการเพิ่ม

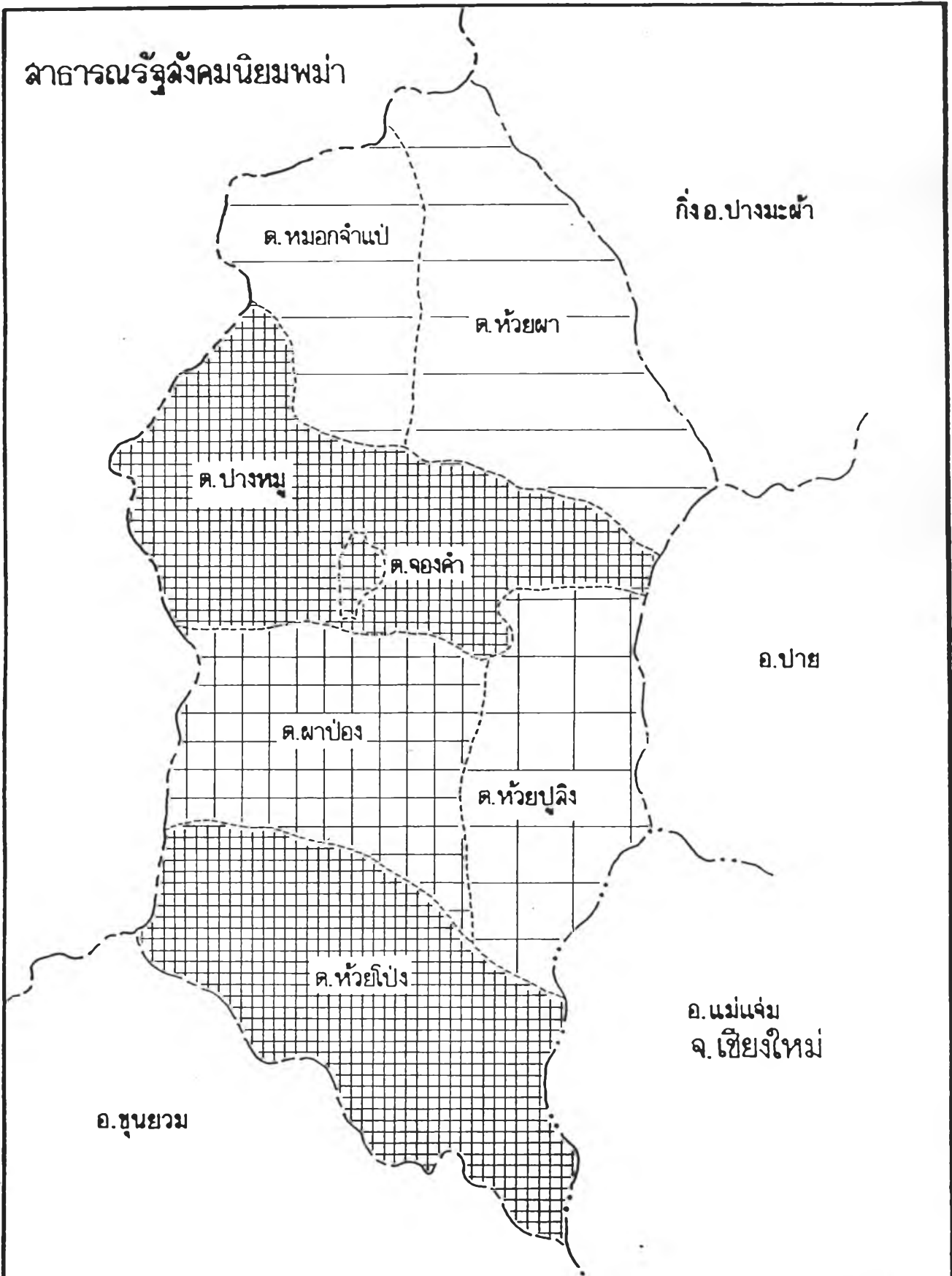
$\text{Log} e$ คือ ค่าคงที่ = 0.4342945

ตารางที่ 4.3 : แสดงอัตราการเพิ่มประชากรและการคาดการณ์ประชากรรายตำบลในปี
2537, 2542

พ.ศ.และอัตราเพิ่ม/ ประชากรรายตำบล	2523	2527	อัตราเพิ่ม %	2528	2532	อัตราเพิ่ม %	อัตราเพิ่ม เฉลี่ย	2527	2542
ตำบลลองคำ (เทศบาล)	5,618	6,366	1.70	6,681	6,446	1.70	1.70	7,018	7,640
ตำบลห้วยโป่ง	4,803	5,055	1.28	5,112	5,238	0.61	0.94	5,490	5,754
ตำบลผาบ่อง	7,745	6,993	-2.55	3,965	4,901	5.30	1.38	5,251	5,626
ตำบลปางหมู	5,089	5,032	-0.28	6,172	5,864	-1.28	-0.78	5,640	5,424
ตำบลหมอกจำแป่	2,140	2,307	1.88	2,323	2,459	1.42	1.65	2,670	2,900
ตำบลห้วยผา	2,234	1,972	-3.12	2,007	2,221	2.53	-0.30	2,188	2,155
ตำบลห้วยปูลิง	-	-	-	3,227	3,391	1.24	1.24	3,608	3,839

- หมายเหตุ : 1. ในกรณีในรายตำบลได้แยกตำบลปางมะผ้า กับตำบลสบบ่องออกจาก
อำเภอเมือง เนื่องจากทั้ง 2 ตำบล แยกไปตั้งเป็นกิ่งอำเภอ
ปางมะผ้า
2. ตำบลลองคำ จะใช้อัตราเพิ่มของการเฉลี่ยจากข้อมูลทั้งหมด
11 ปี จากตารางที่ 4.1

สถานการณ์รัฐลงคมนิยมพม่า

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.1

แสดง: จำนวนประชากร รายตำบล ปี 2532

สัญลักษณ์

< 3,000 คน

4,001 - 5,000 คน

3,001 - 4,000 คน

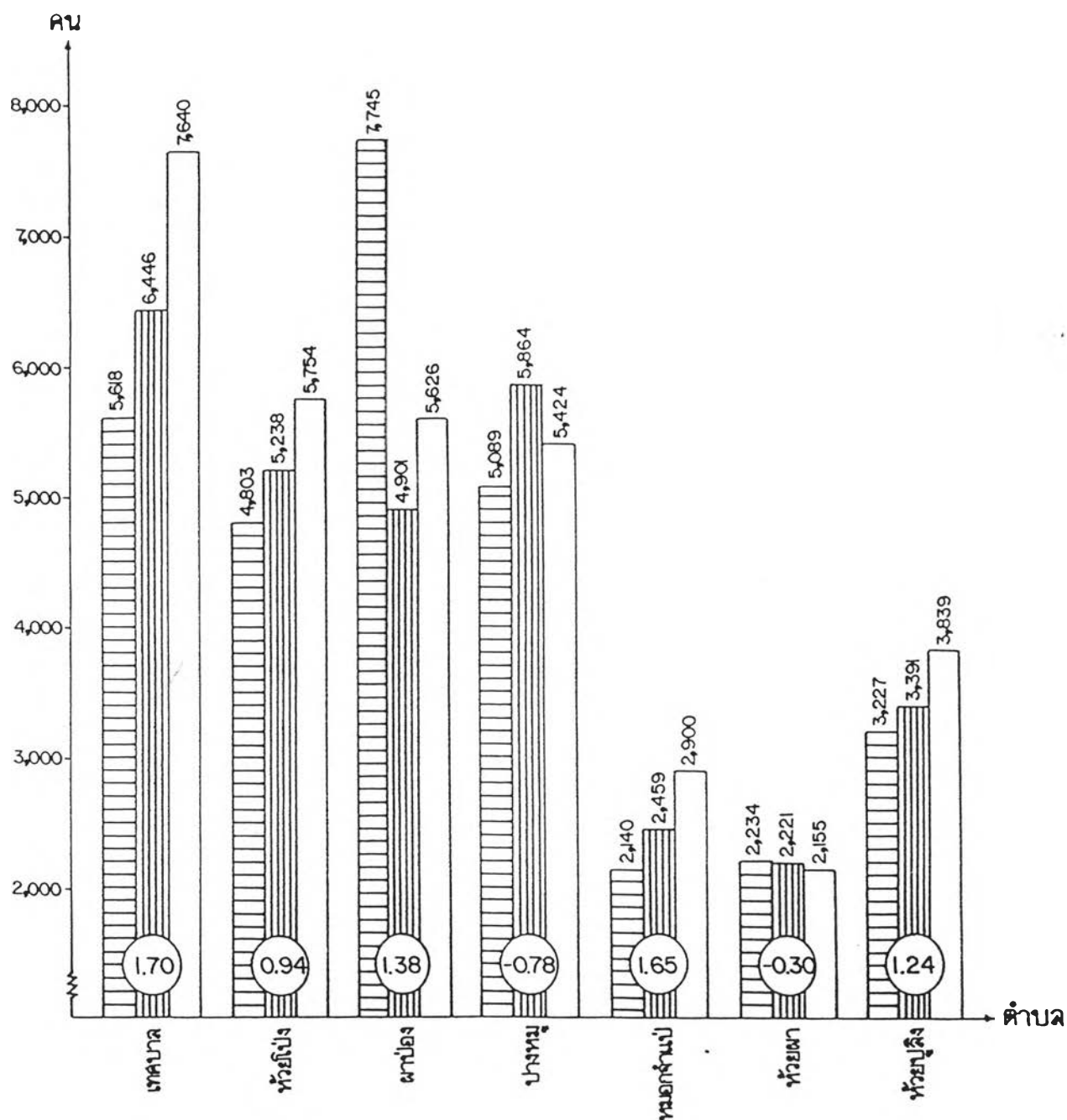

> 5,000 คน

มาตราส่วน
1 : 740,000

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงจำนวนประชากร และอัตราการเพิ่มของประชากร รายตำบล

สัญลักษณ์

จำนวนประชากร ปี 2523 (ยกเว้น ต. ห้วยปลิง เริ่มปี 2528)

จำนวนประชากร ปี 2532

จำนวนประชากร ปี 2542

อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของประชากร

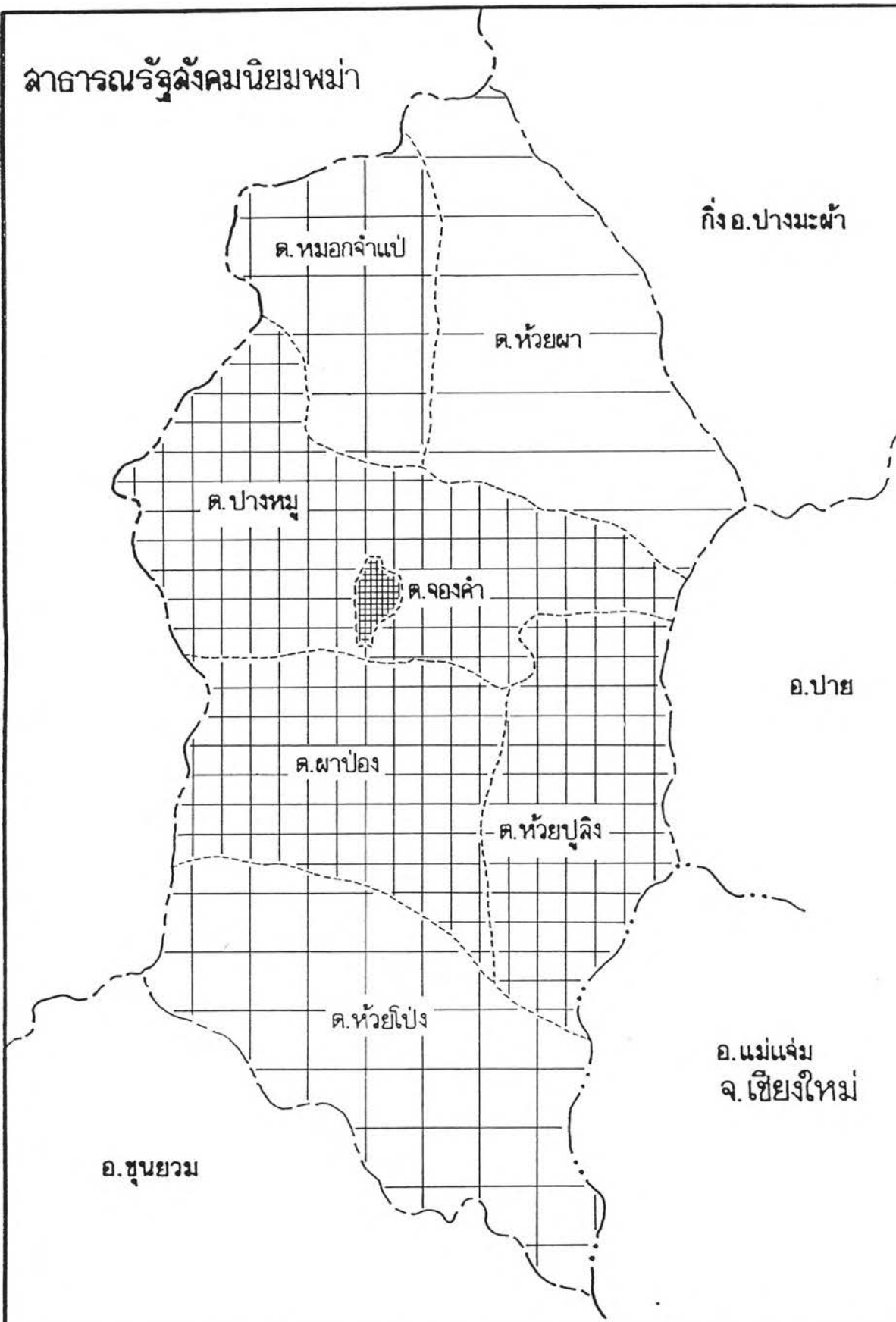
2. ความหนาแน่นของประชากร จากจำนวนประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปี 2523 และปี 2532 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับขนาดของพื้นที่ เพื่อที่จะหาความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่นั้น จากตารางที่ 4.4 พบว่า ในปี พ.ศ. 2532 เทศบาลเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรสูงที่สุดคือ 936 คน/พื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลมีพื้นที่ขนาดเล็กแต่มีประชากรมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีแรงดึงดูดทางประชากรมากที่สุด เพราะเป็นทั้งศูนย์การค้าของจังหวัด, แหล่งท่องเที่ยว, ศูนย์ราชการ, ศูนย์การศึกษาของจังหวัด รองลงมาได้แก่ อำเภอแม่ลาน้อย, อำเภอแม่สะเรียง, อำเภอเมือง, อำเภอปาย และอำเภอขุนยวม โดยมีความหนาแน่น 26 คน/กม.² 12 คน/กม.², 7.65 คน/กม.², 7 คน/กม.² และ 6 คน/กม.² ตามลำดับ โดยเฉลี่ยทั้งจังหวัดมีความหนาแน่น 10 คน/กม.² ในปี 2532 เทศบาลยังคงมีความหนาแน่นมากที่สุด โดยมีความหนาแน่นถึง 1074 คน/กม.² รองลงมาได้แก่ อำเภอแม่ลาน้อย มีความหนาแน่น 36 คน/กม.² กิ่งอำเภอสบเมยมีความหนาแน่น 18 คน/กม.² และอำเภอที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุดคือ อำเภอขุนยวม มีความหนาแน่นเพียง 8 คน/กม.² โดยเฉลี่ยทั้งจังหวัดมีความหนาแน่น 13 คน/กม.² สำหรับการคาดการณ์ความหนาแน่นในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า หรือในปี พ.ศ. 2542 เทศบาลยังคงมีความหนาแน่นสูงสุด โดยจะมีความหนาแน่นถึง 1273 คน/กม.² รองลงมาคือ อำเภอแม่ลาน้อย จะมีความหนาแน่น 52 คน/กม.², กิ่งอำเภอสบเมยจะมีความหนาแน่น 26 คน/กม.² และอำเภอที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุดคือ อำเภอขุนยวม โดยจะมีความหนาแน่นเพียง 9 คน/กม.² และโดยเฉลี่ยความหนาแน่นทั้งจังหวัดจะมีความหนาแน่นเพียง 18 คน/กม.²

สำหรับความหนาแน่นของตำบลต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนในปี 2532 พบว่าตำบลจองคำ หรือเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีความหนาแน่นมากที่สุดคือ 1,074 คน/กม.² รองลงมาคือ ตำบลผาบ่อง มีความหนาแน่น 12 คน/กม.² และตำบลปางหมู มีความหนาแน่น 12 คน/กม.² ตำบลที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุดคือ ตำบลห้วยผามีความหนาแน่น 4 คน/กม.² สำหรับการคาดการณ์ความหนาแน่นของประชากรในช่วงอีก 10 ปีข้างหน้า คือปี 2542 พบว่าตำบลจองคำยังคงมีความหนาแน่นมากที่สุด คือ 1,273 คน/กม.² รองลงมาคือ ตำบลผาบ่อง มีความหนาแน่น 14 คน/กม.² ตำบลที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุดคือ ตำบลห้วยผามีความหนาแน่น 4 คน/กม.² จากตารางที่ 4.5 จะเห็นว่า ตำบลจองคำมีจำนวนประชากรเมื่อเปรียบเทียบกับตำบลอื่น ๆ แล้วพบว่ามีมาก การเปลี่ยนแปลงของประชากรก็มีอัตราการเพิ่มที่มากที่สุด และความหนาแน่นก็มากที่สุดด้วย เท่ากับว่า ตำบลจองคำ มีการเจริญเติบโตที่มาก

ตารางที่ 4.4: แสดงความหนาแน่นของประชากร แยกรายอำเภอ

อำเภอ	ปี 2523			ปี 2532			ปี 2542	
	พื้นที่ (ตร.กม)	ประชากร	ความ หนาแน่น (คน/กม ²)	พื้นที่ (กม ²)	ประชากร	ความ หนาแน่น (คน/กม ²)	ประชากร	ความหนาแน่น (คน/กม ²)
อ.เมือง	3,238	24,756	7.65	2,338	24,074	10.30	31,222	13.35
เทศบาล	6	5,618	936.33	6	6,446	1074.33	7,640	1273.33
แม่สะเรียง	4,500	52,087	11.57	3,446	45,775	13.28	61,543	17.85
ขุนยวม	2,365	14,485	6.12	2,365	17,810	7.53	22,193	9.38
ป่าาย	2,348	15,454	6.58	2,348	22,065	9.39	31,944	13.50
แม่ลาน้อย	755	19,991	25.79	775	27,529	35.52	40,255	51.94
กิ่ง อ.สบเมย	-	-	-	1,054	18,900	17.93	27,090	25.70
กิ่ง อ.ปางมะผ้า	-	-	-	900	7,083	7.87	13,981	15.53
จ. แม่ฮ่องสอน	13,232	132,391	10.00	13,232	169,882	12.82	235,868	17.82

สถานการณ์รัฐสังคมนิยมพม่า

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.2

แสดง: ความหนาแน่นของประชากร รายตำบล ปี 2532

สัญลักษณ์

< 5 คน/ตร.กม.

5 - 10 คน/ตร.กม.

11 - 15 คน/ตร.กม.

> 15 คน/ตร.กม.

มาตราส่วน
1 : 740,000

ตารางที่ 4.5: แสดงความหนาแน่นของประชากร แยกรายตำบลของอำเภอเมือง

ตำบล	ประชากร ปี 2523	ประชากร ปี 2532	อัตราเพิ่ม %/ปี	พื้นที่ (กม ²)	ความหนาแน่น (คน/กม ²)	ประชากร ปี 2542	ความหนาแน่น (คน/กม ²)
ต. จองค์	5,618	6,446	1.70	6	1074.33	7,640	1273.33
ต. ห้วยโป่ง	4,803	5,238	0.94	596	8.78	5,754	9.65
ต. ผาป่อง	7,745	4,901	1.38	399	12.28	5,626	14.10
ต. ปางหมู	5,089	5,864	-0.78	485	12.09	5,424	11.18
ต. หมอกจำแป่	2,140	2,459	1.65	248	9.92	2,900	11.69
ต. ห้วยผา	2,234	2,221	-0.30	567	3.92	2,155	3.80
ต. ห้วยปูลิง	3,227	3,391	1.24	298	11.38	3,839	12.88

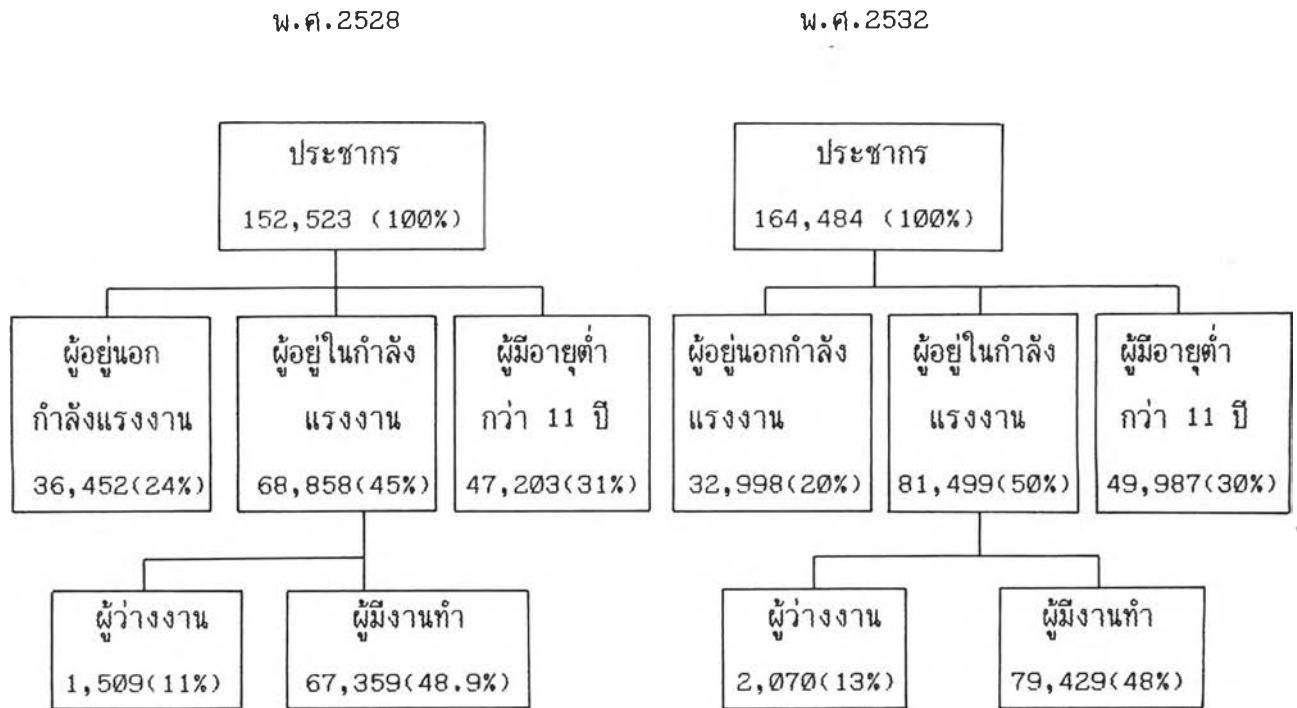
รองลงมาได้แก่ ตำบลหมอกจำแป่ ซึ่งมีลักษณะเดียวกันแต่จำนวนประชากรและความหนาแน่นยังน้อย ดังนั้น ตำบลหมอกจำแป่ จึงอยู่ระหว่างการพัฒนาคือมีแนวโน้มในการพัฒนามาก เช่นเดียวกับ ตำบลห้วยโป่งตำบลผาป่อง และตำบลห้วยปูลิง สำหรับ ตำบลปางหมู พบว่าจำนวนประชากรมาก แต่อัตราการเพิ่มของประชากรมีค่าลดลง ความหนาแน่นของประชากรในอนาคตก็จะลดลง เท่ากับว่ามีการเคลื่อนย้ายของประชากรออกจากพื้นที่มาก แสดงถึงแนวโน้มในการพัฒนาเริ่มเสื่อมลง ส่วนตำบลห้วยผาพบว่า จำนวนประชากรมีน้อย อัตราการเพิ่มของประชากรก็มีค่าลดลง ความหนาแน่นของประชากรก็น้อย ซึ่งเท่ากับว่า ตำบลห้วยผา มีความล่าช้าในการพัฒนา เนื่องจากมีพื้นที่มาก แต่จำนวนประชากรน้อย และอัตราการเพิ่มลดลง การพัฒนาด้านที่ตำบลห้วยผาจึงมีความสำคัญมาก เพื่อที่จะยกระดับของตำบลให้ทัดเทียมกับตำบลอื่น ๆ

3. โครงสร้างประชากรและกำลังแรงงาน จากการเปรียบเทียบในช่วยปี พ.ศ. 2528 และ พ.ศ. 2532 ดังแผนผังที่ 4.3 พบว่าในปี พ.ศ. 2528 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผู้ที่อยู่ในวัยแรงงาน 68,868 คน หรือ 45% ของประชากรทั้งหมด แต่ในปี พ.ศ. 2532 จังหวัด

แม่ฮ่องสอน มีผู้อยู่ในวัยแรงงาน 81,499 คน หรือ 50% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งมีจำนวนมากขึ้น สำหรับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 11 ปี ในปี 2528 มีทั้งหมด 47,203 คน หรือ 31% แต่ในปี 2532 มี 49,987 คน หรือ 30% ของประชากรทั้งหมด เป็นอัตราที่ลดลง ส่วนผู้อยู่นอกกำลังแรงงานในปี 2528 มีทั้งหมด 35,452 คน หรือ 24% ในปี 2532 ลดลงเหลือ 32,998 คน หรือ 20% ของประชากรทั้งหมด ด้านผู้มีงานทำในปี 2528 มีทั้งสิ้น 67,359 คน หรือ 48.9% ของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานในปี 2532 ผู้มีงานทำ 79,429 คน หรือ 48.7% ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน แสดงว่าจำนวนผู้มีงานทำมีจำนวนมากขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างผู้อยู่ในกำลังแรงงานต่อผู้มีงานทำพบว่าเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าดั่งแม่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะมีประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานมากขึ้น แต่ก็มีผู้มีงานทำเพิ่มมากขึ้นด้วย

ส่วนจำนวนผู้ว่างงาน จากตารางที่ 4.6 พบว่า ตั้งแต่ปี 2528-2532 จำนวนผู้ว่างงานโดยรวมทั้งจังหวัด มีอัตราเพิ่มขึ้น 9.16% คือ ในปี 2528, 2530 และ 2532 มีผู้ว่างงานทั้งสิ้น 1,509, 2,039 และ 2,070 ตามลำดับ อำเภอที่มีผู้ว่างงานมากที่สุดทั้ง 3 ช่วงปี คือ อำเภอแม่สะเรียง มีผู้ว่างงานในปี 2528, 2530 และ 2532 เท่ากับ 512, 541 และ 557 คน ตามลำดับ โดยมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย 2.2 % ต่อปี รองลงมาได้แก่อำเภอเมืองมีผู้ว่างงานในปี พ.ศ. 2528, 2530, 2532 เท่ากับ 301, 353 และ 377 คน ตามลำดับ โดยมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย 6.0% ต่อปี

แผนผังที่ 4.3: แสดงโครงสร้างประชากรและกำลังแรงงานของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2528 และ 2532

ที่มา : สำนักงานแรงงานจังหวัด

ตารางที่ 4.6 : แสดงจำนวนผู้ว่างงาน รายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนผู้ว่างงาน			การเปลี่ยนแปลง
	ปี 2528	2530	2532	
เมือง	301	353	377	+ 6.0 %
แม่สะเรียง	512	541	557	+ 5 %
แม่ลาน้อย	225	335	337	+12.4 %
ขุนยวม	151	218	220	+1.4%
ปาย	166	257	267	+14.6 %
กิ่งอำเภอสบเมย	154	229	231	+12.4 %
กิ่งอำเภอปางมะผ้า	-	106	81	-11.8 %
รวม	1,509	2,039	2,070	9.16 %

ที่มา: สำนักงานแรงงานจังหวัด

อำเภอที่มีผู้ว่างงานน้อยที่สุด คือ กิ่งอำเภอปางมะผ้า โดยมีผู้ว่างงาน 106 คน ในปี 2530 81 คน ในปี 2532 โดยมีอัตราการว่างงานลดลง 11.8% สำหรับอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยของผู้ว่างงาน พบว่าอำเภอปาย มีอัตราการเพิ่มของผู้ว่างงานมากที่สุด คือ 14.6% รองลงมาได้แก่ อำเภอแม่ลาน้อย และกิ่งอำเภอสบเมย โดยมีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย 12.4% และกิ่งอำเภอปางมะผ้ามีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ - 11.8%

จากจำนวนผู้ว่างงานในเขตอำเภอเมืองพบว่ามิถึง 377 คน ในปี 2532 แต่ความต้องการด้านแรงงานทางด้านการบริการ เช่น แรงงานในโรงแรมต่าง ๆ ของเมืองแม่ฮ่องสอน ที่สร้างขึ้นใหม่ ยังขาดแรงงานอยู่เป็นจำนวนมาก ต้องใช้แรงงานจากจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการทดแทน ซึ่งการทำงานในด้านการบริการนี้ ยังขัดกับความเชื่อเก่า ๆ ของชาวเมือง

แม่ฮ่องสอนอยู่ว่าเป็นภาพพจน์ที่ไม่ค่อยดีสำหรับผู้ทำงาน จึงควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขค่านิยมเหล่านี้เสียใหม่ รวมไปถึงน่าจะมีการฝึกอบรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านนี้ให้มากยิ่งขึ้น การว่างงานของแรงงานในอำเภอเมืองและของจังหวัดจะมีค่าลดลง และเป็นการเพิ่มรายได้แก่ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนอีกทางหนึ่งด้วย

4. สัดส่วนบ้าน: ประชากร จากการเปรียบเทียบบ้านต่อประชากร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522-2532 ดังตารางที่ 4.7 พบว่าโดยเฉลี่ยทั้งจังหวัด บ้าน 1 หลัง มีสมาชิก 5 คน สำหรับอำเภอเมืองพบว่าโดยเฉลี่ยบ้าน 1 หลัง มีสมาชิก 6 คน และ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนพบว่า โดยเฉลี่ยบ้าน 1 หลัง มีสมาชิก 3 คน ซึ่งเป็นสัดส่วนบ้านต่อประชากรน้อยที่สุด เนื่องจากจำนวนบ้านในเขตเทศบาลมีจำนวนมาก และประชากรมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาพรวมของทั้งจังหวัด

ตารางที่ 4.7: แสดงสัดส่วน บ้าน : ประชากร

จังหวัด	จังหวัดแม่ฮ่องสอน			อำเภอเมือง			เทศบาล		
	บ้าน	ประชากร	บ้าน : ประชากร	บ้าน	ประชากร	บ้าน : ประชากร	บ้าน	ประชากร	บ้าน : ประชากร
2522	24,947	129,458	5	3,304	24,119	7	1,470	5,417	4
2523	25,464	132,391	5	3,389	24,756	7	1,495	5,618	4
2524	26,494	135,379	5	3,648	25,596	7	1,576	5,722	4
2525	26,748	137,670	5	3,867	26,035	7	1,650	5,976	4
2526	27,010	144,936	5	5,080	25,729	5	1,843	6,035	3
2527	28,164	148,282	5	5,320	26,304	5	1,908	6,366	3
2528	30,466	155,001	5	5,527	26,926	5	1,977	6,681	3
2529	31,620	159,547	5	5,778	27,980	5	1,970	6,734	3
2530	32,739	162,486	5	4,908	22,853	5	2,031	6,781	3
2531	33,934	165,813	5	5,180	23,415	5	2,105	6,764	3
2532	35,278	169,682	5	5,431	24,074	4	2,181	6,446	3
เฉลี่ย			5			6			3

ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-วัฒนธรรมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนนี้ มุ่งพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-วัฒนธรรมที่ปรากฏจากข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นหลัก เนื่องจากในปัจจุบันสื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-วัฒนธรรมในช่วงเวลาที่ผ่านมานั้นยังไม่มีผู้ทำการศึกษา จึงต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งใช้วัดทัศนคติและความรู้สึกของคนในพื้นที่เป็นหลัก โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 272 ชุด กระจายไปยังกลุ่มเพศ, อายุ และอาชีพต่าง ๆ ดังนี้ คือ

เพศชาย	132 คน	หรือ 48.5%	หญิง	140 คน	หรือ 51.5%
อายุ	ช่วงอายุ 15-24 ปี	75 ท่าน	หรือ 27.6%		
	ช่วงอายุ 25-34 ปี	69 ท่าน	หรือ 25.4%		
	ช่วงอายุ 35-44 ปี	64 ท่าน	หรือ 23.5%		
	ช่วงอายุ > 45 ปี	64 ท่าน	หรือ 23.5%		
อาชีพ	ลูกจ้าง	45 ท่าน	หรือ 16.5%		
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48 ท่าน	หรือ 17.6%		
	ธุรกิจ/การค้า	46 ท่าน	หรือ 16.9%		
	แม่บ้าน	49 ท่าน	หรือ 14.3%		
	นักเรียน/นักศึกษา	54 ท่าน	หรือ 19.9%		
	อื่น ๆ	40 ท่าน	หรือ 14.7%		
ครอบครัว	ครอบครัวเดี่ยว	163 ครอบครัว	หรือ 59.9%		
	ครอบครัวขยาย	109 ครอบครัว	หรือ 40.1%		

โดยข้อมูลในแบบสอบถามได้แบ่งประเด็นสำคัญเป็น 2 กลุ่ม ในการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-วัฒนธรรม คือ

1. ทางวัฒนธรรม ปัจจัยหรือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมประกอบด้วย

1.1 ความเชื่อ ซึ่งจะมุ่งพิจารณาความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1.1.1 ความเชื่อทางศาสนาของชาวชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน เช่น การไปวัดทุกวันพระ, การทำบุญเป็นการสร้างกุศลไว้ชาติหน้า, การบวชเณรเป็นสิ่งที่จำเป็น,

การบวชพระก็เป็นสิ่งที่จำเป็น และการนำข้อปฏิบัติ/ศีล 5 ทางพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งจำเป็น

1.1.2 การเคารพผู้อาวุโสของชาวชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน เช่น เด็ก ๆ ไม่ควรรับประทานอาหารมือเย็นก่อนพ่อแม่, เด็ก ๆ ไม่ควรนั่งสูงกว่าผู้ใหญ่, เด็ก ๆ ควรเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ และ การไปไหว้ผู้ใหญ่ในงานเทศกาลเป็นสิ่งจำเป็น

1.1.3 ความมีน้ำใจของชาวชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน เช่น การมีหม้อใส่น้ำเพื่อให้ผู้เดินทางดื่ม, การจัดที่พักในบ้านให้ญาติผู้มาเยี่ยมเยียนค้างคืน, การเชิญญาติผู้มาเยี่ยมเยียนกินอาหารที่บ้าน, เมื่อเพื่อนบ้านเจ็บป่วยท่านควรไปเยี่ยมเยียน, ในงานเทศกาลต่าง ๆ ควรทำอาหารหรือขนมเพื่อแบ่งให้เพื่อนบ้าน และ การช่วยเหลือสิ่งของให้สำหรับคนชรา และหญิงมีครรภ์

1.2 ภาษา มุ่งพิจารณาการใช้ภาษาพื้นเมือง, การใช้ภาษาไทยกลางกับเพื่อนบ้านของท่าน และ การใช้ภาษากับนักท่องเที่ยว หรือบุคคลอื่น ของชาวชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

1.3 การแต่งกาย มุ่งพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น ผู้หญิงนุ่งผ้าถุง ทุกครั้งที่ทำบุญที่วัด, การที่ผู้หญิงจะนุ่งกางเกงขาสั้น มีใช้เรื่องที่น่าเกลียดแต่ประการใด, การแต่งกายแบบคนกรุงเทพฯ แสดงว่าเป็นคนทันสมัย, การแต่งกายควรเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม และผู้ชายควรแต่งกายแบบท้องถิ่น

1.4 การปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศ พิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ การที่หญิงสาวและชายหนุ่มจะถูกเนื้อต้องตัวกันในที่สาธารณะ มีใช้เรื่องเสียหายแต่ประการใด, หญิงสาวซอันท่ารถจักรยานยนต์ของชายหนุ่มที่ไม่ใช่ญาติเป็นเรื่องธรรมดา, หญิงสาวและชายหนุ่มเดินควงคู่กันในที่สาธารณะไม่เป็นเรื่องเสียหายแต่ประการใด, งานบุญ หรืองานเทศกาลประเพณียังคงเป็นโอกาสให้หญิง-ชายได้รู้จักกัน, โรงเรียนสหศึกษาทำให้ หญิง-ชาย รู้จักกันมากขึ้น และการทำงานทำให้หญิง-ชาย รู้จักกันมากขึ้น

2. ทางสังคม ปัจจัย หรือตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบด้วย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ปัญหาการลักเล็กขโมยน้อยในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน, ปัญหาการติดยาเสพติดโดยเฉพาะที่เกิดกับวัยรุ่น (ดมกาว, ทินเนอร์) เมื่อมีงานเทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอน การเข้าร่วมกิจกรรม

ของท่าน, เหตุผลในการเข้าร่วมงานเทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอน และ การมีการรวมกลุ่มกันทางสังคมมีบทบาทในการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

จากแบบสอบถามสามารถวิเคราะห์ผลได้ดังนี้ คือ

1. ด้านความเชื่อ ซึ่งมีรายละเอียด คือ

1.1 ความเชื่อทางศาสนา ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ยังคงมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนาพุทธอยู่อย่างเหนียวแน่น เช่น

1.1.1 การไปวัดทุกวันพระ จากตารางที่ 4.8 พบว่าชาวเมืองแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการไปวัดทุกวันพระ เพื่อประกอบกิจกรรมทางศาสนาเป็นจำนวนถึง 84.2% โดยส่วนนี้ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนมีความเห็นด้วยมากถึง 41.2% ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป โดยปรากฏมากอยู่ในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ (ชาวไร่, ชาวนา, ข้าราชการเกษียณ ฯลฯ) ส่วนกลุ่มผู้แสดงความเห็น "เฉย ๆ" 13.6% หรือ 37 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 26 คน โดยเป็นนักเรียนถึง 17 คน หรือ 31.5% จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะที่เป็นนักเรียนของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน กำลังห่างเหินจากศาสนามากขึ้น ส่วนที่เหลือคือ 2.2% หรือ 6 คน เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 3 คน และเป็นนักเรียนถึง 2 คน จากทั้งหมด 6 คน คือกลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยมาก ซึ่งยังคงถือว่าน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มผู้เห็นด้วย

1.1.2 การทำบุญเป็นการสร้างกุศลไว้ชาติหน้า จากตารางที่ 4.9 พบว่า ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังคงเห็นด้วยกับการกล่าวเช่นนี้ถึง 73.5% หรือ 200 คน ในจำนวนนี้เห็นด้วยมาก ถึง 32.0% ความคิดเห็นเช่นนี้ยังคงกระจายอยู่ในกลุ่มเพศชาย, หญิง, ช่วงอายุต่าง ๆ เท่า ๆ กัน รวมไปถึงการกระจายไปยังอาชีพต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมาก ส่วนความรู้สึกเฉย ๆ กับการกล่าวไว้ดังข้างต้นมีร้อยละ 19.5 หรือ 53 คน โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี เป็นส่วนใหญ่ และประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 8 คน นักเรียน 6 คน ธุรกิจ/การค้า 4 คน และอื่น ๆ อีก 1 คน

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการไปวัดทุกวันพระ

ปริมาณ	จำนวน		เพศ			อายุ				
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	112	41.2	52	60	112	15	20	35	42	112
เห็นด้วย	117	43.0	58	59	117	31	40	27	19	117
เฉย ๆ	38	13.6	22	15	37	26	7	2	2	37
ไม่เห็นด้วย	5	1.8	-	5	5	3	1	-	1	5
ไม่เห็นด้วยมาก	1	.4	-	1	1	-	1	-	-	1
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	20	6	22	23	11	30	112
เห็นด้วย	16	34	19	16	24	8	117
เฉย ๆ	8	7	4	-	17	1	37
ไม่เห็นด้วย	1	-	1	-	2	1	5
ไม่เห็นด้วยมาก	-	1	-	-	-	-	1
	45	48	16	39	54	40	272

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการทำบุญเป็นการ
สร้างกุศลไว้ชาติหน้า

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	87	32.0	35	52	87	10	12	31	34	87
เห็นด้วย	113	41.5	54	59	113	36	32	29	16	113
เฉย ๆ	53	19.5	33	20	53	22	19	3	9	53
ไม่เห็นด้วย	14	5.1	9	5	14	4	4	1	5	14
ไม่เห็นด้วยมาก	5	1.8	1	4	5	3	2	-	-	5
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	รวม
เห็นด้วยมาก	16	6	16	18	6	25	87
เห็นด้วย	19	22	16	19	27	10	113
เฉย ๆ	10	12	10	2	15	4	53
ไม่เห็นด้วย	-	6	4	-	3	1	14
ไม่เห็นด้วยมาก	-	2	-	-	3	-	5
	45	48	16	39	54	40	272

1.1.3 การบวชเณรเป็นสิ่งที่จำเป็น การบวชเณรหรือ

ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนเรียกว่างานปอยล่างลอง หรือ การบวชลูกแก้ว เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน และโดยความเชื่อและความนิยมของชาวแม่ฮ่องสอน นิยมให้ลูกหลานบวชเณรกันมาก เนื่องจากจะเป็นการที่เด็ก ๆ จะได้ศึกษาเพิ่มเติมในด้านศาสนาแล้ว ยังได้รับการอบรมทางด้านจริยธรรม ทำให้เด็ก ๆ จะได้ศึกษาเพิ่มเติมในด้านศาสนาแล้วยังได้รับการอบรมทางด้านจริยธรรม ทำให้เด็กไม่ติดใจด้วย และที่สำคัญชาวเมืองแม่ฮ่องสอนถือว่าการบวชเณรนี้สำคัญมาก เนื่องจากเด็ก ๆ ยังมีความบริสุทธิ์อยู่ เมื่อบวชแล้วจะได้บุญมาก ดังนั้นจากตารางที่ 4.10 จึงพบว่า ร้อยละ 83.1 ของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนเห็นด้วยกับการบวชเณรเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเห็นด้วยมากถึง 40.8% ซึ่งความเห็นนี้จะกระจายไปยังทุกกลุ่มเพศ, ช่วงวัย และอาชีพต่าง ๆ เท่า ๆ กัน ด้านความรู้สึก "เฉย ๆ" มีร้อยละ 14 คือ 38 คนในจำนวนนี้เป็นผู้ที่อยู่ในวัย 15-24 ปี 23 คน เป็นนักเรียน 14 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 54 คน หรือคิดเป็น 25.9% ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนที่เหลือ 2.9% หรือ 8 คน มีความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการกล่าวเช่นนี้ ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่อยู่ในช่วงวัย 15-24 ปี ถึง 4 คนวัย 25-34 ปี 2 คน และช่วงวัยที่มากกว่า 44 ปี ขึ้นไปอีก 2 คน จากจำนวน 8 คนนี้เป็นนักเรียนถึง 4 คน

1.1.4 การบวชพระก็เป็นสิ่งที่จำเป็น จากตารางที่ 4.11

พบว่า ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 84.6 ยังให้ความสำคัญกับการบวชพระถึงแม้พิธีการจะไม่ใหญ่เท่ากับการบวชเณร โดยที่ 52.6% จาก 84.6% เห็นด้วยกับการบวชพระ ซึ่งความเห็นนี้จะกระจายไปยังกลุ่มเพศชาย, หญิง ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ โดยเท่า ๆ กัน ร้อยละ 12.5 หรือ 34 คน มีความรู้สึก "เฉย ๆ" กับการบวชพระ ในจำนวนนี้เป็นผู้อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 20 คนสำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยมี 2.9% หรือ 8 คน เนื่องจากบางส่วนมีความคิดว่าบวชเณรแล้วก็ไม่จำเป็นต้องบวชพระ และจะบวชก็ได้ไม่บวชก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้บวช มิใช่ความจำเป็นที่ผู้ชายเมื่อครบอายุ 20 ปี ต้องบวช จาก 2.9% หรือ 8 คนนี้ คือผู้ที่อยู่ในช่วงวัย 15-24 ปี ถึง 5 คน และจาก 8 คนนี้เป็นนักเรียนถึง 5 คน

1.1.5 การนำข้อปฏิบัติ/ศีล 5 ทางพุทธศาสนามาใช้ในชีวิต

ประจำวัน เป็นสิ่งที่จำเป็น จากการสัมภาษณ์ (ตารางที่ 4.12) ชาวเมืองส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 93.3 และกระจายไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงวัยและอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน เห็นด้วยกับการกล่าวเช่นนี้ โดยมีความเห็นด้วยมากถึง 54% เนื่องจากชาวเมืองแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสอนทางพุทธศาสนาช่วยทำให้การดำรงชีวิตและสังคม มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการบวชเณร

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	111	40.8	44	67	111	12	25	37	37	111
เห็นด้วย	115	42.3	64	51	115	36	34	25	20	115
เฉย ๆ	38	14.0	21	17	38	23	8	2	5	38
ไม่เห็นด้วย	8	2.9	3	5	8	4	2	-	2	8
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	22	8	21	27	6	27	111
เห็นด้วย	13	28	23	11	30	10	115
เฉย ๆ	9	10	1	1	14	3	38
ไม่เห็นด้วย	1	2	1	-	4	-	8
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการบวชพระ

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	87	32.0	40	47	87	10	14	29	34	87
เห็นด้วย	143	52.6	71	72	143	40	48	30	25	143
เฉย ๆ	34	12.5	19	15	34	20	5	5	4	34
ไม่เห็นด้วย	6	2.2	1	5	6	3	2	-	1	1
ไม่เห็นด้วยมาก	2	.7	1	1	2	2	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	16	7	18	16	7	23	87
เห็นด้วย	21	30	27	22	29	14	143
เฉย ๆ	7	9	1	1	13	3	34
ไม่เห็นด้วย	1	2	-	-	3	-	6
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	2	-	2
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการนำข้อปฏิบัติ/ศีล 5 ทางพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	147	54.0	75	72	147	30	32	38	47	147
เห็นด้วย	107	39.3	49	58	107	34	31	26	16	107
เฉย ๆ	17	6.3	8	9	17	11	5	-	1	17
ไม่เห็นด้วย	1	.4	-	1	1	-	1	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	23	24	25	22	25	28	147
เห็นด้วย	16	23	19	16	22	11	107
เฉย ๆ	5	1	2	1	7	1	17
ไม่เห็นด้วย	1	-	-	-	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

สงบสุขมากยิ่งขึ้น ร้อยละ 6.3 หรือ 17 คน ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-34 ปี ถึง 16 คน อยู่ในผู้ประกอบการอาชีพนักเรียนและลูกจ้างเป็นส่วนใหญ่ มีความรู้สึกเฉย ๆ และมีเพียงร้อยละ 0.4 หรือ 1 คนเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้ง 5 ข้อ ที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาพุทธ ปรากฏว่าชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังคงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ/ความเชื่อทางพุทธศาสนาอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีอายุตั้งแต่ 35 ปี ขึ้นไป ยังคงไว้ซึ่งความเชื่อทางศาสนาอยู่มาก ส่วนในกลุ่มของวัยรุ่น คือ ช่วงอายุ 15-24 ปี โดยเฉพาะกลุ่มของนักเรียน/ลูกจ้าง ความเชื่อทางศาสนาพุทธยังไม่มากเท่ากับกลุ่มของช่วงอายุและอาชีพอื่น ๆ ซึ่งสภาพความเคร่งศาสนาพุทธ ในอนาคตจะลดลง

1.2 การเคารพผู้อาวุโส ในเรื่องต่าง ๆ ของการเคารพผู้อาวุโสที่ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังให้ความสำคัญอยู่มาก ดังมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1.2.1 เด็ก ๆ ไม่ควรรับประทานอาหารมือเย็นก่อนพ่อ-แม่ จากตารางที่ 4.13 พบว่า ส่วนใหญ่ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยเห็นด้วยร้อยละ 35.5 หรือ 91 คน เห็นด้วยมาก 24.6% หรือ 67 คนซึ่งยังคงกระจายอยู่ตามกลุ่มเพศชาย,หญิง ช่วงอายุและอาชีพต่าง ๆ โดยเท่า ๆ กัน ส่วนความคิดเห็น "เฉย ๆ" มีร้อยละ 29 หรือ 79 คน ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มช่วงอายุ 25-34 ปี ถึง 30 คน และคือผู้ประกอบการอาชีพ ธุรกิจ/ การค้า และลูกจ้างเป็นหลัก เนื่องจากกลุ่มเหล่านี้มีความคิดเห็นที่ไม่ได้ถือเป็นสาระสำคัญ ถ้าเด็ก ๆ หิวก็ทานไปก่อนก็ได้ ไม่เป็นไร ความคิดที่ไม่เห็นด้วยมีทั้งหมดร้อยละ 19.9 โดยมีความคิดที่ไม่เห็นด้วยมาก 1.1% หรือ 3 คน โดยส่วนมากอยู่ในกลุ่มช่วงอายุ 15-24 ปี เป็นผู้ประกอบอาชีพนักเรียน และข้าราชการเป็นส่วนใหญ่

1.2.2 เด็ก ๆ ไม่ควรนั่งสูงกว่าผู้ใหญ่ ในเรื่องนี้ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนมีความเคร่งครัดมาก นอกจากจะแสดงถึงความไม่เคารพผู้ใหญ่แล้ว ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังมีความเชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า ถ้าเด็กนั่งสูงกว่าผู้ใหญ่แล้วจะทำให้เด็กโง่งด้วย ดังนั้นจากตารางที่ 4.14 พบว่า ร้อยละ 89.7 จึงเห็นด้วยกับการที่เด็ก ๆ ไม่ควรนั่งสูงกว่าผู้ใหญ่ โดยในส่วนนี้มีผู้เห็นด้วยมากถึง 58.8% อีกทั้งยังกระจายไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงอายุและอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กันด้วย ร้อยละ 6.6 หรือ 18 คน เป็นผู้ชายถึง 13 คน โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 25-34 และประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และลูกจ้าง มีความรู้สึก

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องเด็ก ๆ ไม่ควร
รับประทานอาหารมือเย็นก่อนพ่อ-แม่

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	67	24.6	26	41	67	14	14	18	21	67
เห็นด้วย	91	33.5	47	44	91	27	16	23	25	91
เฉย ๆ	79	29.0	38	41	79	17	30	19	13	79
ไม่เห็นด้วย	32	11.8	19	13	32	16	7	4	5	32
ไม่เห็นด้วยมาก	3	1.1	2	1	3	1	2	-	-	3
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	9	8	11	13	11	15	67
เห็นด้วย	14	15	11	17	19	15	91
เฉย ๆ	17	14	20	9	12	7	79
ไม่เห็นด้วย	5	9	4	-	11	3	32
ไม่เห็นด้วยมาก	-	2	-	-	1	-	3
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.14 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องเด็ก ๆ ไม่ควรนั่ง
สูงกว่าผู้ใหญ่

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	160	58.8	72	88	160	33	38	42	47	160
เห็นด้วย	84	30.9	45	39	84	36	20	17	11	84
เฉย ๆ	18	6.6	13	5	18	3	8	2	5	18
ไม่เห็นด้วย	7	2.6	2	5	7	3	3	1	-	7
ไม่เห็นด้วยมาก	3	1.1	-	3	3	-	-	2	1	3
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	30	19	27	29	24	31	160
เห็นด้วย	9	22	11	9	27	6	84
เฉย ๆ	6	6	4	-	1	1	18
ไม่เห็นด้วย	-	1	2	1	2	1	7
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	2	-	-	1	3
	45	48	46	39	54	40	272

"เฉย ๆ" เนื่องจากมีความคิดว่ายังไงก็ได้ไม่ได้ถือสาเกี่ยวกับเด็ก ๆ ส่วนที่เหลือร้อยละ 3.7 หรือ 10 คน ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยมาก เพราะเด็ก ๆ ย่อมมีความซุกซนเป็นธรรมดา

1.2.3 เด็ก ๆ ควรเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ จากการสัมภาษณ์ ร้อยละ 97.1 (ตารางที่ 4.15) เห็นด้วยกับการที่เด็ก ๆ ควรเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ในส่วนนี้ มีถึง 71.7% ที่เห็นด้วยมาก และการยอมรับในคำกล่าวนี้ยังกระจายไปยังทุกเพศ, ช่วงวัย, และอาชีพต่าง ๆ ด้วย มีเพียงร้อยละ 2.2 หรือ 6 คน เท่านั้นที่มีความรู้สึก "เฉย ๆ" เพราะมีความคิดที่ไม่จำเป็นเสมอไป เพราะบางครั้งผู้ใหญ่ยังคงใช้อำนาจในการตัดสินใจบ่อยครั้งเหมือนกันอาจทำให้เด็ก ๆ ยอมรับไม่ได้ในบางครั้ง ซึ่งใน 6 คนนี้ คือ ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี 2 คน 25-34 ปี 2 คนที่มากกว่า 44 ปีขึ้นไป อีก 2 คน เป็นผู้ประกอบอาชีพลูกจ้าง, ธุรกิจ/การค้า อย่างละ 2 คนและประกอบอาชีพนักเรียนและอื่น ๆ อีกอาชีพละ 1 คน และมีเพียง 0.7% หรือ 2 คน เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับความคิดที่เห็นด้วย

1.2.4 การไปไหว้ผู้ใหญ่ในงานเทศกาลเป็นสิ่งจำเป็น จากตารางที่ 4.16 พบว่า โดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 91.9 ของทั้งหมด เห็นด้วยกับการไปไหว้ผู้ใหญ่ในงานเทศกาลเป็นสิ่งที่จะต้องทำ เพื่อเป็นการแสดงถึงการตอบแทนบุญคุณ การเคารพ และความมีเชื่อใจ ซึ่งกันและกัน จาก 91.9% นี้ เห็นด้วยมากถึง 41.9% อีกทั้งยังกระจายไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงวัยและอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน ส่วนร้อยละ 6.3 หรือ 17 คน มีความรู้สึกเฉย ๆ กับคำกล่าวเช่นนี้ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และประกอบอาชีพลูกจ้างและนักเรียน ที่เหลือร้อยละ 1.8 หรือ 5 คน แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วย เนื่องจากมีบางส่วนคิดว่าไม่จำเป็นต้องเป็นเทศกาลก็ได้ขึ้นอยู่กับโอกาส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี 4 คน และเป็นนักเรียนถึง 4 คน จากที่ไม่เห็นด้วย 5 คน

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า การเคารพผู้อาวุโส เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในแง่ที่ว่ายอมรับว่าเด็ก ๆ จะรับประทานอาหารเช้าก่อน พ่อ-แม่ ได้ เพราะในสภาพปัจจุบัน พ่อ-แม่ อาจกลับบ้านดึก หรือกลับไม่ตรงเวลากับเด็ก ๆ จึงให้เด็กทานก่อน เพราะกลัวเด็กจะหิว ส่วนในเรื่อง เด็ก ๆ ไม่ควรนั่งสูงกว่าผู้ใหญ่ หรือ เด็ก ๆ ควรเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ หรือการไปไหว้ผู้ใหญ่ในงานเทศกาลเป็นสิ่งจำเป็น ส่วนใหญ่ยังคงเห็นด้วยกับการปฏิบัติเช่นนี้

1.3 ความมีน้ำใจ ในสภาพปัจจุบันถึงแม้ความเจริญจะเริ่มหลั่งไหลเข้าสู่เมืองแม่ฮ่องสอนเป็นจำนวนมาก แต่การเปลี่ยนแปลงค่านิยมความมีน้ำใจของชาวชุมชน

ตารางที่ 4.15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องเด็ก ๆ ควบเคารวม
เชื่องผู้ใหญ่

ปริมาณ	จำนวน		เพศ			อายุ				
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	195	71.7	87	108	195	47	43	50	55	195
เห็นด้วย	69	25.4	41	28	69	25	23	14	7	69
เฉย ๆ	6	2.2	3	3	6	2	2	-	2	6
ไม่เห็นด้วย	2	.7	1	1	2	1	1	-	-	2
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	30	23	33	35	36	38	195
เห็นด้วย	13	24	11	4	16	1	69
เฉย ๆ	2	-	2	-	1	1	6
ไม่เห็นด้วย	-	1	-	-	1	-	2
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการไปไหว้ผู้ใหญ่
ในงานเทศกาล

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	114	41.9	51	63	114	25	24	31	34	114
เห็นด้วย	136	50.0	71	65	136	36	40	33	27	136
เฉย ๆ	17	6.3	9	8	17	10	4	-	3	17
ไม่เห็นด้วย	5	1.8	1	4	5	4	1	-	-	5
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	20	17	16	19	18	24	114
เห็นด้วย	20	29	26	20	25	16	136
เฉย ๆ	5	1	4	-	7	-	17
ไม่เห็นด้วย	-	1	-	-	4	-	5
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

เมืองแม่ฮ่องสอนเป็นไปน้อยมาก ส่วนใหญ่แล้วชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังมีน้ำใจในเรื่องต่าง ๆ อยู่มากมาย ดังเช่น

1.3.1 การมีหม้อใส่น้ำเพื่อให้ผู้เดินทางดื่ม จากการสัมภาษณ์ ชาวชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ร้อยละ 89.7 (ตารางที่ 4.17) เห็นด้วยกับการมีหม้อน้ำใส่เพื่อให้ผู้เดินทางดื่มแก่กระหาย ซึ่งแสดงถึงความมีน้ำใจของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนต่อผู้มาเยือนยังไม่ จิตจางในจำนวน 89.7% หรือ 244 คนนี้ เห็นด้วยมากถึง 26.5% หรือ 72 คน เห็นด้วย 63.2% หรือ 172 คน ซึ่งทั้งหมดนี้ กระจายตัวอย่างเท่า ๆ กันในกลุ่มเพศ, ช่วงวัย และอาชีพ ต่าง ๆ มีเพียงร้อยละ 9.6 หรือ 26 คน เท่านั้นที่รู้สึก "เฉย ๆ" ต่อการกล่าวเช่นนี้ โดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพด้านธุรกิจ/การค้าจะมีความรู้สึก "เฉย ๆ" มากที่สุด ถึง 9 คน เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจเป็นธุรกิจมากขึ้น ทำให้มองเป็นเรื่องของการค้าไป แทนที่จะแสดง ออกถึงการมีน้ำใจ ถึงอย่างไรก็ยังคงเป็นส่วนน้อย และมีเพียงร้อยละ 0.7 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย

1.3.2 การจัดที่พักในบ้านให้ญาติผู้มาเยี่ยมเยียนค้างคืน จาก ตารางที่ 4.18 ปรากฏว่า ส่วนใหญ่จำนวนถึงร้อยละ 98.6 เห็นด้วยกับการจัดที่พักในบ้านให้ ญาติผู้มาเยี่ยมเยียนค้างคืนมากกว่าที่จะให้ญาติไปพักตามสถานบริการที่พักรต่าง ๆ เช่น โรงแรม เกสต์เฮ้าส์ ฯลฯ ในจำนวน 98.6% นี้ 64% เห็นด้วย และ 34.6% เห็นด้วยมาก และความ คิดเห็นนี้ยังคงกระจายอย่างสม่ำเสมอไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ มีเพียงร้อยละ 1.1 หรือ 3 คน เท่านั้นที่ "เฉย ๆ" และมีเพียง 0.4% หรือ 1 คน เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย เนื่องจากในสภาพปัจจุบันไม่แน่ใจเกี่ยวกับความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและทรัพย์สิน จึงไม่ควร ให้พัก

1.3.3 การเชิญญาติผู้มาเยี่ยมเยียนกินอาหารที่บ้าน มีจำนวนถึง 96.3% ที่เห็นด้วย และเห็นด้วยมาก กับการเชิญญาติผู้มาเยี่ยมเยียนกินอาหารที่บ้าน (ตารางที่ 4.19) ในจำนวนนี้เห็นด้วยถึง 65.4% และเห็นด้วยมาก 30.9% ซึ่งก็คงกระจายไปตามกลุ่ม เพศ, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน ส่วนความรู้สึก "เฉย ๆ" คือมีความรู้สึก ว่าขึ้นอยู่กับเจ้าของบ้านว่าจะสะดวกหรือไม่ แต่ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงอาหารเสมอไป มีร้อยละ 3.3 หรือ 9 คน ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี คือมีจำนวนถึง 5 คน และเป็นนักเรียน ถึง 4 คน ส่วนที่เหลือมีเพียงร้อยละ 0.4 หรือ 1 ท่านเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย

ตารางที่ 4.17 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการมีหม้อใส่ น้ำ
เพื่อให้ผู้เดินทางดื่ม

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	72	26.5	38	34	72	26	15	15	16	72
เห็นด้วย	172	63.2	84	88	172	41	48	40	43	172
เฉย ๆ	26	9.6	10	16	26	7	5	9	5	26
ไม่เห็นด้วย	2	.7	-	2	2	1	1	-	-	2
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	10	15	10	9	19	9	72
เห็นด้วย	31	29	27	27	28	30	172
เฉย ๆ	3	4	9	3	6	1	26
ไม่เห็นด้วย	1	-	-	-	1	-	2
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.18 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการจัดที่น้กในบ้าน
ให้ญาติผู้มาเยี่ยมเยียนค้างคืน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	94	34.6	44	50	94	37	15	20	22	94
เห็นด้วย	174	64.0	86	88	174	36	53	43	42	174
เฉย ๆ	3	1.1	2	1	3	2	-	1	-	3
ไม่เห็นด้วย	1	.4	-	1	1	-	1	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	15	15	9	14	27	14	94
เห็นด้วย	28	33	37	24	26	26	174
เฉย ๆ	1	-	-	1	1	-	3
ไม่เห็นด้วย	1	-	-	-	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.19 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเชิญญาติผู้มาเยี่ยมเยียนกินอาหารที่บ้าน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	84	30.9	44	40	84	29	13	21	21	84
เห็นด้วย	178	65.4	85	93	178	41	54	41	42	178
เฉย ๆ	9	3.3	3	6	9	5	1	2	1	9
ไม่เห็นด้วย	1	.4	-	1	1	-	1	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	12	14	11	14	22	11	84
เห็นด้วย	30	34	34	23	28	29	178
เฉย ๆ	2	-	1	2	4	-	9
ไม่เห็นด้วย	1	-	-	-	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

1.3.4 เมื่อเพื่อนบ้านเจ็บป่วยท่านควรไปเยี่ยมเยียน ผลปรากฏว่ามีจำนวนถึงร้อยละ 97.4 หรือ 265 คน (ตารางที่ 4.20) กระจายอย่างสม่ำเสมอไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ เห็นด้วยกับการที่เมื่อเพื่อนบ้านเจ็บป่วยเราควรไปเยี่ยมเยียน ซึ่งในจำนวนนี้เห็นด้วยมากถึง 54.8% และเห็นด้วย 42.6% เป็นการแสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจไม่ตรีระหว่างเพื่อนบ้านด้วยกัน มีเพียงร้อยละ 2.6 เท่านั้นที่เฉย ๆ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี โดยประกอบอาชีพลูกจ้าง ซึ่งมีความเห็นว่า ขึ้นอยู่กับสภาพในช่วงนั้นว่าจะมีเวลาไปเยี่ยมได้หรือไม่เท่านั้น ส่วนความคิดที่ไม่เห็นด้วย ผลปรากฏว่าไม่มีเลย

1.3.5 ในงานเทศกาลต่าง ๆ ควรทำอาหารหรือขนมเพื่อแบ่งให้เพื่อนบ้าน จากการสัมภาษณ์ ปรากฏว่ามีจำนวนร้อยละ 91.1 ที่เห็นด้วยกับการทำอาหารหรือขนมไปเพื่อแบ่งให้เพื่อนบ้าน (ตารางที่ 4.21) แสดงถึงความมีน้ำใจไม่ตรี ซึ่งกันและกัน ความคิดเห็นในจำนวนนี้ 24.6% เห็นด้วยมาก 66.5% เห็นด้วย ซึ่งก็กระจายอย่างสม่ำเสมอในกลุ่มเพศ, ช่วงอายุและอาชีพต่าง ๆ สำหรับความรู้สึกเฉย ๆ มีร้อยละ 8.5 หรือ 23 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชายถึง 16 คน และเป็นผู้ที่ในช่วงอายุ 15-24 ปี 10 คน ในจำนวน 23 คนนี้ ประกอบอาชีพลูกจ้างและข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มคนเหล่านี้บางส่วนมีความคิดว่าทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ ไม่จำเป็น และมีเพียงร้อยละ 0.4 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย

1.3.6 การช่วยถือสิ่งของให้สำหรับคนชราและหญิงมีครรภ์ ปรากฏว่ามีผู้ที่เห็นด้วยกับการช่วยถือของให้สำหรับคนชราและหญิงมีครรภ์ ถึงร้อยละ 98.9 (ตารางที่ 4.22) ซึ่งก็กระจายไปยังกลุ่มเพศชาย, หญิง, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน โดยในจำนวนนี้ 69.1% เห็นด้วยมาก ส่วนที่เหลือมีเพียงร้อยละ 1.1 เท่านั้นที่มีความรู้สึก "เฉย ๆ" ส่วนความคิดที่ไม่เห็นด้วยไม่มี

ตารางที่ 4.20 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการไปเยี่ยมเยียน
เพื่อนบ้านที่เจ็บป่วย

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	149	54.8	71	78	149	36	29	37	47	149
เห็นด้วย	116	42.6	56	60	116	35	39	26	16	116
เฉย ๆ	7	2.6	5	2	7	4	1	1	1	7
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	22	20	25	31	25	26	149
เห็นด้วย	20	28	20	7	28	13	116
เฉย ๆ	3	-	1	1	1	1	7
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.21 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการทำอาหารหรือ
ขนมเพื่อแม่เพื่อนบ้านในงานเทศกาลต่าง ๆ

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	67	24.6	27	40	67	27	8	13	19	67
เห็นด้วย	181	66.5	89	92	181	37	56	45	43	181
เฉย ๆ	23	8.5	16	7	23	10	5	6	2	23
ไม่เห็นด้วย	1	.4	-	1	1	1	-	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	9	8	9	12	20	9	67
เห็นด้วย	29	33	35	26	28	30	181
เฉย ๆ	7	7	2	1	5	1	23
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	1	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.22 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการช่วยเหลือสิ่งของให้
สำหรับคนชราและหญิงมีครรภ์

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	188	69.1	84	104	188	45	47	43	53	188
เห็นด้วย	81	29.8	46	35	81	28	21	21	11	81
เฉย ๆ	3	1.1	2	1	3	2	1	-	-	3
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	26	29	34	33	32	34	188
เห็นด้วย	17	19	12	6	21	6	81
เฉย ๆ	2	-	-	-	1	-	3
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

จากการวิเคราะห์ทั้ง 6 ข้อ ปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความ มีน้ำใจของชาวชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีน้อยมาก จะมีการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มที่จะเลื่อนหายไปจากการปฏิบัติก็เพียงการมีหมอน้ำใส่เท้า เพื่อให้ผู้เดินทางตีมเท่านั้น เนื่องจากสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะในย่านการค้า ความเป็นธุรกิจได้เข้ามาแทนที่ จึงทำให้การปฏิบัติเช่นนี้หายไป แต่ความคิดในด้านนี้ ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังเห็นด้วยมากเช่นกัน

2. ภาษา ในการวัดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ใช้ตัวแปรในการวัดมีดังนี้ คือ

2.1 การใช้ภาษาพื้นเมือง การใช้ภาษาพื้นเมืองที่เป็นที่ยอมรับของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนคือ ภาษาไทยใหญ่กับภาษาคำเมือง การเปลี่ยนแปลงภาษาที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยชาวเมืองแม่ฮ่องสอนได้รับอิทธิพลของภาษากลางจากการศึกษาของบุตร-หลาน หรือ จากข้าราชการที่ย้ายเข้ามาทำงานในเมืองแม่ฮ่องสอน ในการศึกษาการใช้ภาษาพื้นเมืองของชาวเมืองโดยทั่วไป จากตารางที่ 4.23 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วยังพูดภาษาพื้นเมืองทุกครั้งถึง 36.8% ซึ่งในจำนวนนี้เป็นชาย 37% หญิง 63% โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และในจำนวน 36.8% หรือ 100 คนนี้เป็นข้าราชการเพียง 5 คน นักเรียน 10 คนเท่านั้น ส่วนอาชีพอื่น ๆ ยังมีจำนวนที่มากกว่าอาชีพดังกล่าวอยู่มาก พูดภาษาพื้นเมืองบ่อยครั้งมีร้อยละ 44.5 หรือ 121 ท่าน เป็นชาย 64 คน หญิง 57 คน ซึ่งกระจายไปยังทุกช่วงอายุและอาชีพต่าง ๆ ส่วนที่ใช้ภาษาพื้นเมืองบางครั้งมีร้อยละ 15.1 หรือ 41 คน เป็นชาย 25 คน หญิง 16 คน ซึ่งยังคงกระจายไปยังช่วงอายุและอาชีพต่าง ๆ ยกเว้นอาชีพอื่น ๆ (ชาวไร่-ชาวนา-เกษียณ ฯลฯ) ที่ไม่มีผู้พูดบางครั้งเลย ที่เหลือ 3.7% หรือ 10 ท่านไม่เคยใช้ภาษาพื้นเมืองเลย ในจำนวนนี้เป็นชาย 5 คน หญิง 4 คน กระจายไปยังช่วงอายุต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน ยกเว้นช่วงอายุที่มากกว่า 44 ปีขึ้นไปไม่มีเลย ส่วนในด้านอาชีพพบว่าผู้ประกอบการและธุรกิจ/การค้า เป็นส่วนใหญ่ คือ 6 คน และ 2 คน ตามลำดับเนื่องจากข้าราชการส่วนใหญ่ใช้ภาษากลาง และเป็นคนที่ย้ายมาจากที่อื่น เช่นเดียวกับพ่อค้า-แม่ค้า ที่เข้ามาทำการค้า/ธุรกิจ ในเมืองแม่ฮ่องสอน

2.2 การใช้ภาษากลางกับเพื่อนบ้าน จากตารางที่ 4.24 พบว่า 21.7% หรือ 59 คน ไม่เคยใช้ภาษาไทยกลางคุยกับเพื่อนบ้านเลย ซึ่งในจำนวนนี้เป็นชาย 23 คน หญิง 36 คน และอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี 7 คน 25-34 ปี 12 คน 35-44 ปี 18 คน ช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไปมีถึง 22 คน ซึ่งยังคงกระจายอยู่ในทุกอาชีพ ร้อยละ 59.9 หรือ

ตารางที่ 4.23 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการใช้ภาษาพื้นเมือง
(คำเมือง, ไทยใหญ่)

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
ไม่เคยใช้เลย	10	3.7	8	4	10	3	5	2	-	10
ใช้บางครั้ง	41	15.1	25	16	41	12	12	11	6	41
ใช้บ่อยครั้ง	121	44.5	64	57	121	45	27	26	23	121
ใช้ทุกครั้ง	100	36.8	37	63	100	15	25	25	35	100
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
ไม่เคยใช้เลย	-	6	2	-	1	1	10
ใช้บางครั้ง	10	11	10	4	6	-	41
ใช้บ่อยครั้ง	19	26	14	12	37	13	121
ใช้ทุกครั้ง	16	5	20	23	10	26	100
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.24 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการใช้ภาษาไทยกลาง
กับเพื่อนบ้าน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
ไม่เคยใช้เลย	59	21.7	23	36	59	7	12	18	22	59
ใช้บางครั้ง	163	59.9	83	80	163	59	39	33	32	163
ใช้น้อยครั้ง	35	12.9	17	18	35	7	11	9	8	35
ใช้ทุกครั้ง	15	5.5	9	6	15	2	7	4	2	15
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
ไม่เคยใช้เลย	12	4	12	10	8	15	59
ใช้บางครั้ง	22	27	26	23	45	20	163
ใช้น้อยครั้ง	9	11	5	4	3	3	35
ใช้ทุกครั้ง	2	6	3	2	-	2	15
	45	48	46	39	54	40	272

163 คน ใช้ภาษาไทยกลางกับเพื่อนบ้านเป็นบางครั้ง ซึ่งยังคงกระจายไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงอายุและอาชีพต่าง ๆ ร้อยละ 12.9 หรือ 35 คน ใช้ภาษาไทยกลางกับเพื่อนบ้านของทำนบ่อยครั้ง ซึ่งยังคงกระจายไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงอายุอย่างสม่ำเสมอ ส่วนด้านอาชีพนั้นปรากฏว่าประกอบอาชีพข้าราชการและลูกจ้างมากที่สุด คือ 11 คน และ 9 คน ตามลำดับ และร้อยละ 5.5 หรือ 15 คน ใช้ภาษาไทยกลางกับเพื่อนบ้านทุกครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ คือผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 25-34 ปี ถึง 7 คน และประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มากที่สุดถึง 6 คน จากทั้งหมด 15 คน

2.3 การใช้ภาษากับนักท่องเที่ยวหรือบุคคลอื่น จากตารางที่ 4.25 พบว่า ร้อยละ 2.9 หรือ 8 คนใช้ภาษาพื้นเมืองล้วน ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ คือผู้ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ถึง 6 คน และเป็นผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ ถึง 5 คน เนื่องจากพูดภาษาไทยกลางไม่ได้เลย ร้อยละ 38.6 หรือ 105 คน ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 52 คน และเป็นผู้ประกอบอาชีพข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ 25 คน และนักเรียน 35 คน เนื่องจากจะทำให้นักท่องเที่ยวที่เป็นคนไทยเข้าใจง่ายขึ้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.1 จะใช้ภาษากลางปนกับภาษาพื้นเมือง เนื่องจากผู้พูดพูดภาษากลางได้แต่ไม่คล่องจึงสอดแทรกภาษาท้องถิ่นเข้ามาด้วย ซึ่งในจำนวนนี้กระจายไปยังทุกกลุ่มเพศ, วัย และอาชีพต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่คือผู้ที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ที่เหลือ 3.3% หรือ 9 ท่าน ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งส่วนใหญ่ คือผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 7 คน เนื่องจากส่วนหลังประกอบอาชีพด้านการเป็นไกด์ นักท่องเที่ยว จึงใช้ภาษาต่างประเทศมาก

ผลจากการวิเคราะห์ข้อสรุปกล่าวได้ว่า การใช้ภาษาพื้นเมืองส่วนใหญ่ยังมีการใช้บ่อยครั้ง, การใช้ภาษาไทยกลางกับเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ยังมีการใช้บางครั้ง และการใช้ภาษากับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมีการใช้ภาษาพื้นเมืองปนกับภาษาไทยกลาง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาของชาวชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการปกครอง, การศึกษา, การท่องเที่ยว และการทำการค้า

ตารางที่ 4.25 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการใช้ภาษากับ
นักท่องเที่ยวนักหรือบุคคลอื่น

	ปริมาณ		เพศ			อายุ				
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
ภาษาพื้นเมือง	8	2.9	4	4	8	2	-	-	6	8
ภาษาไทยกลาง	105	38.6	52	53	105	52	15	20	18	105
พื้นเมือง + ไทยกลาง	150	55.1	71	79	150	14	53	44	39	150
ต่างประเทศ	9	3.3	5	4	9	7	1	-	1	9
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
ภาษาพื้นเมือง	-	-	1	-	2	5	8
ภาษาไทยกลาง	18	25	13	7	35	7	105
พื้นเมือง + ไทยกลาง	26	23	31	32	10	28	150
ต่างประเทศ	1	-	1	-	7	-	9
	45	48	46	39	54	40	272

3. การแต่งกาย การแต่งกายแต่เดิมของชาวเมืองแม่ฮ่องสอน จะเป็นแบบไทยใหญ่ คือ ผู้ชายนุ่งกางเกงขาก๊วย สวมเสื้อแต่bung (เหมือนเสื้อคนจีน) ส่วนผู้หญิงมักจะนุ่งผ้าถุง สวมเสื้อกระบอกแขนยาวเกล้าวยผม บางครั้งจะสวมหมวกกล้วยไต่ แต่ปัจจุบันการแต่งกายของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนจะเปลี่ยนแปลงไปมาก ที่ยังคงลักษณะการแต่งกายแบบเดิมอยู่ในชีวิตประจำวันจะเป็นผู้สูงอายุ และส่วนมากจะเป็นผู้หญิง แต่ในบางโอกาสเช่น งานเทศกาลประจำปีก็จะมีการแต่งกายแบบเดิมของชาวไทยใหญ่ แต่สำหรับความคิดเห็นของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังคงเห็นด้วยกับการแต่งกายแบบดั้งเดิมอยู่ ดังนี้คือ

3.1 ผู้หญิงควรนุ่งผ้าถุงทุกครั้งที่ทำบุญที่วัด จากการสัมภาษณ์พบว่า ร้อยละ 46.7 หรือ 127 คน (ตารางที่ 4.26) ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป เห็นด้วยมาก เพราะนอกจากจะเป็นการรักษาประเพณีการแต่งกายแล้วยังเป็นการเคารพต่อสถานที่ด้วย ร้อยละ 40.4 เห็นด้วยกับการกล่าวเช่นนี้ ซึ่งความคิดเห็นเช่นนี้ยังกระจายไปยังทุกกลุ่มเพศ, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ ด้วย ร้อยละ 9.6 หรือ 26 คน ซึ่งส่วนใหญ่คือกลุ่มผู้อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และเป็นนักเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น "เฉย ๆ" คือแล้วแต่ความสะดวกในช่วงเวลานั้น และมีเพียงร้อยละ 3.3 ที่ไม่เห็นด้วย เพราะคิดว่าเป็นสิ่งไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ

3.2 การที่ผู้หญิงจะนุ่งกางเกงขาสั้น มีใช้เรื่องที่น่าเกลียดแต่ประการใด จากตารางที่ 4.27 พบว่า มีร้อยละ 36.0 หรือ 98 คน ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะกลุ่มช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป และกระจายอยู่ทุกกลุ่มอาชีพ ไม่เห็นด้วยมาก เนื่องจากจะไม่เป็นที่เหมาะสมแล้ว ยังมีส่วนก่อให้เกิดการทำลายร่างกายทางเพศอีกด้วย ร้อยละ 31.6 หรือ 86 คน ไม่เห็นด้วย ซึ่งกระจายในทุกกลุ่มเพศ, อายุ และอาชีพต่าง ๆ ส่วน 19.9% หรือ 54 คน ซึ่งส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ซึ่งมีถึง 31 คน และเป็นนักเรียนถึง 21 คน มีความรู้สึก "เฉย ๆ" คือ จะใส่ก็ได้ไม่ใส่ก็ได้ ไม่เสียหายประการใด ส่วนร้อยละ 11 หรือ 30 คน ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่ไม่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี คือมีถึง 19 คน และเป็นนักเรียนถึง 12 คน เห็นด้วยกับการนุ่งกางเกงขาสั้นของผู้หญิง และมีร้อยละ 1.5 หรือ 4 คน ซึ่งก็ยังคงอยู่ในกลุ่มของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และส่วนใหญ่คือ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และนักเรียนเห็นด้วยอย่างมากกับการนุ่งกางเกงขาสั้นของผู้หญิง ซึ่งบางส่วนมีความคิดว่าในปัจจุบันผู้หญิง-ผู้ชายมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ผู้ชายใส่ได้ ผู้หญิงก็ควรใส่ได้โดยไม่เสียหายได้ เช่นกัน จากการวิเคราะห์จะพบว่าแนวโน้ม

ตารางที่ 4.26 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องผู้หญิงควรงัดแงะ
ทุกครั้งที่ไปทำบุญที่วัด

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	127	46.7	57	70	127	23	27	30	47	127
เห็นด้วย	110	40.4	63	47	110	32	34	31	13	110
เฉย ๆ	26	9.6	10	16	26	14	5	3	4	26
ไม่เห็นด้วย	9	3.3	2	7	9	6	3	-	-	9
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	21	12	24	24	15	31	127
เห็นด้วย	15	30	18	15	25	7	110
เฉย ๆ	7	5	3	-	10	1	26
ไม่เห็นด้วย	2	1	1	-	4	1	9
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.27 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการที่ผู้หญิงจะมุ่ง
ทางกองขาล้นมิใช่เรื่องเสียหาย

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	4	1.5	2	2	4	2	1	1	-	4
เห็นด้วย	30	11.0	16	14	30	19	6	2	3	30
เฉย ๆ	54	19.9	34	20	54	31	11	4	8	54
ไม่เห็นด้วย	86	31.6	40	46	86	16	30	30	10	86
ไม่เห็นด้วยมาก	98	36.0	40	58	98	7	21	27	43	98
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	-	2	-	-	2	-	4
เห็นด้วย	7	7	1	1	12	2	30
เฉย ๆ	10	12	4	1	21	6	54
ไม่เห็นด้วย	17	15	19	16	14	5	86
ไม่เห็นด้วยมาก	11	12	22	21	5	27	98
	45	48	46	39	54	40	272

ของการนุ่งกางเกงขาสั้นจะมีมากขึ้นเนื่องจากกลุ่มผู้มีอายุ 15-24 ปี ส่วนใหญ่เฉย ๆ หรือไม่ก็ เห็นด้วยกับการนุ่งกางเกงขาสั้นของผู้หญิง

3.3 การแต่งกายแบบคนกรุงเทพฯ แสดงว่าเป็นคนทันสมัย ปรากฏว่า ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนมีความรู้สึก "เฉย ๆ" ต่อการนุ่งเช่นนี้ เนื่องจากชาวเมืองแม่ฮ่องสอน มีความรู้สึกว่าไม่มีความจำเป็นที่ต้องทันสมัยเสมอไป และเป็นการเปลืองประโยชน์ที่จะทันสมัยในการแต่งกาย คือ มีถึงร้อยละ 69.5 หรือ 189 คน (ตารางที่ 4.28) ในจำนวนนี้กระจายไปยังกลุ่มเพศ, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ เท่า ๆ กันด้วย ส่วนร้อยละ 16.2 และ 7.4 ไม่เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วยมาก ตามลำดับ และที่เหลือร้อยละ 7 หรือ 19 คน เห็นด้วยกับการกล่าวเช่นนี้ ในจำนวนนี้คือผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี 8 คน, 25-34 ปี 5 คน, 35-44 ปี 5 คน ที่เหลืออีก 1 คือผู้มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ในจำนวน 19 คน นี้พบว่าเป็นลูกจ้างและนักเรียนถึง อาชีพละ 5 คน

3.4 การแต่งกายควรเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม ชาวเมืองส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึก "เฉย ๆ" กับการแต่งกายตามสมัยนิยม คือ มีถึงร้อยละ 62.5 หรือ 170 คน (ตารางที่ 4.29) ซึ่งก็กระจายไปตามกลุ่มเพศ, อายุ และอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน ส่วนร้อยละ 19.1 และ 4.0 ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยมาก เนื่องจากจะเป็นการสิ้นเปลืองไปเปล่า ๆ ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.3 หรือ 39 คน ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่อยู่ในกลุ่มช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 23 คน ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนถึง 20 คน จากผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ 39 คน ที่เห็นด้วยกับการแต่งกายควรเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม

3.5 ผู้ชายควรแต่งกายแบบท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์มีเพียงร้อยละ 5.9 หรือ 16 คนเท่านั้น (ตารางที่ 4.30) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิง และมีช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป เห็นด้วยมากกับการแต่งกาย แบบท้องถิ่นของผู้ชาย ร้อยละ 51.8 หรือ 141 คน ซึ่งจำนวนนี้เป็นผู้หญิง 76 คน ผู้ชาย 65 คน กระจายไปยังกลุ่มอายุ และอาชีพต่าง ๆ เท่า ๆ กัน เห็นด้วยกับการที่ผู้ชายควรแต่งกายแบบท้องถิ่น ส่วนร้อยละ 30.1 หรือ 82 คน มีความรู้สึก คิดเห็น "เฉย ๆ" และที่เหลือ 12.1% หรือ 33 คน เป็นผู้ชาย 20 คน ผู้หญิง 13 คน ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มช่วงอายุ 15-24 ปี ไม่เห็นด้วยกับการแต่งกายแบบท้องถิ่นของผู้ชาย เนื่องจากบางส่วนเห็นว่าควรแต่งกายแบบปัจจุบันสะดวกกว่าการแต่งกายแบบท้องถิ่นสำหรับผู้ชาย

ตารางที่ 4.28 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการแต่งกายแบบ
คนกรุงเทพฯ ถือว่าทันสมัย

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วย	19	7.0	6	13	19	8	5	5	1	19
เฉย ๆ	189	69.5	93	96	189	38	52	50	49	189
ไม่เห็นด้วย	44	16.2	23	21	44	18	9	8	9	44
ไม่เห็นด้วยมาก	20	7.4	10	10	20	11	3	1	5	20
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วย	5	2	2	3	5	2	19
เฉย ๆ	33	32	36	30	26	32	189
ไม่เห็นด้วย	6	10	6	5	15	2	44
ไม่เห็นด้วยมาก	1	4	2	1	8	4	20
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.29 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการแต่งกายควร
เปลี่ยนไปตามสมัยนิยม

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วย	39	14.3	18	21	39	23	7	6	5	39
เฉย ๆ	170	62.5	86	84	170	29	48	48	45	170
ไม่เห็นด้วย	52	19.1	22	30	52	18	14	8	12	52
ไม่เห็นด้วยมาก	11	4.0	6	5	11	5	-	2	4	11
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
เห็นด้วย	6	6	5	2	20	-	39
เฉย ๆ	36	28	30	29	17	30	170
ไม่เห็นด้วย	2	12	9	6	14	9	52
ไม่เห็นด้วยมาก	1	2	2	2	3	1	11
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.30 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องผู้ชายควรแต่งกายแบบท้องถิ่น

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	16	5.9	5	11	16	5	2	3	6	16
เห็นด้วย	141	51.8	65	76	141	20	35	44	42	141
เฉย ๆ	82	30.1	49	33	82	31	28	10	13	82
ไม่เห็นด้วย	33	12.1	13	20	33	19	4	7	3	33
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	2	-	1	5	3	5	16
เห็นด้วย	22	18	30	28	14	29	141
เฉย ๆ	15	19	15	4	24	5	82
ไม่เห็นด้วย	6	11	-	2	13	1	33
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

จากข้อมูลจากการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามดังกล่าว จะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแต่งกายของชาวเมืองแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จะมีแนวโน้มไปในทางการแต่งกายแบบปัจจุบัน โดยละทิ้งการแต่งกายแบบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเมืองไป เนื่องจากเครื่องแต่งกายในปัจจุบันมีราคาถูก และสะดวกในการซื้อมาใช้มากกว่าเครื่องแต่งกายแบบเดิม อีกทั้งการได้รับอิทธิพลจากการสื่อสารชนิดต่าง ๆ ก็มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการแต่งกายได้เช่นกัน โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งมีการเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นด้วย

4. การปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศ การปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศ เป็นเรื่องที่ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนมีค่านิยมอย่างเคร่งครัดต่อความสัมพันธ์ระหว่างหนุ่มสาวมาก โดยถือว่าถ้ามิใช่คู่สามี-ภรรยาแล้ว การเดินเคียงคู่กันหรือถูกเนื้อต้องตัวกันมิใช่สิ่งที่ควรกระทำ แต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวเริ่มจะเปลี่ยนแปลง ดังมีรายละเอียดดังนี้ คือ

4.1 การที่หญิงสาวและชายหนุ่มจะถูกเนื้อต้องตัวกันในที่สาธารณะ มิใช่เรื่องเสียหายแต่ประการใด จากการสัมภาษณ์พบว่าร้อยละ 45.6 หรือ 124 คน (ตารางที่ 4.31) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปี ถึง 45 คน และกระจายอยู่ในทุกอาชีพต่าง ๆ เท่า ๆ กัน มีความคิดที่ไม่เห็นด้วยมาก เพราะเนื่องจากจะไม่เป็นเรื่องที่ดังมาแล้ว ยังแสดงออกถึงการไม่เคารพต่อสถานที่และเคารพต่อผู้หญิงอีกทางหนึ่งด้วย ร้อยละ 27.9 หรือ 76 คน กระจายอย่างสม่ำเสมอทั้งกลุ่ม เพศ, อายุ และอาชีพต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วย มีร้อยละ 16.2 หรือ 44 คน ซึ่งส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี คือ 27 คน และเป็นนักเรียนถึง 18 คน ลูกจ้างและข้าราชการประเภทละ 10 คน แสดงความคิดเห็น "เฉย ๆ" และมีร้อยละ 8.5, 1.8 ที่แสดงความคิดเห็น เห็นด้วย, เห็นด้วยมาก ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ, นักเรียน และลูกจ้างเป็นส่วนใหญ่

4.2 หญิงสาวซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ของชายหนุ่มที่ไม่ใช่ญาติเป็นเรื่องธรรมดา, เนื่องจากสภาพปัจจุบันการเดินทางในตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่จะใช้รถจักรยานยนต์เป็นหลัก และมีรถจักรยานยนต์รับจ้างอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นความคิดในเรื่องนี้จึงมีถึงร้อยละ 66.9 หรือ 182 คน (ตารางที่ 4.32) กระจายอย่างเท่า ๆ กัน ทั้งกลุ่มเพศชาย, หญิง, วัย และอาชีพต่าง ๆ ที่มีความคิด "เฉย ๆ" ต่อการซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ของผู้ที่ไม่ใช่ญาติ เพราะในสภาพปัจจุบันเน้นความสะดวกในการเดินทางเป็นหลัก จึงไม่ได้มี

ตารางที่ 4.31 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการถูกเนื้อต้องตัวของหญิงสาวและชายหนุ่มในที่สาธารณะ

	ปริมาณ		เพศ			อายุ				
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	5	1.8	4	1	5	2	1	1	1	5
เห็นด้วย	23	8.5	17	6	23	12	7	4	-	23
เฉย ๆ	44	16.2	26	18	44	27	10	3	4	44
ไม่เห็นด้วย	76	27.9	38	38	76	19	20	23	14	76
ไม่เห็นด้วยมาก	124	45.6	47	77	124	15	31	33	45	124
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

	อาชีพ						
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	รวม
เห็นด้วยมาก	2	1	-	-	1	1	5
เห็นด้วย	3	9	2	-	9	-	23
เฉย ๆ	10	10	3	1	18	2	44
ไม่เห็นด้วย	11	18	10	13	16	8	76
ไม่เห็นด้วยมาก	19	10	31	25	10	29	124
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.32 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องหญิงสาวช้อนท้ายรถ
จักรยานยนต์ของชายหนุ่มที่ไม่ใช่ญาติเป็นเรื่องธรรมดา

ปริมาณ	จำนวน		เพศ			อายุ				
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	8	2.9	2	6	8	4	1	3	-	8
เห็นด้วย	47	17.3	30	17	47	27	12	7	1	47
เฉย ๆ	182	66.9	77	105	182	31	52	46	53	182
ไม่เห็นด้วย	27	9.9	19	8	27	10	3	6	8	27
ไม่เห็นด้วยมาก	8	2.9	4	4	8	3	1	2	2	8
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	1	2	1	1	3	-	8
เห็นด้วย	9	16	2	1	18	1	47
เฉย ๆ	26	26	38	33	24	35	182
ไม่เห็นด้วย	8	3	5	2	6	3	27
ไม่เห็นด้วยมาก	1	1	-	2	3	1	8
	45	48	46	39	54	40	272

ความคิดว่าจะเป็นการผิดต่อประเพณีที่ดิงามของที่นี่ มีร้อยละ 17.3 และ 2.9 ที่เห็นด้วย และเห็นด้วยมาก ตามลำดับ กับการกล่าวเช่นนั้น และมีร้อยละ 9.9, 2.9 ที่ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยมาก

4.3 หญิงสาวและชายหนุ่มเดินควงคู่กันในที่สาธารณะไม่เป็นเรื่องเสียหายแต่ประการใด มีผู้แสดงความคิดเห็นร้อยละ 25.7 หรือ 70 คน (ตารางที่ 4.33) ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง คือมีผู้หญิงถึง 45 คน และมีช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ถึง 36 คน ที่แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยมาก กับการกล่าวเช่นนั้น เพราะเป็นการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 30.5 หรือ 83 คน ซึ่งกระจายตัวอย่างเท่า ๆ กัน ทั้งเพศ, วัย และอาชีพต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วย ร้อยละ 20.2 หรือ 55 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และเป็นนักเรียน แสดงความคิดเห็น "เฉย ๆ" และมีจำนวนร้อยละ 20.2 หรือ 55 คน ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และเป็นนักเรียน แสดงความเห็นด้วยกับการที่หญิงชายจะเดินควงคู่กันในที่สาธารณะไม่เป็นเรื่องเสียหาย แต่ที่เหลือร้อยละ 3.3 เห็นด้วยมากกับการกล่าวเช่นนั้น ซึ่งก็ยังคงอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และเป็นนักเรียน

4.4 งานบุญหรืองานเทศกาลประเพณียังคงเป็นโอกาสให้หญิง-ชาย ได้รู้จักกัน เนื่องจากงานบุญหรืองานเทศกาลประเพณีของชาวเมืองแม่ฮ่องสอน จัดขึ้นจะมีผู้มาร่วมงานกันมาก ก็เป็นธรรมดาที่ผู้มาร่วมงานจะได้พูดคุย พบประซึ่งกันและกัน ดังนั้นร้อยละ 75.4 หรือ 205 คน (ตารางที่ 4.34) ซึ่งกระจายตัวไปกลุ่มเพศชาย, หญิง ช่วงวัยและอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน เห็นด้วยกับการกล่าวเช่นนั้น ร้อยละ 9.2 หรือ 25 คน เห็นด้วยมาก ร้อยละ 13.6 หรือ 37 คน กระจายไปยังกลุ่มเพศชาย, หญิง, ช่วงวัย, และอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน มีความเห็น "เฉย ๆ" และที่เหลือ 1.8% หรือ 5 คน ไม่เห็นด้วย ส่วนไม่เห็นด้วยมากไม่มีปรากฏ

4.5 โรงเรียนสหศึกษาทำให้หญิง-ชาย รู้จักกันมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ร้อยละ 77.2 หรือ 210 คน (ตารางที่ 4.35) ซึ่งก็กระจายไปยังทุกเพศชาย, หญิง, ช่วงวัย และอาชีพต่าง ๆ แสดงความเห็นด้วยที่โรงเรียนสหศึกษาทำให้ หญิง-ชาย ได้รู้จักกันมากขึ้น ร้อยละ 14.7 หรือ 40 คน เห็นด้วยมาก ร้อยละ 70 มีความรู้สึก "เฉย ๆ" และมีเพียงร้อยละ 1.1 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย

ตารางที่ 4.33 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องหญิงสาวและชายหนุ่ม
เดินควงคู่กันในที่สาธารณะ ไม่เป็นเรื่องเสียหาย

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	9	3.3	5	4	9	6	2	1	-	9
เห็นด้วย	55	20.2	24	31	55	31	13	8	3	55
เฉย ๆ	55	20.2	35	20	55	26	12	7	10	55
ไม่เห็นด้วย	83	30.5	43	40	83	10	26	32	15	83
ไม่เห็นด้วยมาก	70	25.7	25	45	70	2	16	16	36	70
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	2	2	-	1	4	-	9
เห็นด้วย	6	17	5	3	22	2	55
เฉย ๆ	10	14	4	2	19	6	55
ไม่เห็นด้วย	15	13	22	15	9	8	83
ไม่เห็นด้วยมาก	12	2	15	17	-	24	70
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.34 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องงานบุญหรืองาน
เทศกาลประเพณียังคงเป็นโอกาสให้หญิง-ชาย ได้รู้จักกัน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	25	9.2	17	8	25	9	8	4	4	25
เห็นด้วย	205	75.4	94	111	205	49	53	52	51	205
เฉย ๆ	37	13.6	19	18	37	15	6	7	9	37
ไม่เห็นด้วย	5	1.8	2	3	5	2	2	1	-	5
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	4	8	4	-	8	1	25
เห็นด้วย	33	30	39	35	35	33	205
เฉย ๆ	8	9	3	2	9	6	37
ไม่เห็นด้วย	-	1	-	2	2	-	3
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.35 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องโรงเรียนสหศึกษา
ทำให้หญิง-ชาย รู้จักกันมากขึ้น

ปริมาณ	จำนวน		เพศ			อายุ				
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	40	14.7	20	20	40	21	8	6	5	40
เห็นด้วย	210	77.2	99	111	210	41	57	56	56	210
เฉย ๆ	19	7.0	12	7	19	11	3	2	3	19
ไม่เห็นด้วย	3	1.1	1	2	3	2	1	-	-	3
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	6	9	5	3	17	-	40
เห็นด้วย	33	35	41	35	28	38	210
เฉย ๆ	6	3	-	1	7	2	19
ไม่เห็นด้วย	-	1	-	-	2	-	3
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

4.6 การทำงานทำให้ หญิง-ชาย รู้จักกันมากขึ้น ในสถานที่ทำงาน ส่วนมาก คือ การทำงานร่วมกันของหญิง-ชาย ซึ่งเป็นธรรมดาที่หญิง-ชาย จะมีโอกาสได้พูดคุยกัน และมีความรู้สึกมักคุ้นกันมากยิ่งขึ้น ร้อยละ 76.5 หรือ 208 คน (ตารางที่ 4.36) กระจายไปยังกลุ่มเพศชาย, หญิง, ช่วงวัย และอาชีพต่าง ๆ แสดงความเห็นด้วย และร้อยละ 18.4 หรือ 50 คน แสดงความเห็นด้วยมาก ที่เหลือมีเพียงร้อยละ 5.1 หรือ 14 คน เท่านั้น ที่แสดงความรู้สึก "เฉย ๆ" ส่วนที่แสดงความไม่เห็นด้วย, ไม่เห็นด้วยมาก ไม่มี

ผลจากการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม พบว่าค่านิยมด้านการปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศกำลังเปลี่ยนไปในกลุ่มของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี จะเริ่มยอมรับว่าชายหนุ่มและหญิงสาว จะเดินควบคู่กันในที่สาธารณะเป็นเรื่องไม่เสียหายอะไร ส่วนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป ยังไม่เห็นด้วยกับการกระทำเช่นนี้ เช่นเดียวกับการไม่ยอมรับกฎเนื้อต้องตัวกันของชายหนุ่มและหญิงสาวในที่สาธารณะ ซึ่งในเรื่องนี้ยังมีบางส่วนของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ยังคงเห็นด้วย แต่ยังไม่มาก เท่ากับการเห็นด้วยของการควบคู่กันของชาย-หญิงในที่สาธารณะมิใช่เรื่องเสียหาย แต่สำหรับเรื่องการช้อนท้ายรถจักรยานยนต์ของหญิงสาว กับผู้ชายที่มีโชฎุงติดนั้น ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ยอมรับว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สภาพทางสังคมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบันยังคงมีความสงบสุข ร่วมเย็น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เหมือนเดิมในความรู้สึกนึกคิดของชาวเมืองเอง ดังเช่น

1. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนยังมีความรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก คือ แสดงความคิดเห็นว่ามีมากถึง 78.7% หรือ 214 คน (ตารางที่ 4.37) ซึ่งกระจายไปยังทุกเพศ, ช่วงวัย และอาชีพต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมากการขโมยรถยนต์ หรือ รถมอเตอร์ไซด์มีน้อยมาก ถึงกับมีการพูดกันว่าคาญใจไว้ที่รถ รถก็ไม่เสียหายและด้านการทำร้ายร่างกาย, ชิงทรัพย์ ก็ไม่ค่อยปรากฏ แม้จะติดดินอย่างไร ก็สามารถเดินเล่นได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะมีผู้คนมาทำร้ายร่างกายเหมือนเมืองอื่น ๆ ส่วนความคิดเห็นร้อยละ 18.4 หรือ 50 คน แสดงความคิดเห็นว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินปานกลาง ที่เหลือร้อยละ 1.8 และ 1.1 แสดงความคิดเห็นว่ามีน้อยและมีน้อยมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.36 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการทำงานทำให้
หญิง-ชาย รู้จักกันมากขึ้น

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	50	18.4	22	28	50	20	12	11	7	50
เห็นด้วย	208	76.5	102	106	208	48	53	51	56	208
เฉย ๆ	14	5.1	8	6	14	7	4	2	1	14
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	3	14	8	5	18	2	50
เห็นด้วย	37	31	38	34	32	36	208
เฉย ๆ	5	3	-	-	4	2	14
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เห็นด้วยมาก	-	-	-	-	-	-	-
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.37 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
มีมาก	214	78.7	103	111	214	44	57	54	59	214
มีปานกลาง	50	18.4	25	25	50	28	8	9	5	50
มีน้อย	5	1.8	2	3	5	2	2	1	-	5
มีน้อยมาก	3	1.1	2	1	3	1	2	-	-	3
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
มีมาก	32	36	41	36	33	36	214
มีปานกลาง	9	11	4	3	19	4	50
มีน้อย	3	1	-	-	1	-	5
มีน้อยมาก	1	-	1	-	1	-	3
	45	48	46	39	54	40	272

2. ปัญหาการลักเล็กขโมยน้อย ในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน การลักเล็กขโมย ในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนตามความคิดเห็นของชาวเมือง ปรากฏว่ายังมีน้อยมาก คือ ร้อยละ 66.5 หรือ 181 คน (ตารางที่ 4.38) ซึ่งความคิดเห็นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั่ว ๆ ไป สำหรับความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาลักเล็กขโมย น้อย มีร้อยละ 26.1 หรือ 71 คน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัย 15-24 ปี และในจำนวน นี้เป็นนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ คือ 27 คน จากทั้งหมด 71 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.3 มีความ คิดเห็นว่ามิปานกลาง 6.6% และมีมาก 0.7%

3. ปัญหาการติดยาเสพติดโดยเฉพาะที่เกิดภัยวัยรุ่น (ดมกาว, กินเนอร์) ถึงแม้ในอดีตเมืองแม่ฮ่องสอนจะเป็นเมืองที่มียาเสพติด และเป็นแหล่งติดยาเสพติดมากแห่งหนึ่ง แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงความทรงจำเก่า ๆ ที่กำลังเลือนลางไปแล้ว ในความรู้สึก นึกคิดของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนเอง ความรู้สึกที่ว่า การติดยาจะมีมากในกลุ่มของผู้ใหญ่ ซึ่ง กำลังลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ส่วนการติดยาเสพติดของวัยรุ่นโดยเฉพาะการดมกาว, กินเนอร์นั้น ยังมีน้อยมาก คือ มีความรู้สึกว่ายังมีน้อยมาก ร้อยละ 41.2 หรือ 112 คน (ตารางที่ 4.39) ความรู้สึกที่ว่า มีน้อย มีร้อยละ 37.5 หรือ 102 คน ซึ่งทั้งหมดนี้มีการกระจายไปยังกลุ่ม เพศชาย, หญิง, ช่วงวัย และอาชีพต่าง ๆ อย่างเท่า ๆ กัน ส่วนความรู้สึกที่ว่ามิปานกลางมี ร้อยละ 15.1 หรือ 41 คน ก็นับว่ามีมากพอสมควร ส่วนใหญ่คือความรู้สึกของกลุ่มวัยรุ่น คือ มีช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 21 คน เป็นนักเรียนถึง 14 คน ส่วนความรู้สึกที่ว่ามีมากนั้นมีร้อยละ 6.3 หรือ 17 คน ส่วนใหญ่ยังคงคือความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-24 ปี และเป็นนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็นับเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจอย่างมาก สำหรับผู้ที่มีความ รับผิดชอบในด้านนี้

4. เมื่อมีงานเทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอน การเข้าร่วมกิจกรรมของท่า นงานเทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอนในที่นี้หมายถึงงานประจำปี เช่น งานปอยสังลอง งาน จองพารา ปรากฏว่าร้อยละ 18.4 หรือ 50 คน (ตารางที่ 4.40) ซึ่งส่วนใหญ่ถึง 21 คน คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป และส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่น ๆ (ชาวนา ชาวไร่- ช่างราชการเกษียณ) เข้าร่วมทุกครั้ง ร้อยละ 43.4 หรือ 118 คน ซึ่งก็ยังคงกระจายไปทุกกลุ่ม เพศ, อายุ และอาชีพต่าง ๆ เข้าร่วมบ่อยครั้ง ร้อยละ 37.9 หรือ 103 คน เข้าร่วม บางครั้ง และมีผู้ไม่เข้าร่วมเทศกาลเลย เพียง 0.4% หรือเพียง 1 ท่านเท่านั้น

ตารางที่ 4.38 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการลักเล็กขโมยน้อย
ในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

	ปริมาณ		เพศ			อายุ				
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
มีมาก	2	0.7	2	-	2	2	-	-	-	2
มีปานกลาง	18	6.6	10	8	18	9	4	3	2	18
มีน้อย	71	26.1	32	39	71	38	9	12	12	71
มีน้อยมาก	181	66.5	88	93	181	26	56	49	50	181
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
มีมาก	-	-	-	-	1	1	2
มีปานกลาง	2	5	-	1	7	3	18
มีน้อย	15	13	4	8	27	4	71
มีน้อยมาก	28	30	42	30	19	32	181
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.39 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการติดยาเสพติด
(ดมกาว, ทินเนอร์) ของวัยรุ่น

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
มีมาก	17	6.3	10	7	17	8	3	2	4	17
มีปานกลาง	41	15.1	16	25	41	21	7	5	8	41
มีน้อย	102	37.5	55	47	102	33	28	22	19	102
มีน้อยมาก	112	41.2	51	61	112	13	31	35	33	112
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	รวม
มีมาก	1	5	2	-	5	4	17
มีปานกลาง	9	8	4	4	14	2	41
มีน้อย	16	19	16	15	24	12	102
มีน้อยมาก	19	16	24	20	11	22	112
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.40 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการเข้าร่วมงาน
เทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เข้าร่วมทุกครั้ง	50	18.4	23	27	50	9	8	12	21	50
เข้าร่วมบ่อยครั้ง	118	43.4	53	65	118	36	26	29	27	118
เข้าร่วมบางครั้ง	103	32.9	55	48	103	29	35	23	16	103
ไม่เข้าร่วมเลย	1	.4	1	-	1	1	-	-	-	1
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	รวม
	เข้าร่วมทุกครั้ง	5	5	8	8	8	16
เข้าร่วมบ่อยครั้ง	20	21	19	18	24	16	118
เข้าร่วมบางครั้ง	19	22	19	13	22	8	103
ไม่เข้าร่วมเลย	1	-	-	-	-	-	1
	45	48	46	39	54	40	272

5. เหตุผลในการเข้าร่วมงานเทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอน จากการสัมภาษณ์ถึง ร้อยละ 42.3 หรือ 115 ท่าน (ตารางที่ 4.41) ส่วนใหญ่ คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และกระจายไปยังอาชีพต่าง ๆ ที่ให้เหตุผลการเข้าร่วมงานเทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอน ว่าเป็นการทำบุญ คือ การเข้าร่วมงานเท่ากับเป็นการทำบุญไปในตัวด้วย ร้อยละ 38.2 ให้เหตุผลว่าเป็นการทำตามประเพณี และมีเพียงร้อยละ 2.2 เท่านั้นที่ให้เหตุผลว่าเป็นการภูมิใจ ที่ได้ทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็น และร้อยละ 17.3 หรือ 47 คน ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้ที่อยู่ในช่วงวัย 15-24 ปี 23 คน ให้เหตุผลว่าเพื่อความสนุกสนาน

6. การมีการรวมกลุ่มกันทางสังคม มีบทบาทในการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีจำนวนร้อยละ 62.5 หรือ 170 คน (ตารางที่ 4.42) กระจายอย่างเท่า ๆ กัน ในกลุ่มเพศชาย, หญิง, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ ที่แสดงความเห็นด้วยกับการรวมกลุ่มกันทางสังคม แล้วจะมีบทบาทที่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีร้อยละ 31.6 หรือ 86 คน ในจำนวนนี้อยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี ถึง 31 คน แสดงความเห็นด้วยมาก ส่วนกลุ่มที่แสดงความรู้สึก "เฉย ๆ" มีร้อยละ 5.5 ซึ่งก็ยังคงกระจายอย่างเท่า ๆ กันในกลุ่มเพศ, ช่วงอายุ และอาชีพต่าง ๆ และที่เหลือเพียง 0.4% เท่านั้น ที่แสดงความเห็นไม่เห็นด้วยมาก

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนนี้ปรากฏว่า ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยังมีมาก ปัญหาหลักเล็กน้อย ยังมีน้อยมาก ส่วนเรื่องปัญหา ยาเสพติดของวัยรุ่นนั้นก็เริ่มมีขึ้นมาบ้างแล้ว ซึ่งควรให้การดูแลอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงสถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัวด้วย ส่วนการเข้าร่วมงานเทศกาลของเมืองแม่ฮ่องสอนยังมีมาก ซึ่งยังแสดงออกถึงการยึดมั่นในประเพณีเช่นเดิม

ตารางที่ 4.41 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องเหตุผลในการเข้าร่วมงานเทศกาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
สนุกสนาน	47	17.3	18	29	47	23	16	6	2	47
ภูมิใจที่ได้แสดงฯ	6	2.2	5	1	6	1	2	2	1	6
ทำตามประเพณี	104	38.2	60	44	104	45	17	21	21	104
อื่น ๆ (ทำบุญ)	115	42.3	49	66	115	6	34	35	40	115
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
สนุกสนาน	14	10	4	1	17	1	47
ภูมิใจที่ได้แสดง	1	3	-	-	1	1	6
ทำตามประเพณี	14	25	9	13	34	9	104
อื่น ๆ (ทำบุญ)	16	10	33	25	2	29	115
	45	48	46	39	54	40	272

ตารางที่ 4.42 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในเรื่องการมีการรวมกลุ่มกัน
ทางสังคม มีบทบาทในการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

ปริมาณ	เพศ		อายุ							
	จำนวน	%	ชาย	หญิง	รวม	15-24	25-34	35-44	>45	รวม
เห็นด้วยมาก	86	31.6	45	41	86	31	16	18	21	86
เห็นด้วย	170	62.5	81	89	170	37	49	43	41	170
เฉย ๆ	15	5.5	6	9	15	6	4	3	2	15
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
ไม่เห็นด้วยมาก	1	0.4	-	1	1	-	-	-	-	-
	272	100	132	140	272	75	69	64	64	272

อาชีพ	อาชีพ						รวม
	ลูกจ้าง	ข้าราชการ	ธุรกิจฯ	แม่บ้าน	นักเรียน	อื่น ๆ	
เห็นด้วยมาก	10	20	11	11	24	10	86
เห็นด้วย	31	24	34	27	25	29	170
เฉย ๆ	3	4	1	1	5	1	15
ไม่เห็นด้วย	-	-	-	-	-	-	-
ไม่เห็นด้วยมาก	1	-	-	-	-	-	1
	45	48	46	39	54	40	272

ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีลักษณะและการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คือ

1. สภาวะและโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดทางภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีอาณาเขตทางด้านตะวันตกติดต่อกับประเทศพม่า ลักษณะโดยทั่วไปจะมีที่ราบสลับกับทิวเขาเป็นแนวยาวจากเหนือลงใต้ จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากจะมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามและสมบูรณ์แล้วยังทำให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการค้าขายระหว่างชายแดนไทย-พม่าด้วย ซึ่งรายได้หลัก ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จากการกสิกรรม การค้าส่งและค้าปลีก, ป่าไม้ และการบริการ

จากลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ. 2524-2530 ดังตารางที่ 4.43 ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดในปี 2524 คิดเป็นมูลค่า 612,835,000 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือตอนบน 9 จังหวัดพบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นอันดับท้ายสุด คือ อันดับที่ 9 ของภาค เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดที่เป็นอันดับ 1, 2 คือ จังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย แล้วพบว่าย่างห่างกันมาก คือ จังหวัดเชียงใหม่ ความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดในปี 2524 คิดเป็นมูลค่าถึง 6,558,889,000 บาท และเชียงราย คิดเป็นมูลค่าถึง 3,454,150,000 บาท หรือแม้แต่จังหวัดน่าน ซึ่งมีมูลค่าในการผลิตผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดเป็นอันดับที่ 8 ยังมีมูลค่าของผลิตภัณฑ์ของจังหวัดถึง 1,220,675,000 บาท หรือคิดเป็น 2 เท่าของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำหรับมูลค่าของการผลิตผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นได้จากสาขาการผลิตหลัก ๆ (จากตารางที่ 4.44) คือ การค้าส่งและค้าปลีก มูลค่า 105,005,000 บาท หรือคิดเป็นสัดส่วน 17.13% ของสาขาการผลิตทั้งหมด, ป่าไม้คิดเป็นมูลค่า 102,607,000 บาท หรือคิดเป็นสัดส่วน 16.74%, กสิกรรม คิดเป็นมูลค่า 101,927,000 บาท หรือคิดเป็นสัดส่วน 16.63% เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2530 ความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นมูลค่า 769,132,000 บาท แต่ก็ยังคงเป็นอันดับสุดท้ายของภาคเหนือตอนบนอยู่เช่นเดิม เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอันดับ 1 และ 2 คือ จังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย แล้วพบว่าย่างห่างกันมากโดยจังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าของผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดเท่ากับ 8,969,499,000 บาท และเชียงรายมีมูลค่า 4,611,411,000 บาท นอกจากนี้ยังคงมีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดน้อยกว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดน่าน ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 8

ตารางที่ 4.43 แสดงลำดับของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

ปี 2524			ปี 2530		
อันดับ	จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม(บาท)	อันดับ	จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม(บาท)
1	เชียงใหม่	6,558,889,000	1	เชียงใหม่	8,989,499,000
2	เชียงราย	3,455,160,000	2	เชียงราย	4,611,411,000
3	ลำปาง	3,059,592,000	3	ลำปาง	3,746,591,000
4	อุตรดิตถ์	1,842,139,000	4	อุตรดิตถ์	2,411,644,000
5	ลำพูน	1,558,262,000	5	ลำพูน	1,862,371,000
6	แพร่	1,436,814,000	6	แพร่	1,843,687,000
7	พะเยา	1,360,596,000	7	พะเยา	1,750,562,000
8	น่าน	1,220,675,000	8	น่าน	1,565,794,000
9	แม่ฮ่องสอน	612,835,000	9	แม่ฮ่องสอน	769,132,000

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.44 แสดง Growth Rate ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สาขาการผลิต	2524		2530		Growth Rate	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	ช่วง(24-30)	ต่อปี
กสิกรรม	101,927	16.63	152,515	19.83	49.63	8.27
ปศุสัตว์	25,650	4.19	43,123	5.61	68.12	11.35
ประมง	325	0.05	1,095	0.14	236.92	39.49
ป่าไม้	102,607	16.74	100,590	13.08	-1.97	-0.33
บริการทางเกษตร	3,049	0.50	3,930	0.51	28.89	4.82
การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอย่างง่าย	15,383	2.51	26,340	3.42	71.23	11.87
เหมืองแร่และการขุดหิน	42,125	6.87	8,597	1.12	-79.59	-13.27
อุตสาหกรรม	28,898	4.72	29,660	3.86	2.64	0.44
ก่อสร้าง	28,232	4.61	34,243	4.45	17.75	2.95
ไฟฟ้า+ประปา	2,294	0.37	6,410	0.83	179.42	29.90
คมนาคมขนส่ง	15,776	2.57	27,616	3.59	75.05	12.51
การค้าส่ง+ค้าปลีก	105,005	17.13	119,054	15.48	13.38	2.23
ธนาคาร-ประกันภัยและธุรกิจ	3,550	0.58	8,268	1.07	132.90	22.15
ที่อยู่อาศัย	37,351	6.09	45,815	5.96	22.66	3.78
บริหารราชการแผ่นดิน	54,226	8.85	71,851	9.34	32.50	5.42
บริการ	46,437	7.58	90,025	11.70	93.86	15.64
รวม	612,835	100.00	769,132	100.00	เจ็ดสิบสี่ 4.25%	
Per Capita GPP.	8,848		10,837		หน่วย : 1,000 บาท	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เช่นเดิม โดยจังหวัดน่านมีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวม 1,565,794,000 บาท หรือคิดเป็น 2 เท่าของผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำหรับมูลค่าของผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี 2530 นั้นได้มาจากสาขาการผลิตหลัก ๆ คือ กสิกรรม มีมูลค่า 152,515,000 บาท หรือคิดเป็นสัดส่วน 19.83%, การค้าส่งและค้าปลีกมีมูลค่า 119,054,000 บาท คิดเป็นสัดส่วน 15.48%, ป่าไม้มีมูลค่า 100,590,000 บาท หรือคิดเป็นสัดส่วน 13.08% (ซึ่งในปัจจุบันมูลค่าของป่าไม้จะลดลงมาก เนื่องจากมีการออกกฎหมายปิดป่าทั้งหมด) และสาขาการบริการ 90,025,000 บาท หรือคิดเป็นสัดส่วน 11.70% ซึ่งในสาขาการบริการนี้ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีมูลค่ามากขึ้น เนื่องจากการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงปี 2529 เป็นต้นมา สำหรับอัตราการเจริญเติบโตของสาขาการผลิตในช่วงปี 2524-2530 ที่ผ่านมา พบว่าสาขาการผลิตด้านประมงน้ำจืด มีอัตราการเติบโตมากที่สุด คือ 39.49% รองลงมาได้แก่ สาขาการผลิตด้านไฟฟ้าและประปา, ธนาคาร ประกันภัยและธุรกิจ, บริการและการคมนาคมขนส่ง ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโต 29.90%, 22.15%, 15.64% และ 12.51% ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอัตราเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 4.25 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าของจังหวัดเชียงใหม่, เชียงราย และภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีอัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 6.12, 5.6 และ 5.1 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.44-4.47

2. รายได้ต่อหัวประชากร สำหรับรายได้ต่อหัวของประชากร จากตารางที่ 4.48 พบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีรายได้ต่อหัวประชากรในปี 2524 เป็นอันดับที่ 6 ของภาคเหนือตอนบน โดยมีรายได้ต่อหัวประชากร 8,848 บาท ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรของภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีมูลค่าเท่ากับ 9,614 บาทต่อคนอยู่ 766 บาท โดยอันดับหนึ่งของภาคเหนือตอนบน คือ จังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้ต่อหัวประชากร 12,702 บาท รองลงมาคือ จังหวัดลำปาง มีรายได้ต่อหัวประชากร 10,514 บาท และอันดับสุดท้ายคือ จังหวัดพะเยา มีรายได้ต่อหัวประชากร 7,242 บาท ในปี 2530 จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังคงมีรายได้ต่อหัวประชากรเป็นอันดับ 6 ของภาคเหนือตอนบนเช่นเดิม แต่มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 10,837 บาท ซึ่งยังคงต่ำกว่ารายได้ต่อหัวโดยเฉลี่ยของภาค ซึ่งมีรายได้ 12,840 บาท/ประชากร 1 คนอยู่ 2,003 บาท โดยอันดับหนึ่งของภาคเหนือตอนบนยังคงเป็นจังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้ต่อหัวประชากรเท่ากับ 18,047 บาท รองลงมาคือ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีรายได้ต่อหัวประชากรเท่ากับ 13,696 บาท และอันดับสุดท้ายที่มีรายได้ต่อหัวประชากรต่ำที่สุดคือ จังหวัดน่าน โดยมีรายได้ต่อหัวประชากรเท่ากับ 9,019 บาท จากรายได้ต่อหัวประชากรในช่วงปี 2524-

ตารางที่ 4.45 แสดง Growth Rate ของจังหวัดเชียงใหม่

สาขาการผลิต	2524		2530		Growth Rate	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	ช่วง(24-30)	ต่อปี
กสิกรรม	1,431,725	21.83	1,632,391	18.20	14.01	2.34
ปศุสัตว์	251,793	3.84	450,589	5.02	78.95	13.16
ประมง	10,482	0.16	6,563	0.07	-37.39	-6.23
ป่าไม้	37,999	2.58	1,433	0.02	-96.23	-16.04
บริการทางเกษตร	28,355	0.43	31,045	0.35	9.49	1.58
การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตรอย่างง่าย	168,676	2.57	222,775	2.48	32.07	5.35
เหมืองแร่และการย่อยหิน	100,080	1.53	19,066	0.21	-80.95	-13.49
อุตสาหกรรม	533,337	8.13	851,978	9.05	59.68	9.95
ก่อสร้าง	416,736	6.35	447,203	4.99	7.31	1.22
ไฟฟ้า+ประปา	91,404	1.39	257,660	2.87	181.89	30.32
คมนาคมขนส่ง	547,559	8.35	723,200	8.06	32.08	5.35
การค้าส่ง+ค้าปลีก	812,165	12.38	1,055,654	11.77	29.98	4.99
ธนาคาร-ประกันภัยและ ธุรกิจ	161,430	2.46	300,052	3.35	85.87	14.31
ที่อยู่อาศัย	336,158	5.13	412,945	4.60	22.84	3.81
บริหารราชการแผ่นดิน	466,675	7.12	652,677	7.33	40.93	6.82
บริการ	1,164,115	17.75	1,899,268	21.17	63.15	10.53
รวม	6,558,889	100.00	8,969,499	100.00	เฉลี่ย 6.12%	
Per Capita GPP.	12,702		18,047		หน่วย : 1,000 บาท	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.46 แสดง Growth Rate ของจังหวัดเชียงราย

สาขาการผลิต	2524		2530		Growth Rate	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	ช่วง(24-30)	ต่อปี
กสิกรรม	1,105,227	31.99	1,595,241	34.59	44.34	7.39
ปศุสัตว์	253,044	7.33	268,028	5.81	5.92	0.99
ประมง	7,482	0.22	6,002	0.13	-19.78	-3.29
ป่าไม้	3,319	0.10	14,747	0.32	344.32	57.39
บริการทางเกษตร	51,303	1.49	39,697	0.86	-22.62	-3.77
การแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตรอย่างง่าย	124,896	3.62	188,478	4.09	50.91	8.49
เหมืองแร่และการขุดหิน	21,279	0.62	40,076	0.87	88.34	14.72
อุตสาหกรรม	240,269	6.96	148,155	3.21	-38.34	-6.39
ก่อสร้าง	96,830	2.80	160,191	3.47	65.44	10.91
ไฟฟ้า+ประปา	26,725	0.77	60,857	1.32	127.72	21.29
คมนาคมขนส่ง	200,961	5.82	225,290	4.89	12.11	2.02
การค้าส่ง+ค้าปลีก	491,987	14.24	569,529	12.35	15.76	2.63
ธนาคาร-ประกันภัยและ ธุรกิจ	68,977	1.99	143,326	3.11	107.79	17.97
ที่อยู่อาศัย	261,950	7.58	312,458	6.78	19.28	3.21
บริหารราชการแผ่นดิน	184,141	5.33	272,810	5.92	48.15	8.03
บริการ	315,770	9.14	566,526	12.29	79.41	13.23
รวม	3,454,160	100.00	4,611,411	100.00	เฉลี่ย 5.6%	
Per Capita GPP.	9,080		11,444		หน่วย : 1,000 บาท	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.47 แสดง Growth Rate ของภาคเหนือตอนบน 9 จังหวัด

สาขาการผลิต	2524		2530		Growth Rate	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	ช่วง(24-30)	ต่อปี
กลีกรวม	5,464,686	25.92	5,985,067	21.75	9.52	1.59
ปศุสัตว์	1,088,559	5.16	1,570,882	5.71	44.31	7.38
ประมง	52,067	0.25	40,607	0.15	-22.01	-3.67
ป่าไม้	260,430	1.24	176,579	0.64	-32.20	-5.37
บริการทางเกษตร	201,563	0.96	191,002	0.70	-5.24	-0.87
การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอย่างง่าย	665,962	3.16	1,008,038	3.66	51.37	8.56
เหมืองแร่และการขุดหิน	523,875	2.95	885,373	3.22	41.92	6.99
อุตสาหกรรม	1,307,968	6.20	1,811,181	6.58	38.47	6.41
ก่อสร้าง	1,043,635	4.95	1,358,944	4.94	30.21	5.04
ไฟฟ้า+ประปา	261,091	1.24	674,911	2.45	158.50	26.42
คมนาคมขนส่ง	1,509,988	7.16	1,679,258	6.10	11.21	1.87
การค้าส่ง+ค้าปลีก	2,781,764	13.19	3,172,501	11.53	14.05	2.34
ธนาคาร-ประกันภัยและธุรกิจ	397,219	1.88	897,502	3.20	125.95	20.99
ที่อยู่อาศัย	1,336,040	6.48	1,651,274	6.00	23.59	3.93
บริหารราชการแผ่นดิน	1,457,371	6.91	2,046,251	7.44	40.41	6.73
บริการ	2,630,312	12.48	4,367,953	15.87	66.06	11.01
รวม	21,082,530	100.1	27,517,323	100.00	เฉลี่ย 5.1%	
Per Capita GPP.	9,614		12,840		หน่วย : 1,000 บาท	

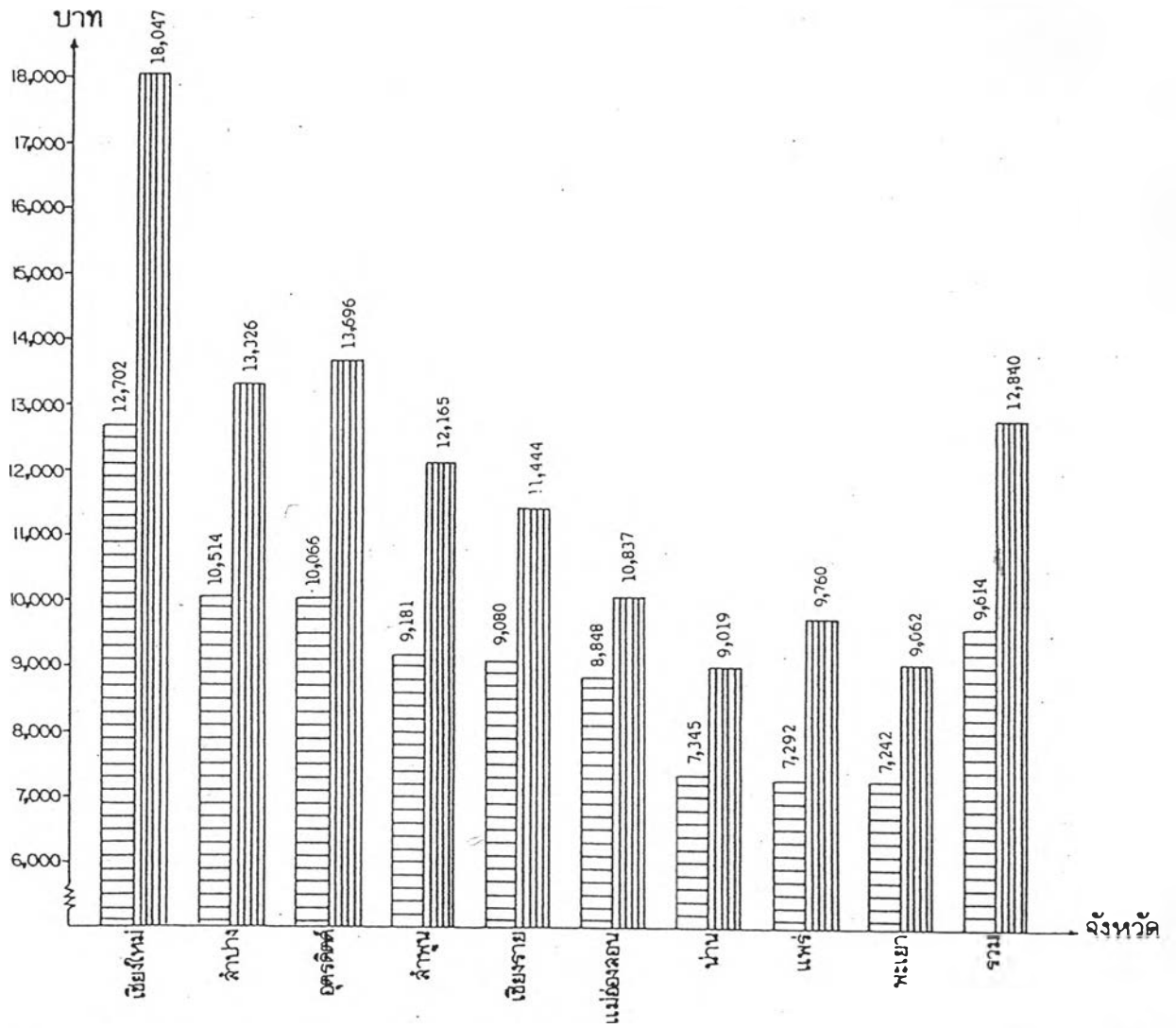
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.48 แสดงลำดับของรายได้/หัวประชากร ของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

ปี 2524			ปี 2530		
อันดับ	จังหวัด	รายได้/ประชากร(บาท)	ลำดับ	จังหวัด	รายได้/ประชากร(บาท)
1	เชียงใหม่	12,702	1	เชียงใหม่	18,047
2	ลำปาง	10,514	2	อุตรดิตถ์	13,696
3	อุตรดิตถ์	10,066	3	ลำปาง	13,326
4	ลำพูน	9,181	4	ลำพูน	12,165
5	เชียงราย	9,080	5	เชียงราย	11,444
6	แม่ฮ่องสอน	8,848	6	แม่ฮ่องสอน	10,837
7	น่าน	7,345	7	แพร่	9,760
8	แพร่	7,292	8	พะเยา	9,062
9	พะเยา	7,242	9	น่าน	9,019
	ภาคเหนือตอนบน	9,614		ภาคเหนือตอนบน	12,840

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงรายได้ต่อ ประชากรของจังหวัดในภาคเหนือตอนบน

สัญลักษณ์

รายได้ต่อประชากร ปี 2524

รายได้ต่อประชากร ปี 2530

2530 พบว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีช่วงห่างของรายได้ต่อหัวกับรายได้ต่อหัวโดยเฉลี่ยของภาคเหนือตอนบนเพิ่มขึ้น คือจาก 766 บาท เป็น 2,003 บาท

3. สาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ จากการศึกษาถึงสาขาการผลิตของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีความชำนาญพิเศษ เมื่อเปรียบเทียบกับภาค ซึ่งความชำนาญพิเศษนี้ก็เป็นที่คาดว่า จะสามารถส่งเสริมสาขาการผลิตนั้น เป็นสาขาการผลิตหลักของภาคที่สามารถส่งผลผลิตออกได้ เป็นการนำรายได้เข้าจังหวัดได้มากขึ้น จากตารางที่ 4.49-4.51 พบว่าในปี 2524 จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความชำนาญพิเศษในเรื่องของสาขาการผลิตป่าไม้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ สาขาการผลิต เหมืองแร่ และการย่อยหิน, การค้าส่งและค้าปลีก และการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อรวมแล้วมีทั้งหมด 4 สาขาการผลิต ที่เป็นฐานเศรษฐกิจของภาค (ความชำนาญพิเศษ) เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย แล้วพบว่าจังหวัดเชียงใหม่มีสาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษถึง 7 สาขาการผลิต คือ อุตสาหกรรม, ก่อสร้าง, ไฟฟ้าและประปา การคมนาคมขนส่ง, ธนาคาร-ประกันภัยและธุรกิจ, การบริหารราชการแผ่นดิน และด้านการบริการ จังหวัดเชียงราย มีสาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ 8 สาขาการผลิต คือ กสิกรรม, ปศุสัตว์, บริการทางเกษตรฯ, การแปรรูปผลผลิตเกษตร, อุตสาหกรรม, การค้าส่งและค้าปลีก, ธนาคาร-ประกันภัยและธุรกิจ และที่อยู่อาศัย สำหรับในปี 2530 พบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ เพียง 3 สาขา การผลิตเท่านั้น คือ ป่าไม้, การค้าส่งและค้าปลีก และการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งทั้งสามสาขานี้ในปี 2524 ยังคงเป็นสาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ จากจุดนี้ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ ทำให้การใช้ทรัพยากรด้านนี้ให้เป็นประโยชน์ได้มาก การค้าส่งและการค้าปลีก ก็เป็นอีกสาขาหนึ่งที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความได้เปรียบทางด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ คือ นอกจากการค้าของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จะบริการภายในชุมชนของตนเองได้แล้วส่วนหนึ่งยังมีการค้าขายให้แก่ชุมชนเผ่าต่าง ๆ ของสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ผ่านทางช่องทางที่พรมแดนต่าง ๆ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำหรับการบริหารราชการแผ่นดินยังคงมีบทบาทที่สำคัญมากต่อจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในฐานะการเป็นผู้นำในการพัฒนาจังหวัดให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับจังหวัดอื่น ๆ ด้านจังหวัดเชียงใหม่ยังคงมีสาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ 7 สาขาการผลิต คือ อุตสาหกรรม, ก่อสร้าง, ไฟฟ้าและประปา, การคมนาคมขนส่ง, การค้าส่งและค้าปลีก ธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจ และบริการ จังหวัดเชียงรายมีสาขาการผลิตที่มี

ตารางที่ 4.49 แสดงสาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สาขาการผลิต	พ.ศ. 2524					พ.ศ. 2530				
	X_p	X_n	$R_{p,n}$	$R_{n,n}$	LQ	X_p	X_n	$R_{p,n}$	$R_{n,n}$	LQ
กลีกรวม	101,927	5,464,686	612,835	21,082,530	0.64	152,515	5,985,067	769,132	27,517,323	0.91
ปศุสัตว์	25,650	1,088,559	"	"	0.81	43,123	1,570,882	"	"	0.98
ประมง	325	52,067	"	"	0.21	1,095	40,607	"	"	0.96
ป่าไม้	102,607	260,430	"	"	13.55	100,590	176,579	"	"	20.38
บริการทางเกษตร	3,049	201,563	"	"	0.52	3,930	191,002	"	"	0.74
การแปรรูปผลผลิตเกษตรฯ	15,383	665,962	"	"	0.79	26,340	1,008,038	"	"	0.94
เหมืองแร่และการย่อยหิน	42,125	623,875	"	"	2.32	8,597	885,373	"	"	0.35
อุตสาหกรรม	28,898	1,307,968	"	"	0.76	29,660	1,811,181	"	"	0.59
ก่อสร้าง	28,232	1,043,635	"	"	0.93	34,243	1,358,944	"	"	0.90
ไฟฟ้าและประปา	2,294	261,091	"	"	0.30	6,410	674,911	"	"	0.34
คมนาคมขนส่ง	15,776	1,509,988	"	"	0.36	27,616	1,679,258	"	"	0.59
การค้าส่งและค้าปลีก	105,005	2,781,764	"	"	1.30	119,054	3,172,501	"	"	1.34
ธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจ	3,550	397,219	"	"	0.31	8,263	897,502	"	"	0.33
ที่อยู่อาศัย	37,351	1,336,040	"	"	0.96	45,815	1,651,274	"	"	0.99
บริหารราชการแผ่นดิน	54,226	1,457,311	"	"	1.28	71,851	2,046,251	"	"	1.26
บริการ	46,437	2,630,312	"	"	0.61	90,025	4,367,953	"	"	0.74
รวม	612,835	21,082,530	612,835	21,082,530		769,132	27,517,323	769,132	27,517,323	

หมายเหตุ X_p มูลค่าของสาขาการผลิตของจังหวัดแม่ฮ่องสอน X_n มูลค่าของสาขาการผลิตของภาคเหนือตอนบน

หน่วย : 1,000 บาท

 $R_{p,n}$ มูลค่าของผลรวมผลิตภัณฑ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน $R_{n,n}$ มูลค่าของผลรวมผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือตอนบน

LQ สาขาการผลิตที่มีความสำคัญพิเศษ (>1)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.50 แลงสาขาการผลิตที่มีความชำนาญพิเศษ ของจังหวัดเชียงใหม่

สาขาการผลิต	พ.ศ. 2524					พ.ศ. 2530				
	X_p	X_n	$R_{p,p}$	$R_{p,n}$	LQ	X_p	X_n	$R_{p,p}$	$R_{p,n}$	LQ
กลีกรวม	1,431,725	5,464,686	6,588,889	21,082,530	0.84	1,632,391	5,985,067	8,969,499	27,517,323	0.84
ปศุสัตว์	251,793	1,088,559	"	"	0.74	450,589	1,570,882	"	"	0.88
ประมง	10,482	52,067	"	"	0.65	6,563	40,607	"	"	0.49
ป่าไม้	37,999	260,430	"	"	0.47	1,433	176,579	"	"	0.02
บริการทางเกษตร	28,355	201,563	"	"	0.43	31,045	191,002	"	"	0.50
การแปรรูปผลผลิตเกษตรฯ	168,676	665,962	"	"	0.81	222,775	1,008,038	"	"	0.68
เหมืองแร่และการขุดหิน	100,080	623,875	"	"	0.32	19,066	885,373	"	"	0.07
อุตสาหกรรม	533,537	1,307,968	"	"	1.31	851,660	1,811,181	"	"	1.44
ก่อสร้าง	416,736	1,043,635	"	"	1.28	447,203	1,358,944	"	"	1.01
ไฟฟ้าและประปา	91,404	261,091	"	"	1.13	257,660	674,911	"	"	1.17
คมนาคมขนส่ง	547,559	1,509,988	"	"	1.17	723,200	1,679,258	"	"	1.32
การค้าส่งและค้าปลีก	812,165	2,781,764	"	"	0.94	1,055,654	3,172,501	"	"	1.02
ธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจ	161,430	397,219	"	"	1.31	300,052	897,502	"	"	1.03
ที่อยู่อาศัย	336,158	1,336,040	"	"	0.81	412,945	1,651,274	"	"	0.77
บริหารราชการแผ่นดิน	466,675	1,457,311	"	"	1.03	657,677	2,046,251	"	"	0.99
บริการ	1,164,115	2,630,312	6,558,889	21,082,530	1.42	1,899,268	4,367,953	8,969,499	27,517,323	1.33
รวม	6,558,889	21,082,530				8,969,499	27,517,323			

หมายเหตุ X_p มูลค่าของสาขาการผลิตของจังหวัดเชียงใหม่ X_n มูลค่าของสาขาการผลิตของภาคเหนือตอนบน $R_{p,p}$ มูลค่าของผลรวมผลิตภัณฑ์ของจังหวัดเชียงใหม่ $R_{p,n}$ มูลค่าของผลรวมผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือตอนบน

LQ สาขาการผลิตที่มีความสำคัญพิเศษ (>1)

หน่วย : 1,000 บาท

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 4.51 แสดงสาขาการผลิตที่มีความสำคัญพิเศษ ของจังหวัดเชียงราย

สาขาการผลิต	พ.ศ. 2524					พ.ศ. 2530				
	X_p	X_n	$R_{p,n}$	$R_{n,n}$	LQ	X_p	X_n	$R_{p,n}$	$R_{n,n}$	LQ
กสิกรรม	1,105,227	5,464,686	3,454,160	21,082,530	1.23	1,595,241	5,985,067	4,611,411	27,517,323	1.59
ปศุสัตว์	253,044	1,088,559	"	"	1.42	268,028	1,570,882	"	"	1.02
ประมง	7,482	52,067	"	"	0.88	6,002	40,607	"	"	0.88
ป่าไม้	3,319	260,430	"	"	0.08	14,747	176,579	"	"	0.50
บริการทางเกษตร	51,303	201,563	"	"	1.55	39,697	191,002	"	"	1.24
การแปรรูปผลผลิตเกษตรฯ	124,896	665,962	"	"	1.14	188,473	1,008,038	"	"	1.12
เหมืองแร่และการขุดหิน	21,279	623,875	"	"	0.21	40,076	885,373	"	"	0.27
อุตสาหกรรม	240,269	1,307,968	"	"	1.12	148,155	1,811,181	"	"	0.49
ก่อสร้าง	96,830	1,043,635	"	"	0.57	160,191	1,358,944	"	"	0.70
ไฟฟ้าและประปา	26,725	261,091	"	"	0.62	60,857	674,911	"	"	0.54
คมนาคมขนส่ง	200,961	1,509,988	"	"	0.81	225,290	1,679,258	"	"	0.80
การค้าส่งและค้าปลีก	491,987	2,781,764	"	"	1.08	569,529	3,172,501	"	"	1.07
ธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจ	68,977	397,219	"	"	1.06	143,326	897,502	"	"	0.95
ที่อยู่อาศัย	261,950	1,336,040	"	"	1.20	312,458	1,651,274	"	"	1.13
บริหารราชการแผ่นดิน	184,141	1,457,311	"	"	0.77	272,810	2,046,251	"	"	0.80
บริการ	315,770	2,630,312	3,454,160	21,082,530	0.73	566,526	4,367,953	4,611,411	27,517,323	0.77
รวม	3,454,160	21,082,530				4,611,411	27,517,323			

หมายเหตุ X_p มูลค่าของสาขาการผลิตของจังหวัดเชียงราย X_n มูลค่าของสาขาการผลิตของภาคเหนือตอนบน

หน่วย : 1,000 บาท

 $R_{p,n}$ มูลค่าของผลรวมผลิตภัณฑ์ของจังหวัดเชียงราย $R_{n,n}$ มูลค่าของผลรวมผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือตอนบน

LQ สาขาการผลิตที่มีความสำคัญพิเศษ (>1)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ความชำนาญพิเศษ 6 สาขาการผลิต คือ กลึงกรรม, ปรุสัตัว, บริการทางเกษตรฯ, การแปรรูปผลผลิตเกษตรฯ, การค้าส่งและค้าปลีก และที่อยู่อาศัย

4. อุตสาหกรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 169 โรงงาน (31/12/32) ใช้เงินทุน 53,124,830 บาท และรับคนงานได้ทั้งหมด 551 คน จากโรงงานทั้งหมด 169 โรงงาน สามารถแบ่งขนาดของโรงงานตามการแบ่งลักษณะของขนาดของโรงงานตามที่สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมแบ่งไว้ตามตารางที่ 4.52 ดังนี้คือ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโรงงานขนาดครอบครัว คือ โรงงานแต่ละโรงงานมีเงินทุนไม่ถึง 100,000 บาท ถึง 132 โรงงาน หรือ 78.11% โรงงานขนาดเล็ก เงินทุนของแต่ละโรงงานอยู่ระหว่าง 100,000-999,999 บาท 28 โรงงานหรือ 16.55% โรงงานขนาดกลาง เงินทุนของแต่ละโรงงานอยู่ระหว่าง 1,000,000- 9,999,999 บาท 7 โรงงาน หรือ 4.14% และมีโรงงานขนาดใหญ่ คือ เงินทุนของแต่ละโรงงานมากกว่า 10 ล้านบาท 2 โรงงาน หรือ 1.18% โดยเป็นโรงงานเสียไม้ทั้ง 2 โรง ตั้งอยู่ที่ ต.ผาปอง และ ต.ปางหมู ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำหรับในเขตอำเภอเมือง จากตารางที่ 4.53 พบว่ามีจำนวนโรงงานมากที่สุด 70 โรง หรือ 41.42% ของโรงงานทั้งหมด รับคนงานได้ 184 คน หรือ 33.39% ของคนงานในโรงงานทั้งหมด จากโรงงานทั้ง 70 โรงสามารถแบ่งขนาดโรงงาน (ตารางที่ 4.54) ได้เป็นโรงงานขนาดครอบครัว 49 โรงงาน หรือ 70% โรงงานขนาดเล็ก 19 โรงงาน หรือ 27.14% และโรงงานขนาดใหญ่ 2 โรงงาน หรือ 2.85% ในเขตอำเภอเมืองมีโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล 17 โรง หรือ 10% ของโรงงานทั้งหมด โดยมีโรงสีข้าง 4 โรง, โรงน้ำแข็ง 1 โรง, ซ่อมเครื่องจักรยานยนต์ 4 โรง, ซ่อมเครื่องยนต์, ซ่อมชิ้นส่วนเครื่องยนต์, ประยางรถยนต์ อย่างละ 1 โรง, ทำประตุน้ำต่างเหล็ก 2 โรง และซ่อมเคาะพ่นสีรถยนต์ 3 โรง โดยรับคนงานได้ทั้งสิ้น 38 คน หรือ 6.9% ของคนงานในโรงงานทั้งหมด ซึ่งโรงงานทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่บริการแก่ประชาชนในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนและชุมชนใกล้เคียง จะมีเพียงบางโรงงานที่มีรัศมีการบริการได้ไกล เนื่องจากมีจำนวนน้อย เช่น โรงงานซ่อมชิ้นส่วนเครื่องยนต์, ซ่อมเคาะ พ่นสี รถยนต์ เป็นต้น จากโรงงานทั้ง 17 โรง พบว่าเป็นโรงงานขนาดครอบครัว 15 โรง เป็นโรงงานขนาดเล็ก 2 โรง คือ โรงงานซ่อมเครื่องยนต์และซ่อมชิ้นส่วนรถยนต์ อำเภอที่มีโรงงานรองลงมา ได้แก่ อำเภอแม่สะเรียง มี 44 โรง หรือ 26.04% ของโรงงานทั้งหมด รับคนงานได้ 264 คน หรือ 47.91% ของคนงานในโรงงานทั้งหมด อำเภอที่มีโรงงานน้อยที่สุด คือ กิ่งอำเภอสบเมย

มีเพียง 1 โรง หรือ 0.59% ของโรงงานทั้งหมด รับคนงานได้ทั้งสิ้น 6 คน หรือ 1.09% ของคนงานในโรงงานทั้งหมด จากโรงงานทั้งหมด 169 โรง เมื่อแยกตามหมวดอุตสาหกรรม แล้วพบว่า โรงงานในหมวดอุตสาหกรรมเกษตรมีมากที่สุด 133 โรง ซึ่งเป็นโรงสีข้าวทั้งหมด รองลงมาได้แก่ โรงงานให้หมวดอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ มี 15 โรง ซึ่งประกอบด้วยโรงงาน เลื่อยไม้ 5 โรง ทำวงกบประตูหน้าต่าง 1 โรง, บดเปลือกบง 1 โรง, อบและอัดน้ำยาหวาย 1 โรง และบดเปลือกบงทำผงรูป 7 โรง ซึ่งการทำอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ส่วนหนึ่งไว้บริการ ภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน อีกส่วนหนึ่งที่มีบทบาทต่อสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมาก คือ การส่งไปขายยังจังหวัดอื่น ๆ ด้วย โรงงานในหมวดอุตสาหกรรมบริการมี 15 โรง, โรงงาน ในหมวดอุตสาหกรรมก่อสร้างมี 4 โรง และโรงงานในหมวดอุตสาหกรรมอาหารมี 2 โรง

ตารางที่ 4.52 แสดงขนาดของโรงงาน แยกตามเงินทุน ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2532

ขนาดโรงงาน	เงินทุน (บาท)	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ครอบครัว	< 100,000	132	78.11
ขนาดเล็ก	100,000 - 999,999	28	16.57
ขนาดกลาง	1,000,000 - 9,999,999	7	4.14
ขนาดใหญ่	> 10,000,000	2	1.18
รวม		169	100

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 4.53 แสดงจำนวนโรงงาน-เงินทุน-คนงาน รายอำเภอ ปี 2532

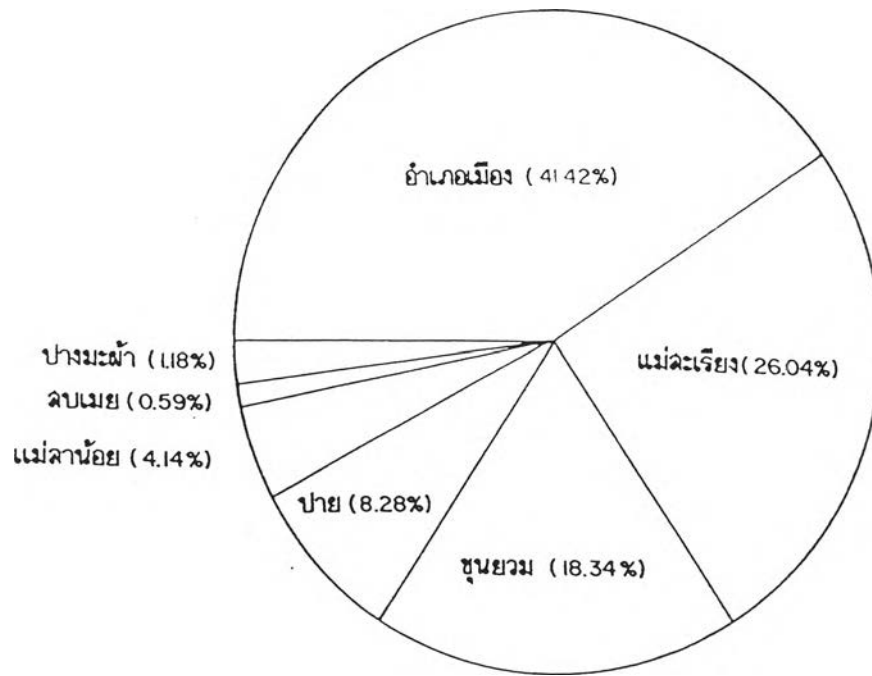
ลำดับที่	อำเภอ	จำนวน	%	เงินทุน	%	คนงาน	%
1	เมือง	70	41.42	31,680,700.00	59.63	184	33.39
	(เทศบาล)	(17)	(10.06)	(1,006,800.00)	(1.90)	(38)	(6.90)
2	แม่สะเรียง	44	26.04	18,248,680.00	34.35	264	47.91
3	ขุนยวม	31	18.34	1,724,100.00	3.25	52	9.44
4	ปาย	14	8.28	886,100.00	1.67	16	2.90
5	แม่ลาน้อย	7	4.14	434,250.00	0.82	16	2.90
6	กิ่ง อ.สบเมย	1	0.59	60,000.00	0.11	6	1.09
7	กิ่ง อ.ปางมะผ้า	2	1.18	91,000.00	0.17	13	2.36
	รวม	169	100.00	53,124,830.00	100.00	551	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

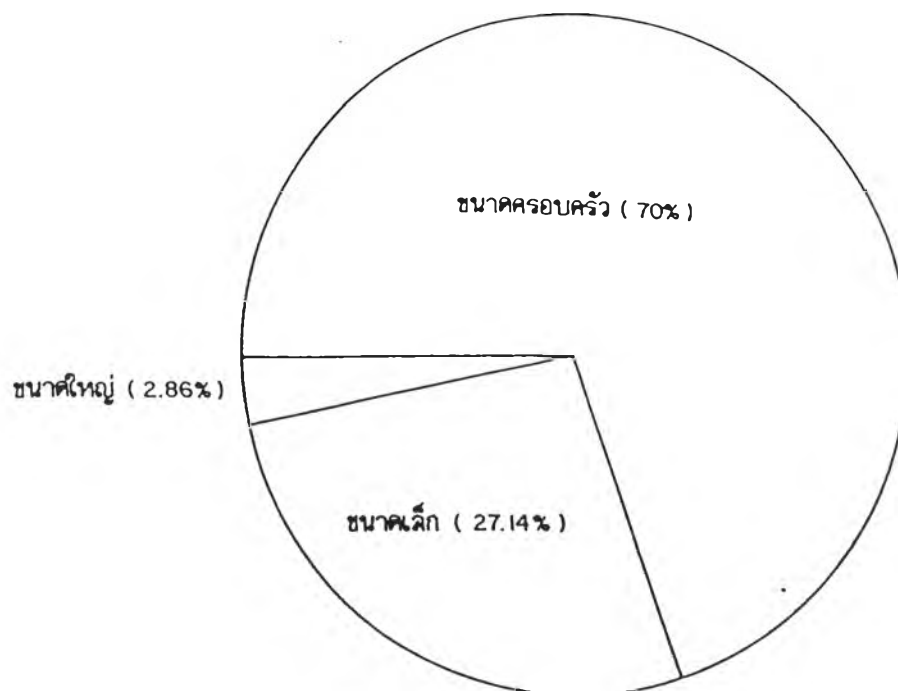
ตารางที่ 4.54 แสดงขนาดของโรงงาน แยกตามเงินทุน ของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ปี 2532

ขนาดโรงงาน	เงินทุน (บาท)	จำนวน	เปอร์เซ็นต์
ครอบครัว	< 100,000	49	70
ขนาดเล็ก	100,000 - 999,999	19	27.14
ขนาดกลาง	1,000,000 - 9,999,999	-	-
ขนาดใหญ่	> 10,000,000	2	2.86
	รวม	70	100

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

แผนภูมิที่ แสดงปริมาณ และ ประเภทโรงงาน ของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ปี 2532

สำหรับการขออนุญาตก่อตั้งโรงงาน จากตารางที่ 4.55 พบว่า ในการอนุญาตก่อตั้งโรงงาน ปี 2514 มีการขออนุญาตมากที่สุดถึง 73 โรง หรือ 43.19% ของโรงงานทั้งหมด เนื่องจากสำนักงานอุตสาหกรรมเริ่มให้มีการขออนุญาตในการจัดตั้งในปี 2514 โรงงานที่ก่อตั้งก่อนปี 2514 จึงนับรวมในปี 2514 ในปี 2514 โรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง 26 โรง และตั้งอยู่ภายในเขตเทศบาล 4 โรง รองลงมาได้แก่ อำเภอแม่สะเรียง 19 โรง, อำเภอขุนยวม 16 โรง ปีที่มีการขออนุญาตในการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมาก คือในปี พ.ศ. 2531 และ 2532 โดยในปี พ.ศ. 2531 มีการขออนุญาต 14 โรง หรือ 8.28% ของโรงงานทั้งหมด โดยตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง 8 โรง, อำเภอแม่สะเรียง 2 โรง, อำเภอขุนยวม 3 โรง และอำเภอแม่ลาน้อย 1 โรง ส่วนในปี 2532 มีการขออนุญาตถึง 37 โรง หรือ 21.89% ของโรงงานทั้งหมด โดยมีการขออนุญาตในการจัดตั้งในเขตอำเภอเมืองถึง 27 โรง อยู่ภายในเขตเทศบาล 12 โรง, อำเภอแม่สะเรียง 5 โรง, อำเภอขุนยวม 3 โรง, อำเภอป่า 1 โรง และกิ่งอำเภอสบเมย 1 โรง

5. พาณิชยกรรม สำหรับด้านพาณิชยกรรมของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จากตารางที่ 4.56 แสดงการขออนุญาตจดทะเบียนพาณิชย์ พบว่านับตั้งแต่ปี 2520-2527 มีการขออนุญาตจดทะเบียนการค้าทั้งสิ้น 154 ราย เมื่อรวมถึงปี 2532 มี 255 ราย ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2528-2532 พบว่า การขออนุญาตจดทะเบียนการค้าประเภทอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุดถึง 26 ราย โดยในปี 2528 มี 5 ราย, 2529 มี 9 ราย, 2530 มี 5 ราย, 2531 มี 4 ราย และปี 2532 มี 3 ราย เหตุที่ในช่วงปีดังกล่าวมีการขออนุญาตจดทะเบียนพาณิชย์ประเภทอาหารและเครื่องดื่มมาก เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงมีผู้เข้ามาท่องเที่ยวกันมาก รูปแบบของการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มจึงมากขึ้นด้วย เพื่อรองรับผู้มาท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากขึ้น การขออนุญาตจดทะเบียนพาณิชย์ประเภทที่รองลงมาจากอาหารและเครื่องดื่ม คือ ของชำ มีทั้งสิ้น 25 ราย, ก่อสร้าง+ไฟฟ้า มี 19 ราย, เครื่องแต่งกาย มี 9 ราย, ซ่อมรถจักรยานยนต์มี 5 ราย, คำข้าว มี 3 ราย, พืชไร่, ที่ผัก, น้ำมัน, น้ำดื่ม มีการขออนุญาตจดทะเบียนพาณิชย์อย่างละ 2 ราย และการขายของที่ระลึก, ทอง, เฟอร์นิเจอร์, ขนม, ทำลูกชิ้น อย่างละ 1 ราย รวมทั้งมีการขออนุญาตจดทะเบียนพาณิชย์ ในช่วงปี 2528-2532 ทั้งหมด 101 ราย

จากสภาพในปัจจุบัน สำหรับที่ผักทั้งโรงแรมและเกรสเฮ้าส์ พบว่ามีการขออนุญาตจดทะเบียนพาณิชย์ เพียง 4 ราย เท่านั้น แต่ในปัจจุบันในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีโรงแรม

ตารางที่ 4.55 แสดงการขออนุญาตก่อตั้งโรงงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514-2532 แยกรายอำเภอ

	2514	2518	2519	2520	2521	2522	2524	2525	2527	2528	2529	2530	2531	2532	รวม	%
1. เทศบาล	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	12	17	10.06
2. เมือง	22	4	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	8	15	53	31.36
3. แม่สละเรียง	19	6	1	-	-	2	1	2	1	2	2	1	2	5	44	26.04
4. ชุนยวม	16	8	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	3	31	18.34
5. ป่าาย	8	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	14	8.28
6. แม่ลาน้อย	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	7	4.14
7. กิ่ง อ.สบเมย	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0.59
8. กิ่ง อ.ปางมะผ้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	1.18
รวม	73	21	1	1	1	8	2	2	1	2	2	4	14	37	169	100
%	43.19	12.43	0.59	0.59	0.59	4.72	1.18	1.18	0.59	1.18	1.18	2.36	8.28	21.89	100	

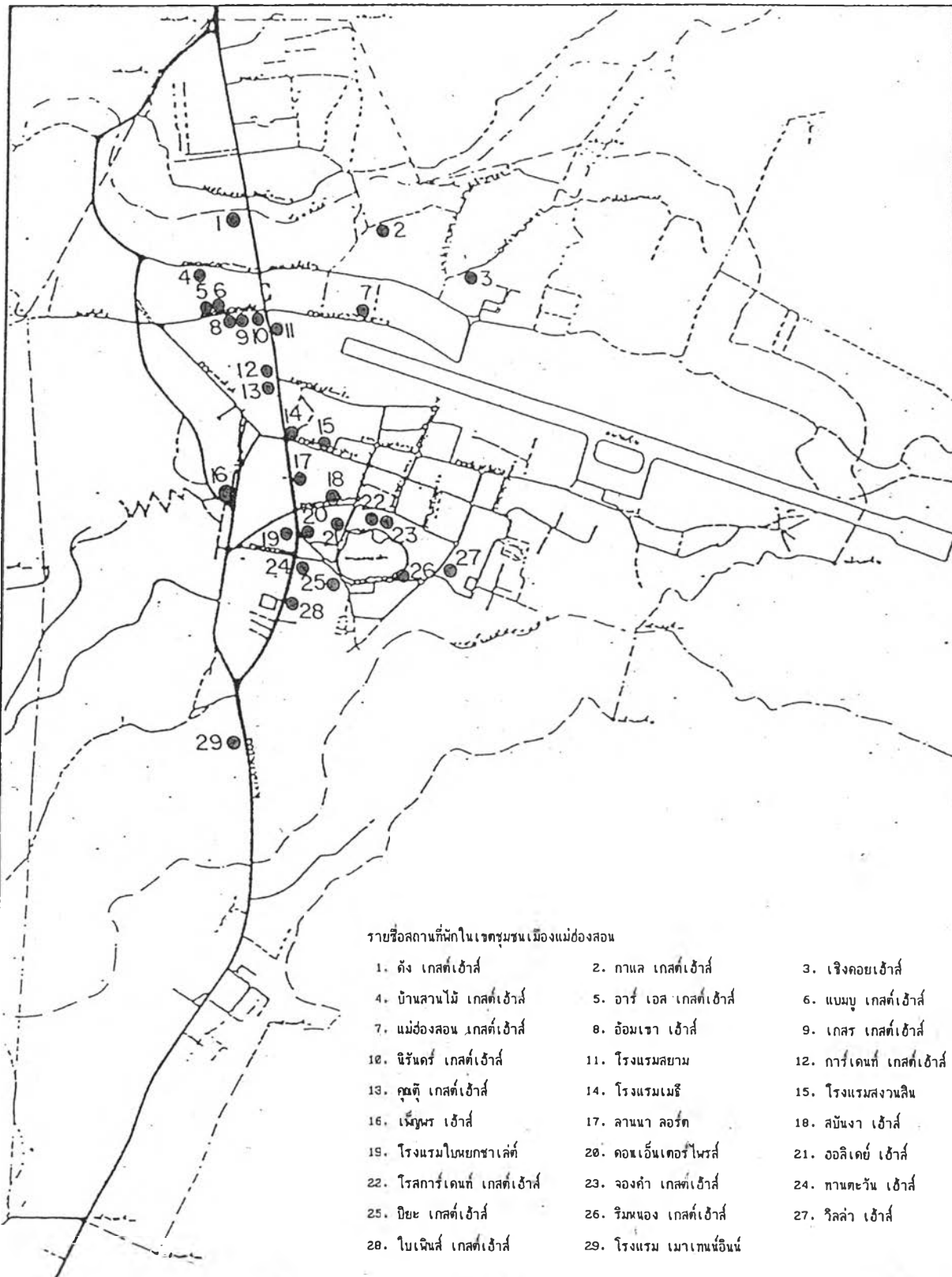
ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 4.56 แสดงการขออนุญาตจดทะเบียนพาณิชย์ ของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

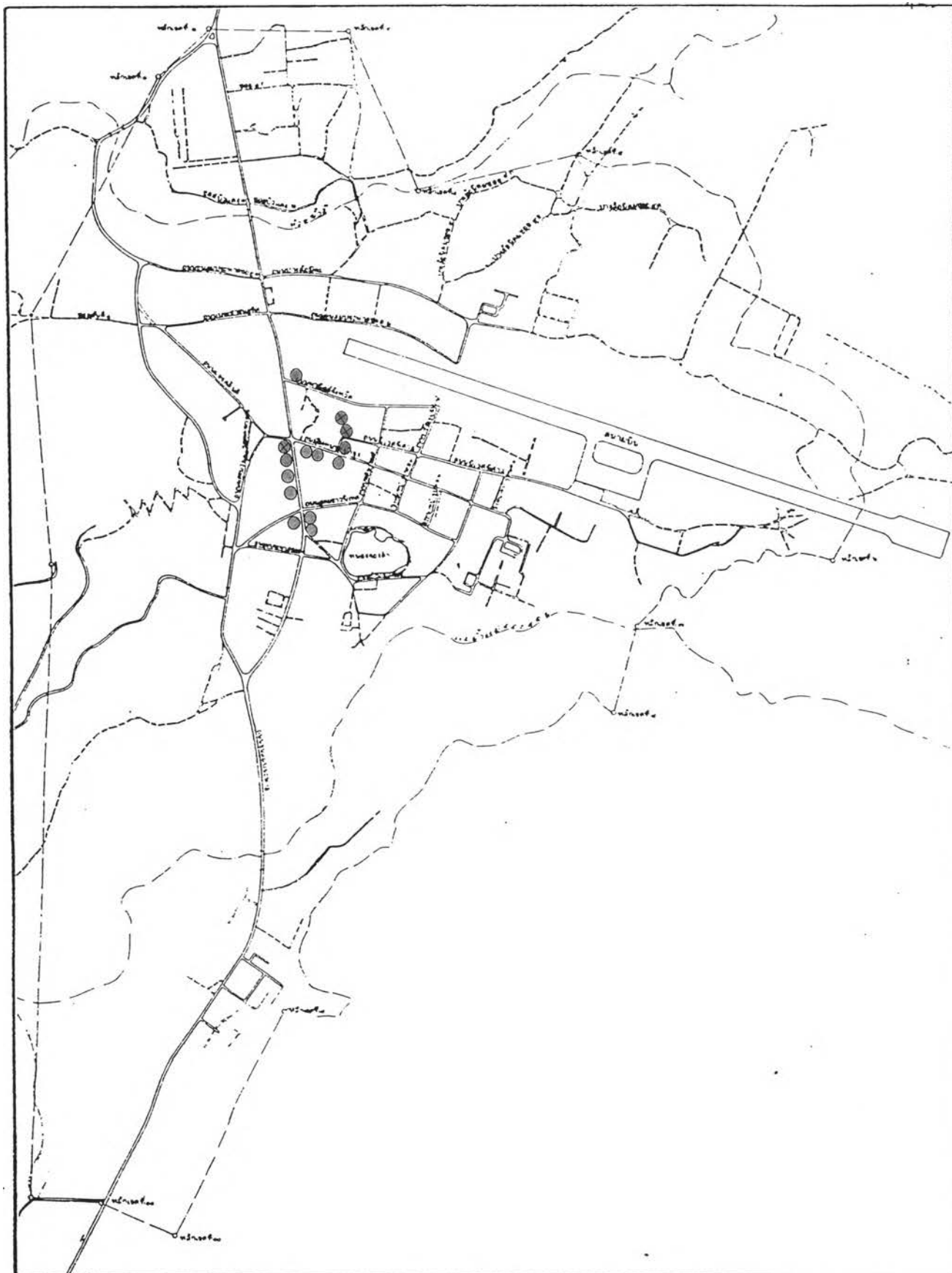
พ.ศ. รายการ	พ.ศ.							รวม ทั้งหมด
	2520-2527	2528	2529	2530	2531	2532	2528-2532	
อาหาร+เครื่องดื่ม	28	5	9	5	4	3	26	54
ของชำ	22	11	3	7	2	2	25	47
เครื่องแต่งกาย	36	3	2	1	3	-	9	45
ก่อสร้าง+ไฟฟ้า	22	5	5	4	4	1	19	41
ซ่อมจักรยานยนต์	7	1	1	-	2	1	5	12
ค้าข้าว	4	-	-	1	2	-	3	7
พืชไร่	5	-	-	1	-	1	2	7
ที่พัก	2	-	1	1	-	-	2	4
น้ำมัน	4	-	-	1	-	1	2	6
น้ำดื่ม	2	-	-	-	1	1	2	4
ของที่ระลึก	3	-	-	-	-	1	1	4
ทอง	2	-	1	-	-	-	1	3
เฟอร์นิเจอร์	3	-	1	-	-	-	1	4
ขนม	1	1	-	-	-	-	1	2
ทำลูกชิ้น	-	1	-	-	-	-	1	1
อื่น ๆ	14	-	-	-	-	-	-	14
รวม	154	27	23	21	18	12	101	255

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5 แห่ง และเกสต์เฮ้าส์อีก 24 แห่ง โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่ถนนประชาชนอุทิศ และบริเวณรอบ ๆ
หนองจอกคำ และสำหรับร้านค้าของที่ระลึก พบว่ามีการขออนุญาต เพียง 4 ราย แต่ในปัจจุบัน
มีร้านค้าของที่ระลึกทั้งสิ้น 11 ร้าน และแผงลอยอีก 3 แผง โดยตั้งอยู่ที่ถนนชุมประพาส
6 ร้าน ถนนสิงหนาทบำรุง 4 ร้าน และถนนพาณิชย์วัฒนาอีก 1 ร้าน

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน		แผนที่ 4.3
แสดง: ที่ตั้งสถานที่พักในเขตชุมชนเมือง แม่ฮ่องสอน		
สัญลักษณ์		
ที่ตั้งของสถานที่พัก		มาตรการส่วน 1 : 12,500

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน		แผนที่ 4.4
แสดง: ที่ตั้งร้านค้าของที่ระลึก		
สัญลักษณ์	<ul style="list-style-type: none"> ร้านค้าของที่ระลึก แผงลอยขายของที่ระลึก 	
		มาตรฐาน 1 : 12,500

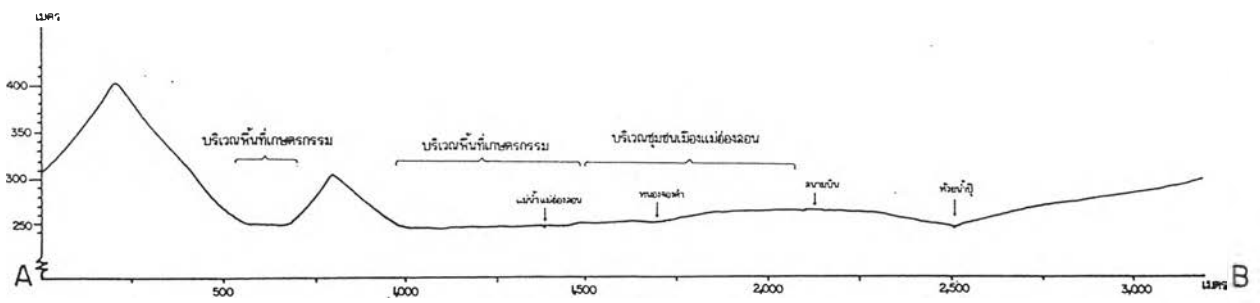
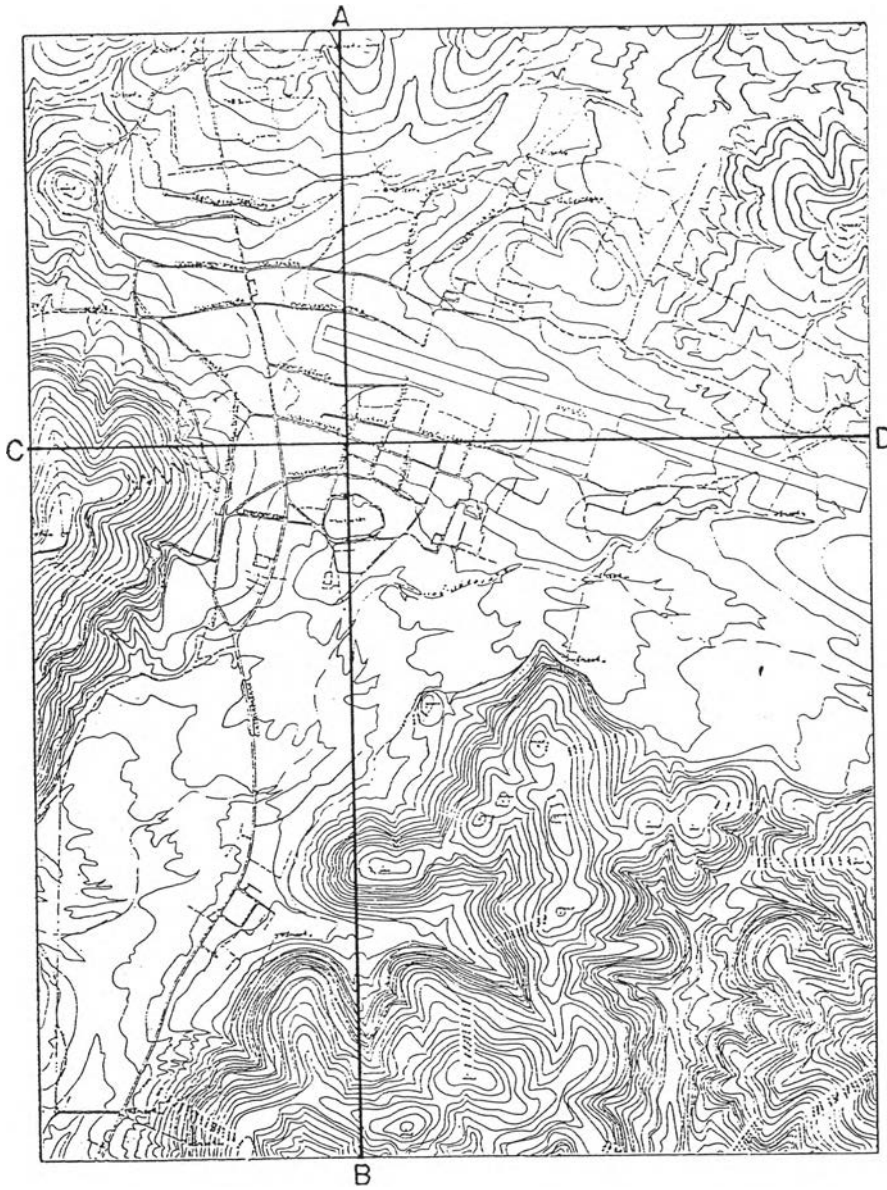
ลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ

ในการศึกษาถึงลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จะศึกษาถึงสภาพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลง การใช้ที่ดินเป็นหลักในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1) สภาพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

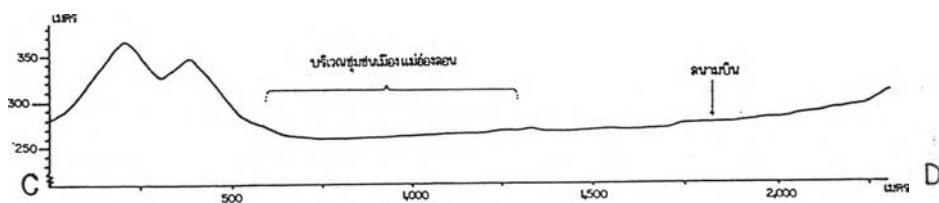
ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในบริเวณหุบเขาแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นที่ราบสลับกับ เนินเล็ก ๆ บริเวณใจกลางเมือง คือ บริเวณสี่แยกไฟแดง เป็นพื้นที่ที่มีระดับความสูงกว่าพื้นที่ โดยรอบ โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ของศูนย์ราชการ เป็นพื้นที่ที่มีระดับต่ำที่สุด ของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จากลักษณะทางกายภาพที่บังคับเช่นนี้ ทำให้ลักษณะการคมนาคมของ ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จึงมีเส้นทางคมนาคมเป็นแนวเหนือ-ใต้ โดยเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ที่สุด คือ ถนนขุนลุมประพาส เป็นเส้นทางที่ใช้ติดต่อกับชุมชนเมืองอื่น ๆ โดยเฉพาะจังหวัด เชียงใหม่ แต่สภาพการจราจรไม่ว่าจะเป็นถนนที่เชื่อมกับชุมชนอื่น ๆ หรือภายในชุมชนเมือง แม่ฮ่องสอนเองยังไม่ค่อยมีความผลุกผล่านมากเหมือนกับชุมชนเมืองอื่น ๆ และชุมชนเมือง- แม่ฮ่องสอน ยังมีความแปลกที่ไม่เหมือนกับชุมชนเมืองอื่น ๆ อีกอย่างหนึ่งคือ ภายในเขต เทศบาล ยังมีพื้นที่ป่าสงวนอยู่ด้วย โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ คือ ดอยกองมู ลักษณะของป่าจะเป็นป่า ผลผสมผลัดใบ ซึ่งในสภาพปัจจุบันพื้นที่บางส่วน ถูกบุกรุกสร้างเป็นที่พักอาศัย สำหรับพื้นที่ เกษตรกรรมของชุมชนเมือง ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศใต้ของเมือง นิชที่ปลูกส่วนใหญ่ จะทำการปลูก ข้าวและผักสวนครัว เช่น พริก, ผักกาด, หอม ฯลฯ ส่วนไม้ผล ได้แก่ ลำไย, ลิ้นจี่, มะพร้าว, มะม่วง เป็นต้น ส่วนใหญ่จะปลูกไว้ตามที่เว้นว่างในบริเวณบ้านพักอาศัย ซึ่งในปัจจุบัน เริ่มมีเนื้อที่น้อยลง ที่น้อยลงเนื่องจากการปลูกสร้างอาคารใหม่ ที่มีปริมาณมากขึ้นในช่วงไม่กี่ปี ที่ผ่านมา

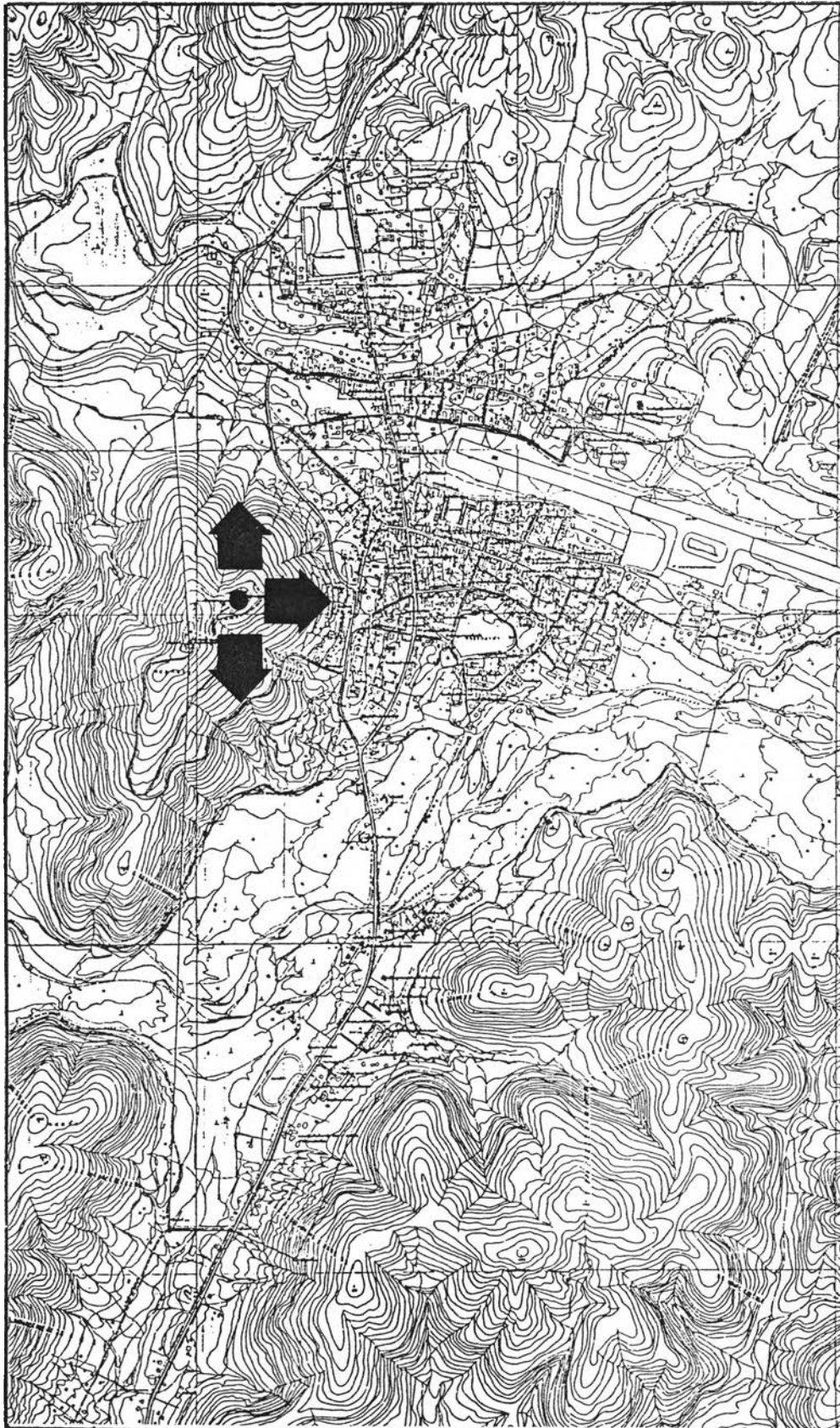
สภาพลักษณะความเป็นอยู่หรือสภาพชีวิตของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนจะเริ่มต้น ขึ้นที่ตลาดสายหยุด ซึ่งเป็นตลาดเช้าและเป็นตลาดแห่งเดียวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ตลาดเช้านี้จะวายประมาณ 9.00 น หลังจากเวลานี้ก็จะชบเซามาก คือ จะมีสินค้าขาย เฉพาะตามร้านค้า และแผงลอย เท่านั้น ช่วงเช้าที่ตลาดจะเป็นช่วงที่มีชีวิต ชีวา ของชุมชน เมืองมาก ผู้คนที่หลากหลายจากที่ต่าง ๆ รวมทั้งนักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวชม จับจ่าย ซื้อของ ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นของกินพื้นเมือง เช่น ข้าวส้ม, ถั่วเน่าชา, ขนมเส้น, เบิ้งมั่ง เป็นต้น แล้วยังมี ผัก ผลไม้ ต่าง ๆ รวมทั้งสินค้า นานาชนิดที่มาจากพม่า, อินเดีย รวมทั้ง

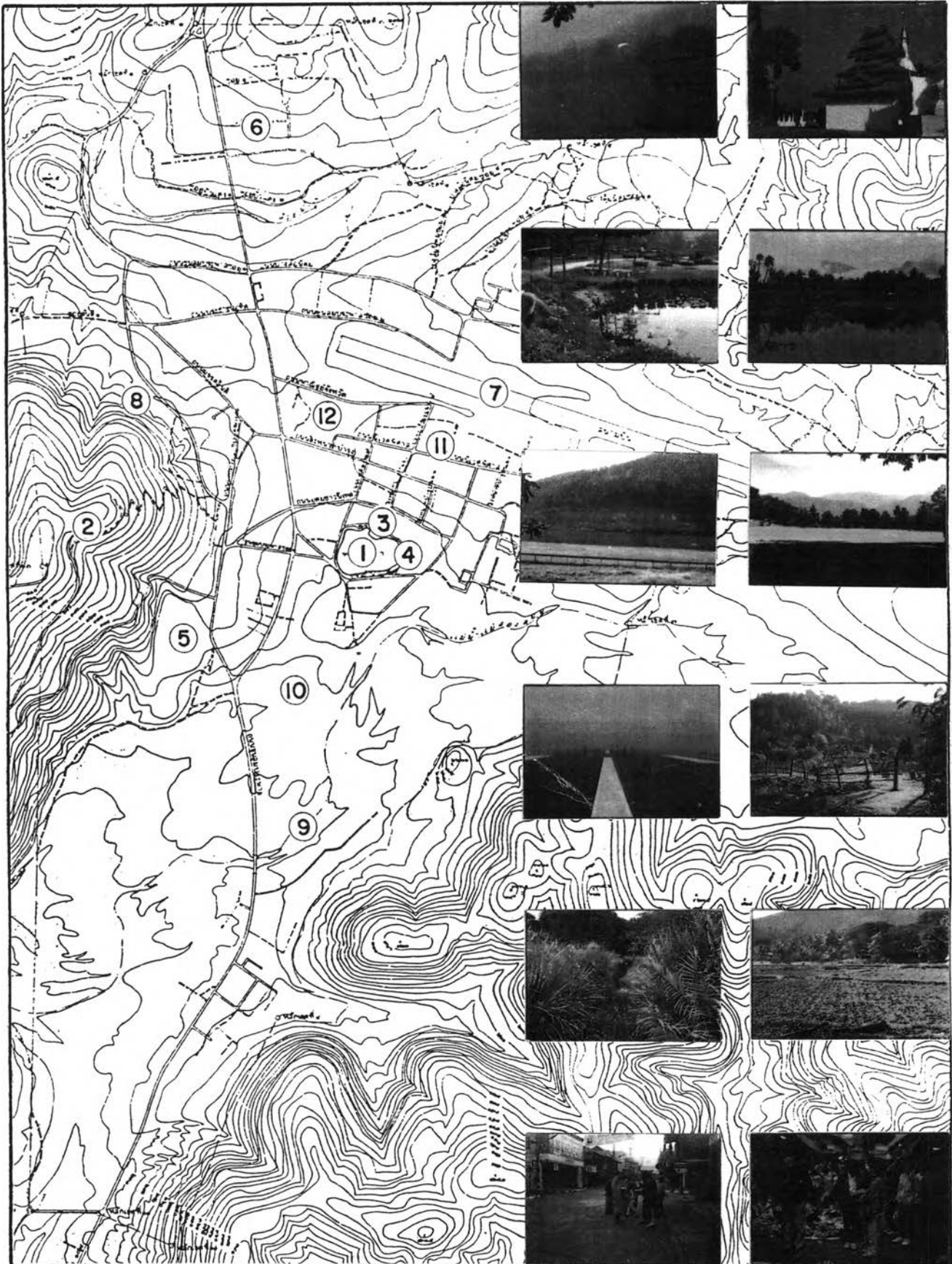
มาตราส่วนทางตั้ง 1 : 2000

มาตราส่วนทางราบ 1 : 21,400

<h3>แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน</h3>		แผนที่ 4.5
แสดง: ภาพรวมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน		
สัญลักษณ์	<ul style="list-style-type: none"> ● ตำแหน่งการถ่ายภาพ ➔ ทิศทางของภาพ 	 <p>สถาบัน 1:12,500</p>

1,2

3,4

5,6

7,8

9,10

11,12

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.6

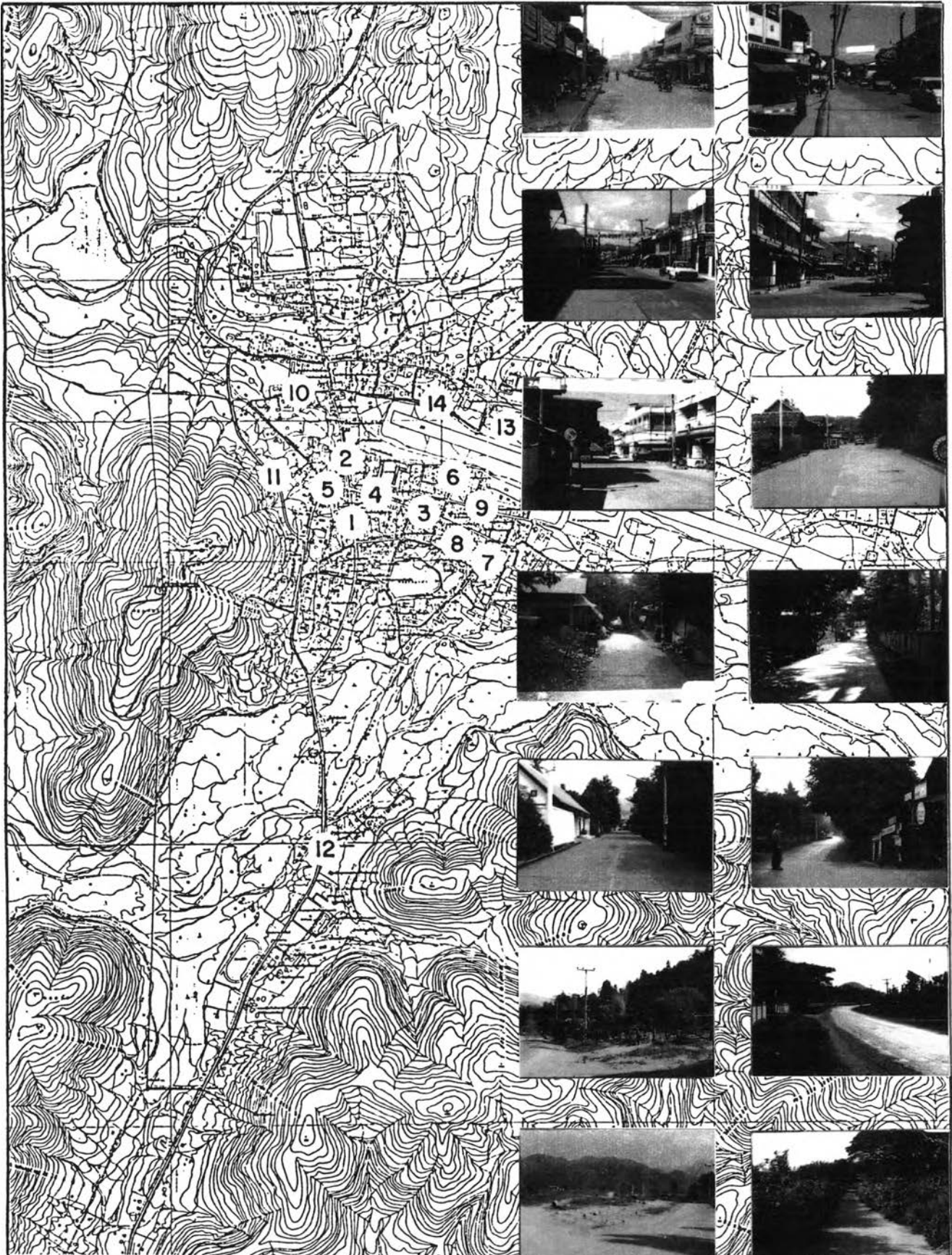
แสดง: สภาพชุมชนทั่วไป

สัญลักษณ์

- 1 หอนางจอกห้า
- 2 วัดพระธาตุทองมู
- 3,4 ตลาดสาธารณะหอนางจอกห้า
- 5,6 สนามกีฬา
- 7 สนามบิน
- 8 พื้นที่อยู่อาศัยที่ลูกน้ำป่าหลวง
- 9 บ้านแม่ฮ่องสอน
- 10 พื้นที่เกษตรกรรม
- 11 กิจกรรมเชิงรุก
- 12 ตลาดชายหุบ

มาตรารั้ว
1 : 12,500

1,2

3,4

5,6

7,8

9,10

11,12

13,14

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.7

แสดง: ภาพชุมชนและเส้นทางคมนาคม

สัญลักษณ์	๑2 ถนน ชุมลุมประชาด	๓,4 ถนน สิงหนาทบำรุง
	5 ถนน มรรคสันติ	6 ถนน ราษฎร์ธรรมพิทักษ์
	7 สิงหนาทบำรุง ซ. 3	8 สิงหนาทบำรุง ซ. 2
	9 ถนน นีเวศพิศาล	10 ถนน ประชาชนอุทิศ
	11 ถนน ศึกษาร่วมใจ	12 ถนน ชุมลุมประชาด
	13 ถนน ลานาบิน (ด้านเหนือ)	14 ถนน ชุมลุมประชาด ซ. 2

มาตราส่วน
1:12,500

สินค้าที่ผลิตขึ้นเองของประเทศ ที่ส่งมาจากส่วนกลาง ส่วนพวกผัก, ผลไม้บางส่วน เช่น หอม, กระเทียม, พริก, ส้ม จะรับมาจากจังหวัดเชียงใหม่ เพราะที่ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ผลผลิตทางด้านเกษตรยังไม่เพียงพอต่อการบริโภค ภายในชุมชนเมือง

ช่วงกลางวันสภาพของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ค่อนข้างจะเงียบเหงา การค้าขายส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณย่านการค้าบริเวณสี่แยกไฟแดง

ช่วงเย็น-ค่ำ ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนจะเริ่มมีความคึกคักอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะช่วงของฤดูการท่องเที่ยว ผู้คนจะมากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย โดยเฉพาะย่านที่มี เกสต์เฮาส์มาก เช่น บริเวณหนองจองคำ, ถนนประชาชนอุทิศ, ถนนชุมชนประพาส และถนนสิงหนาทบำรุง จะคึกคักเป็นพิเศษ รวมไปถึงร้านค้าของที่ระลึก ที่นักท่องเที่ยวได้เดินซื้อ - ชม ซึ่งปัจจุบันมีอยู่มากมาย การค้าในช่วงนี้จะดีเป็นพิเศษ ของที่ระลึกส่วนใหญ่ เช่น ไม้แกะสลัก, พลอย จะรับมาจากพม่า ส่วนที่เป็นผ้า บางส่วนเป็นของที่ทำขึ้นเองในพื้นที่ และบางส่วนรับมาจากเชียงใหม่, พม่า และอินเดีย

สำหรับด้านสภาพของสิ่งปลูกสร้างอาคารโดยทั่วไปของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จะเป็นลักษณะการผสมผสานกันระหว่างตึกแถวสมัยใหม่กับบ้านไม้สองชั้นที่ดัดแปลงเป็นอาคารพาณิชย์ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่บริเวณย่านการค้าของชุมชนเมือง คือ บริเวณสี่แยกไฟแดง และบริเวณตลาดสด ส่วนลักษณะอาคารที่พักอาศัยของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีลักษณะที่หลายหลายตั้งแต่รูปแบบดั้งเดิมจนถึงสมัยใหม่ ซึ่งลักษณะของอาคารในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ลักษณะของอาคารที่เป็นรูปแบบเดิม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ
 - 1.1 ลักษณะของอาคารที่เป็นรูปแบบเดิมที่เป็นอาคารสำหรับพักอาศัยและทำการค้า ลักษณะของอาคารที่เป็นที่พักอาศัย จะมีลักษณะของอาคารไม้ที่ยกพื้นสูง หลังคามุงด้วยใบตองตึง ฝาบ้านกันด้วยไม้ หรือใบตองตึง มีชานบ้านสำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ใต้ถุนอาคารเป็นลานดินเอนกประสงค์ ลักษณะอาคารที่ประกอบขึ้นพบมากบริเวณรอบ ๆ ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนอีกลักษณะหนึ่ง คือ เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น หลังคามุงสังกะสี ชั้นล่างปูกระดานไม้ ใช้เป็นที่ทำการค้า ชั้นบนใช้เป็นที่พักอาศัยทำด้วยไม้ทั้งอาคาร ลักษณะของอาคารแบบนี้พบอยู่โดยทั่วไปในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

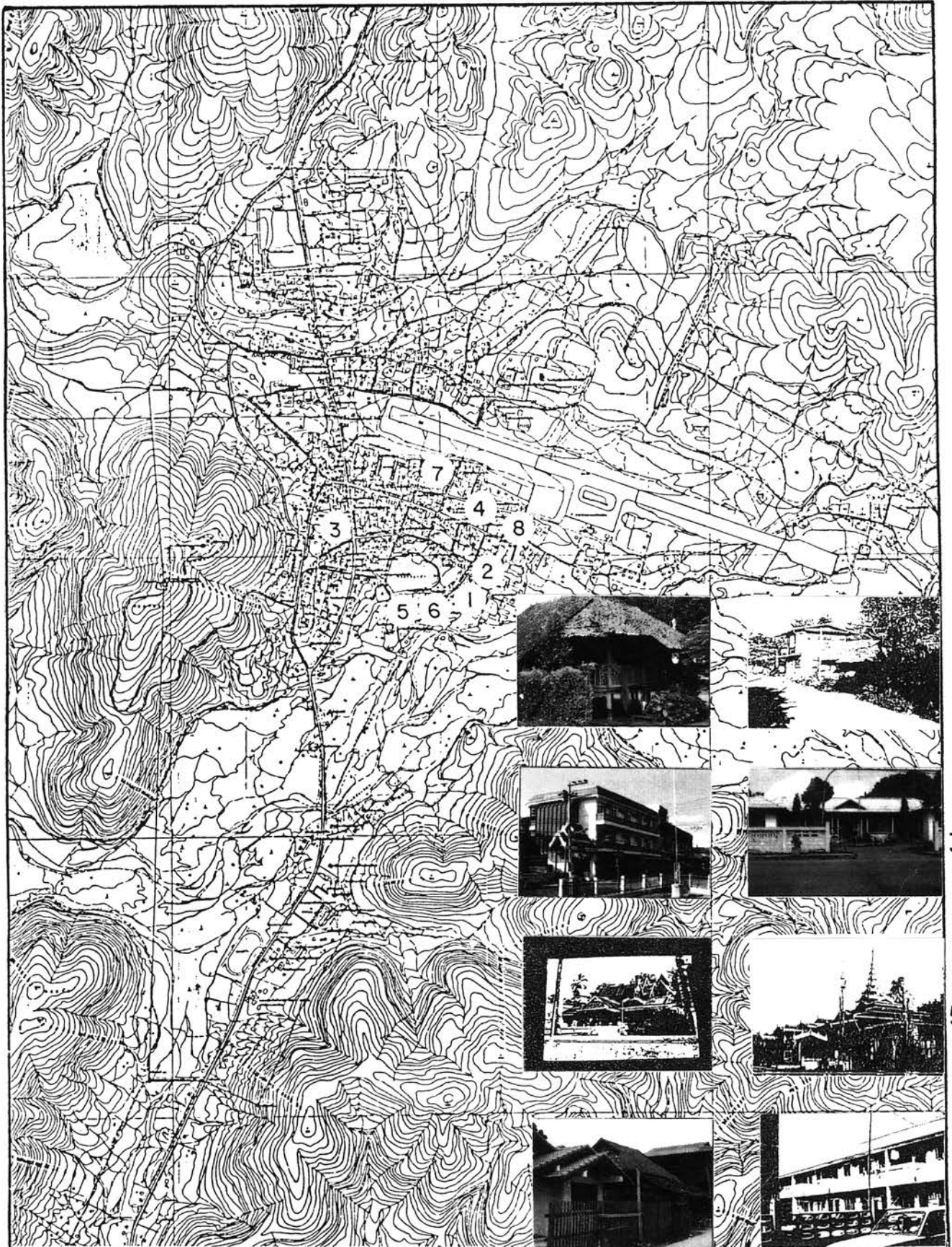
1.2 ลักษณะของอาคารที่เป็นรูปแบบเฉพาะ เป็นรูปแบบของอาคารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ คือ จะใช้กับศาสนสถานเท่านั้น เช่น ศาลา, ที่พักของสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะอาคารแบบนี้จะมี "ปานชอย" ในการประดับชายหลังคาด้วย ซึ่งรูปแบบของทรงหลังคาที่ใช้ในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มี 2 รูปแบบด้วยกันคือ แบบทรงประสาท และทรง 2 คอ 3 ชาย

2. ลักษณะของอาคารที่เป็นรูปแบบผสม คือ ลักษณะของอาคารที่มีการดัดแปลงผสมผสานต่อเติมขึ้นใหม่ แต่ยังคงสภาพบางส่วนของลักษณะเดิมไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าพาณิชย์

3. ลักษณะของอาคารที่เป็นรูปแบบสมัยใหม่ เช่น อาคารพาณิชย์และที่พักอาศัยที่สร้างขึ้นใหม่ โดยรูปแบบจะเป็นแบบสมัยนิยมที่พบเห็นได้โดยทั่ว ๆ ไป และมีปริมาณที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

ในปัจจุบันลักษณะของอาคารที่เป็นรูปแบบสมัยใหม่ มีความนิยมกันมาก โดยเฉพาะอาคารที่สร้างขึ้นใหม่ แทบจะไม่มีสิ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่เป็นเฉพาะของชุมชนเมืองหลงเหลืออยู่เลย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการลู่ล้าของวัฒนธรรมสมัยใหม่ต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น นับว่าเป็นสิ่งที่สมควรจะมีการป้องกัน แก้ไขอย่างจริงจัง เพราะวัฒนธรรมท้องถิ่นนอกจากจะแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นแล้ว ยังมีส่วนในการดึงดูดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเศรษฐกิจ ของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน

สำหรับสภาพรวมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ด้านสิ่งแวดล้อมแล้วจะยังคงมีความสมบูรณ์ เป็นสิ่งที่ส่งเสริม เกื้อกูลต่อสภาพของชุมชนเมืองไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ที่มีอยู่มากมายในเขตชุมชนเมือง ที่ก่อให้เกิดความร่มเย็นสบายตาหรือสิ่งปลูกสร้างอาคารที่สำคัญ ๆ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชุมชนเมือง เช่น วัด และ โบราณสถานต่าง ๆ โดยเฉพาะวัดพระธาตุดอยกองมู, วัดจองคำ, วัดจองกลาง วัดกลางเวียง และวัดก้ำก้อ ซึ่งล้วนแต่มีความงดงามที่เป็นของตัวเอง และช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเมืองมีความงดงามน่าเที่ยวชมมากขึ้น รวมไปถึงปัญหาสภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างจะหาไม่พบในปัจจุบันนี้ก็มีส่วนในการส่งเสริมที่ดีด้วย

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.8

แสดง: ที่ตั้งและลักษณะอาคาร

สัญลักษณ์	1	รูปแบบอาคาร แบบดั้งเดิม
	2	รูปแบบอาคารที่มีการผสมผสาน
	3,4	รูปแบบอาคารสมัยใหม่
	5,6	รูปแบบอาคารทาสีฉาบ
	8	สภาพการเปลี่ยนแปลง

มาตรฐาน
1:12,500

2) การใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2523 (ดูแผนที่ 4.9, ตารางที่ 4.57

ประกอบ)

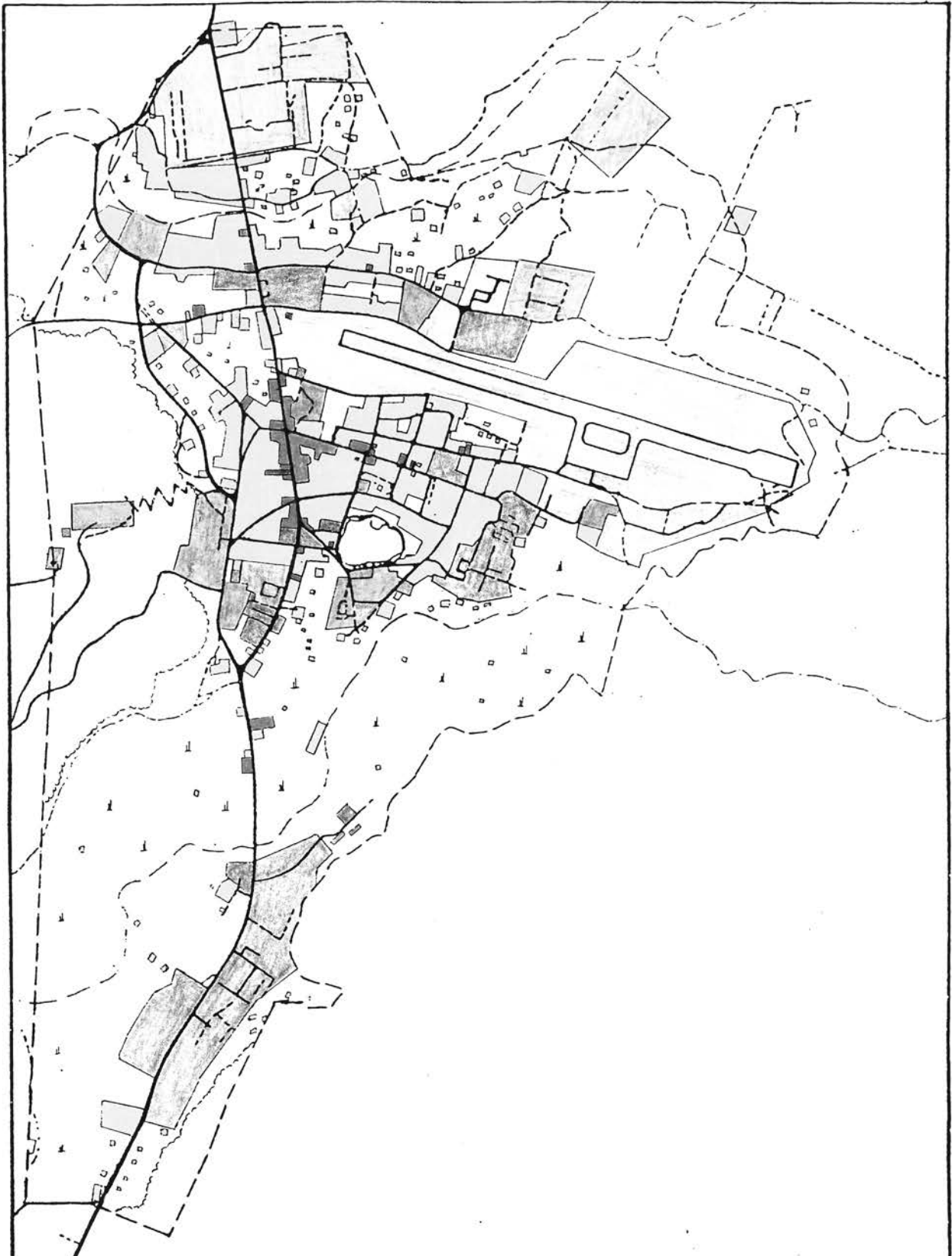
การใช้ที่ดินของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีศูนย์กลางความหนาแน่น บริเวณใจกลางเมือง คือ บริเวณถนนสิงหนาทบำรุง โดยเฉพาะช่วงตลาดสดของเมือง และ บริเวณสี่แยกไฟแดงถนนสิงหนาทบำรุง กับ ถนนชุมชนประพาส การใช้ที่ดินภายในเขตเทศบาล พบว่า มีการใช้ที่ดินเพื่อพักอาศัยร้อยละ 8.48 ของพื้นที่ทั้งหมดในเขตเทศบาล โดยพื้นที่ที่พักอาศัยส่วนใหญ่อยู่บริเวณใจกลางเมือง คือ บริเวณถนนสิงหนาทบำรุง และ ถนนชุมชนประพาส การใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภคร้อยละ 8.23 ของพื้นที่ทั้งหมด, สถานที่ราชการร้อยละ 4.59 กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่, สถานศึกษา ร้อยละ 3.22 เกาะกลุ่มกันอยู่ทางทิศเหนือของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน, ถนน, ซอย ร้อยละ 2.26 ศาสนสถานร้อยละ 1.92 ส่วนใหญ่เกาะกลุ่มกันอยู่บริเวณเชิงดอยกองมู และหนองจองคำ, พาณิชยกรรม ร้อยละ 0.74 เกาะกลุ่มกันอยู่บริเวณตลาดสดและสี่แยกไฟแดง, อุตสาหกรรมร้อยละ 0.37 กระจายอยู่ทั่วไปของชุมชนเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโกดังเก็บของ, สถานที่พักผ่อน ร้อยละ 0.57 อยู่บริเวณเชิงดอยกองมู และบริเวณหนองจองคำ

จะเห็นได้ว่า การใช้ที่ดินในเขตเทศบาลปี พ.ศ. 2523 มีการใช้ที่ดินเนื้อที่พักอาศัยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สาธารณูปโภค, สถานที่ราชการ, สถานศึกษา, ถนนซอย, ศาสนสถาน, พาณิชยกรรม, อุตสาหกรรม, สถานที่พักผ่อน ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ที่เหลือนอกจากนี้เป็น แม่น้ำ, ลำคลอง ร้อยละ 0.32 ของพื้นที่ และมีที่ว่างร้อยละ 69.31 หรือ 2,599 ไร่

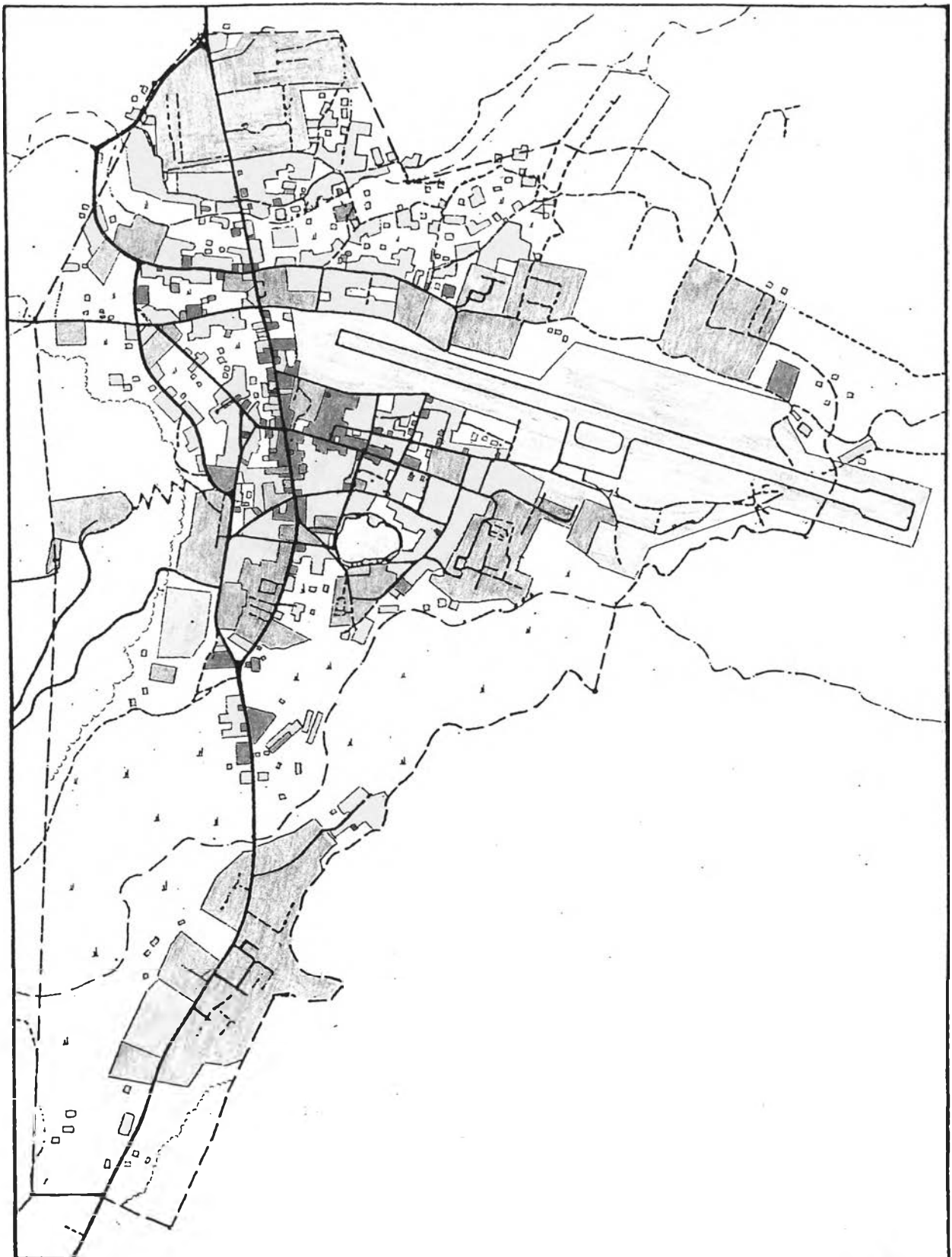
3) การใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2528 (ดูแผนที่ 4.10, ตารางที่ 4.57

ประกอบ)

ในช่วงปีที่ผ่านมา ลักษณะการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีการขยายตัวมากขึ้น ตามแนวถนนต่าง ๆ โดยเฉพาะถนนชุมชนประพาส ช่วงทิศเหนือและทิศใต้ของชุมชนเมือง ศูนย์กลางความหนาแน่นยังคงอยู่บริเวณเดิม คือ บริเวณตลาดสดและสี่แยกไฟแดง แต่มีการขยายตัวออกไปรอบ ๆ ด้านเช่นกัน ภายในเขตเทศบาลปี 2528 มีการใช้ที่ดินเพื่อสาธารณูปโภคสูงที่สุด คือ 10.22% ของพื้นที่ หรือ 383.32 ไร่ รองลงมาคือ ที่พักอาศัย ร้อยละ 8.85 หรือ 331.95 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2528 เพียงเล็กน้อย, สถานที่ราชการร้อยละ

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน		แผนที่ 4.9		
แสดง: ประเภทการใช้ที่ดินปี 2523				
สัญลักษณ์	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ที่พักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา สาธารณูปโภค </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> ศาลากลาง สวนสาธารณะ, สนามกีฬา ป่าไม้ ที่นา, ลวน แม่น้ำ, ห้วย ถนน </td> </tr> </table>		<ul style="list-style-type: none"> ที่พักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา สาธารณูปโภค 	<ul style="list-style-type: none"> ศาลากลาง สวนสาธารณะ, สนามกีฬา ป่าไม้ ที่นา, ลวน แม่น้ำ, ห้วย ถนน
<ul style="list-style-type: none"> ที่พักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สถาบันราชการ สถาบันการศึกษา สาธารณูปโภค 	<ul style="list-style-type: none"> ศาลากลาง สวนสาธารณะ, สนามกีฬา ป่าไม้ ที่นา, ลวน แม่น้ำ, ห้วย ถนน 			

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน		แผนที่ 4.10																								
แสดง: ประเภทการใช้ที่ดินปี 2528																										
สัญลักษณ์	<table border="0"> <tr> <td></td> <td>ที่พักอาศัย</td> <td></td> <td>ศาลากลาง</td> </tr> <tr> <td></td> <td>พาณิชย์กรรม</td> <td></td> <td>สวนสาธารณะ, สนามกีฬา</td> </tr> <tr> <td></td> <td>อุตสาหกรรม</td> <td></td> <td>ป่าไม้</td> </tr> <tr> <td></td> <td>สถาบันราชการ</td> <td></td> <td>ที่นา, สวน</td> </tr> <tr> <td></td> <td>สถาบันการศึกษา</td> <td></td> <td>แม่น้ำ, ห้วย</td> </tr> <tr> <td></td> <td>สาธารณูปโภค</td> <td></td> <td>ถนน</td> </tr> </table>		ที่พักอาศัย		ศาลากลาง		พาณิชย์กรรม		สวนสาธารณะ, สนามกีฬา		อุตสาหกรรม		ป่าไม้		สถาบันราชการ		ที่นา, สวน		สถาบันการศึกษา		แม่น้ำ, ห้วย		สาธารณูปโภค		ถนน	 มาตราส่วน 1 : 13,000
	ที่พักอาศัย		ศาลากลาง																							
	พาณิชย์กรรม		สวนสาธารณะ, สนามกีฬา																							
	อุตสาหกรรม		ป่าไม้																							
	สถาบันราชการ		ที่นา, สวน																							
	สถาบันการศึกษา		แม่น้ำ, ห้วย																							
	สาธารณูปโภค		ถนน																							

7.84 ของพื้นที่หรือ 294.14 ไร่, ถนน-ซอย ร้อยละ 3 หรือ 112.52 ไร่, สถานศึกษา ร้อยละ 2.81 หรือ 105.31 ไร่, ศาสนสถาน ร้อยละ 2.02 หรือ 75.65 ไร่ เพิ่มขึ้น เล็กน้อย, พาณิชยกรรม ร้อยละ 1.63 หรือ 61.09 ไร่ โดยยังคงอยู่บริเวณเดิม แต่มีการ ขยายตัวออกไปในพื้นที่รอบ ๆ ซ่าง, สถานที่พักผ่อน ร้อยละ 0.89 ของพื้นที่ หรือ 33.20 ไร่ อุตสาหกรรม ร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ หรือ 2.58 ไร่

ตารางที่ 4.57 แสดงการใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2523, 2528 และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

ประเภท การใช้ที่ดิน	พ.ศ.2523		พ.ศ. 2528		การเปลี่ยนแปลง (ไร่)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง:ปี
	พื้นที่(ไร่)	%	พื้นที่(ไร่)	%		
ที่น้กอาศัย	317.9	8.48	331.95	8.85	14.02	0.88
พาณิชยกรรม	27.8	0.74	61.09	1.63	33.29	23.95
อุตสาหกรรม	14.0	0.37	15.86	0.42	1.86	2.66
สถานที่ราชการ	172.2	4.59	294.14	7.84	121.94	14.16
ศาสนสถาน	71.9	1.92	75.65	2.02	3.75	1.04
สาธารณูปโภค	308.7	8.23	383.32	10.22	74.62	4.83
สถานที่พักผ่อน	21.4	0.57	33.20	0.89	11.80	11.03
สถานศึกษา	120.6	3.22	105.31	2.81	-15.29	-2.54
ถนน, ซอย	84.6	2.26	112.52	3.00	27.92	6.60
ที่ว่าง	2610.9	69.63	2336.96	62.32	-273.94	2.10
รวม	3,750	100	3,750	100		

จะเห็นได้ว่าการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลในปี พ.ศ. 2528 มีการใช้ที่ดิน เพื่อสาธารณูปโภคมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ที่พักอาศัย, สถานที่ราชการ, ถนน-ซอย, สถานศึกษา, ศาสนสถาน, พาณิชยกรรม, สถานที่พักผ่อน, อุตสาหกรรม ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ว่าง และแม่น้ำ ลำคลอง ร้อยละ 62.32 ของพื้นที่ หรือ 2336.96 ไร่

4) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและทิศทางการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน (ดูตารางที่ 4.57 ประกอบ)

จากการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนในช่วง ปี 2523-2528 พบว่า การใช้ที่ดินประเภทสถานที่ราชการมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ มีการเพิ่มของพื้นที่ถึง 121.94 ไร่ หรือมีอัตราการเพิ่ม 14.16% ต่อปี เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโครงการจัดตั้งศูนย์ราชการ บริเวณทางด้านทิศใต้ของเมือง บริเวณถนนขุนลุมประพาสจึงมีการย้ายของสถานที่ราชการไปอยู่ในบริเวณศูนย์ราชการมากขึ้น รองลงมาได้แก่ สาธารณูปโภค มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 74.62 ไร่ หรือ มีอัตราการเพิ่ม 4.83% ต่อปี โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีการเพิ่มขึ้นของที่ทำกรสาธารณูปโภค เช่น สนามบิน, ประปา โดยส่วนใหญ่ของสาธารณูปโภค จะอยู่บริเวณทางทิศตะวันออก หรือบริเวณสนามบิน ของชุมชนเมือง, ย่านพาณิชยกรรม มีพื้นที่เพิ่มมากขึ้นถึงเท่าตัวคือ มีพื้นที่เพิ่มขึ้นถึง 33.29 ไร่ หรือมีอัตราการเพิ่ม 23.95% ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่สูงที่สุด โดยส่วนใหญ่ทิศทางการเพิ่มขึ้นของพาณิชยกรรม จะอยู่บนถนนขุนลุมประพาสและสิงหนาทบำรุง เป็นการขยายออกตามแนวถนนจากบริเวณย่านการค้าเดิม, ถนน-ซอย มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 27.92 ไร่ หรือมีอัตราการเพิ่ม 6.60% ต่อปี โดยกระจายไปทั่วทั้งชุมชน ส่วนใหญ่เป็นการขยายถนนและปรับปรุงพื้นผิวของถนน, ที่พักอาศัย มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 14.05 ไร่ หรือมีอัตราการเพิ่ม 0.88% ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่น้อยมาก ลักษณะและทิศทางการเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นการขยายพื้นที่จากบริเวณใจกลางของชุมชนตามถนนสายต่าง ๆ เช่น สิงหนาทบำรุง, พาณิชย์จังหวัด, นิเวศนิคาล, อุดมชาวนิเทศ และมีแนวโน้มการขยายตัวของที่พักอาศัย ขึ้นไปทางเหนือและใต้ตามเส้นทางถนนขุนลุมประพาส โดยส่วนใหญ่ทิศทางการขยายตัวจะไปทางทิศเหนือ โดยเฉพาะช่วงถนนที่แยกจากถนนขุนลุมประพาสคือ ถนนประชาเสกสรร, ถนนประชาอนุทิศ, สถานที่พักผ่อนมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 11.80 ไร่ หรือมีอัตราการเพิ่ม 11.03 ต่อปี เนื่องจากมีการก่อสร้างสนามกีฬาเพิ่มขึ้น สถานที่พักผ่อนและสนามกีฬา ของชุมชนเมืองยังคงกระจายอยู่ทั่วทั้งบริเวณของชุมชนเมือง, ศาสนสถานมีพื้นที่

เพิ่มขึ้น 3.75 ไร่ หรือมีอัตราการเพิ่ม 1.04% ต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการเพิ่มที่น้อย เนื่องจากในปัจจุบันการก่อสร้างวัดใหม่หรือขยายพื้นที่วัดมีน้อยมาก ลักษณะการกระจายตัวของศาสนสถานในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่เดิม โดยเกาะกลุ่มบริเวณด้านทิศตะวันตกของเมือง คือ บริเวณดอยกองมู, อุทธาหารมมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 1.86 ไร่ หรือมีอัตราการเพิ่ม 2.66% ต่อปี ซึ่งอุทธาหารมที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นโกดังในการเก็บสินค้า ด้านโรงงานอุทธาหารมของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีน้อยมาก และเป็นอุทธาหารมในครัวเรือน การกระจายตัวของอุทธาหารมในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ยังคงกระจายกันอยู่ทั่วไปในเขตชุมชนเมือง, สถานศึกษามีพื้นที่ลดลง คือ มีพื้นที่ลดลง 15.29 ไร่ หรือมีอัตราการลดลง 2.45 % ต่อปี เนื่องจากมีการย้ายของสถานศึกษาของรัฐ บางแห่งได้ย้ายออกไปตั้งในพื้นที่ระหว่างเขตเทศบาล ทิศทางการขยายตัวของสถานศึกษายังคงเกาะกลุ่มอยู่ทางทิศเหนือของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน บริเวณถนนขุนลุมประพาส สำหรับที่ว่างปรากฏว่ามีพื้นที่ลดลง 273.94 ไร่ หรือมีอัตราการลดลง 2.10% ต่อปี ซึ่งโดยทั่วไปพื้นที่ที่ลดลงส่วนใหญ่เป็นสวนผลไม้ ที่อยู่ภายในบริเวณบ้าน เนื่องจากมีการขยายที่นกออาศัย, ซ้ำ-ชาย, การขยายร้านค้า เป็นต้น

5) การขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

นับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2374 ที่ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนได้ก่อตั้งขึ้นมาจากการเป็นชุมชนเล็ก ๆ จนถึงปัจจุบันที่เจริญเติบโตกลายเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น บทบาทของเมืองก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย ดังเช่นในช่วงต้นของการก่อตั้งเป็นชุมชนขึ้นมา ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเพียงกลุ่มบ้านที่ใช้สำหรับฝึกช้างป่า ที่คล้องมาได้ในละแวกนั้น เพื่อส่งให้กับเมืองเชียงใหม่ ต่อมาเมื่อชุมชนมีขนาดใหญ่โตขึ้น ก็มีการติดต่อการค้ากับนม่า ซึ่งแต่ก่อนยังคงเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น เมื่อมีการติดต่อกับนม่ามากขึ้น จึงมีการค้าไม้สักที่อุดมสมบูรณ์ในช่วงนั้น จนมาถึงปัจจุบันชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนได้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวและเมืองการค้าชายแดน แทนการฝึกช้างและค้าไม้สัก ดังเช่นในอดีต จากลักษณะบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปมีส่วนทำให้ลักษณะชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีส่วนเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะในช่วงหลังที่ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนกลายเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้การขยายตัวของชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวมีมากขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก

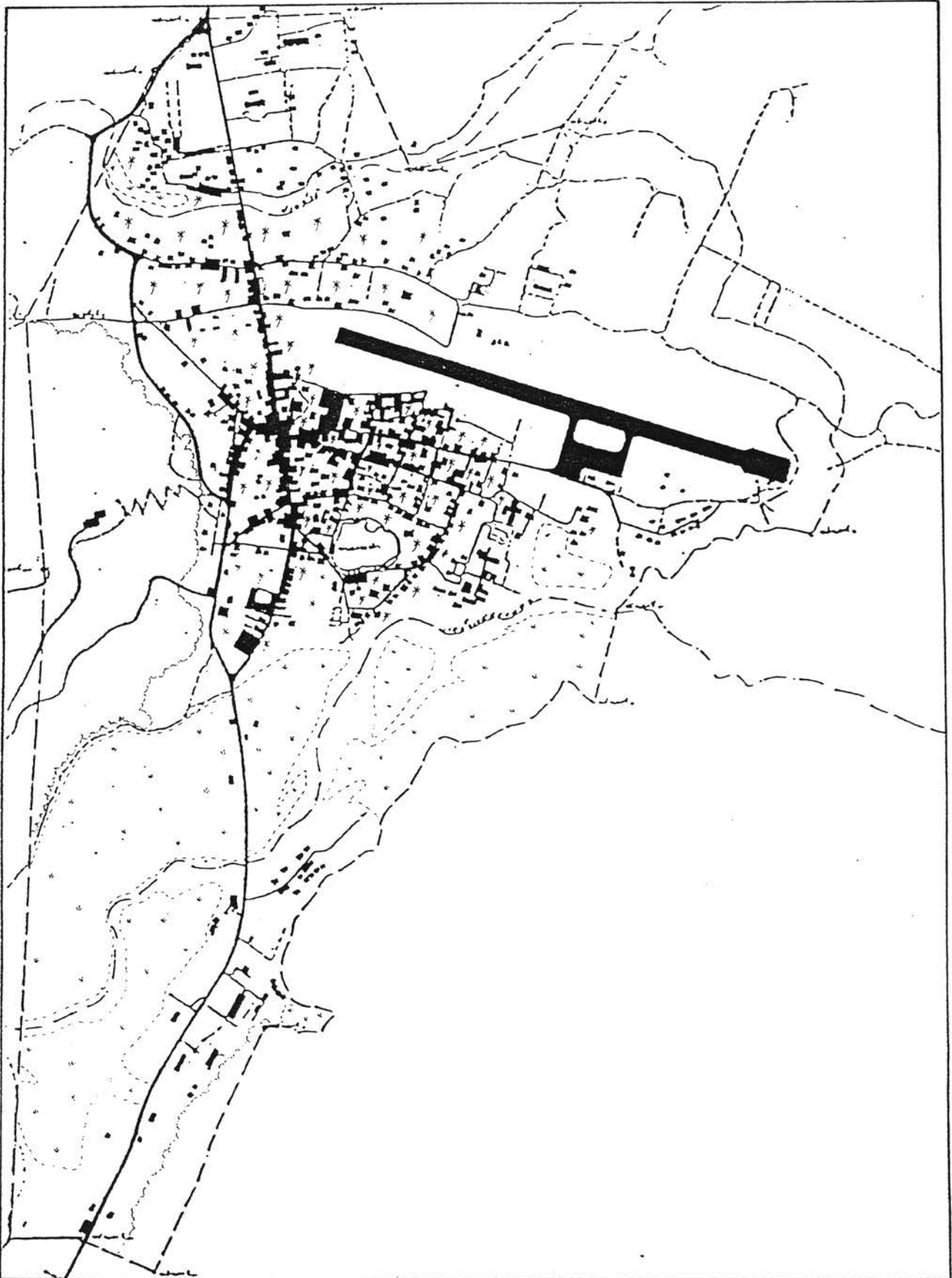
5.1 การขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน (ดูแผนที่ 4.11, 4.12 และ 4.13 ประกอบ)

การเจริญเติบโตของเมืองนครนั้น¹ ในทางทฤษฎี จะมีการขยายตัวในสองลักษณะ คือ การขยายออกในแนวตั้ง (Upward) และในอีกลักษณะหนึ่งนั้น เป็นการขยายออกจากศูนย์กลางในแนวราบ (Out ward) ในกรณีที่มีการขยายออกในแนวราบ จากจุดศูนย์กลางเมืองออกไปโดยรอบนั้น มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการพัฒนาการในด้านการคมนาคม เป็นสำคัญ

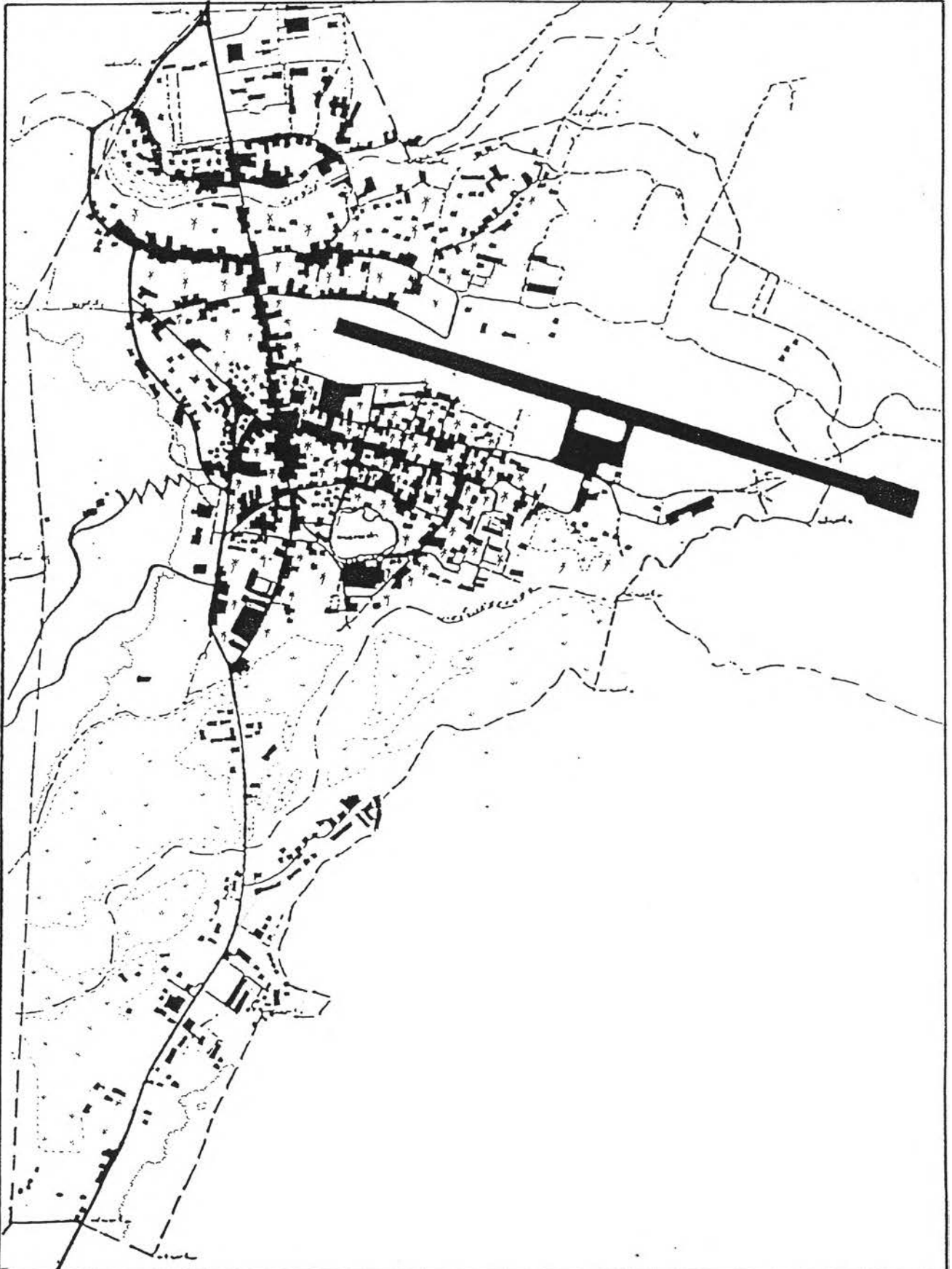
จากการศึกษาการขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน โดยใช้พื้นที่ก่อสร้างอาคาร (Built up Area) ในช่วงปี 2520, 2528 และ 2532 พบว่า ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีรูปแบบการขยายตัวของชุมชน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ การขยายตัวในทางราบ และการขยายตัวในทางตั้ง

1. การขยายตัวในทางราบ (Outward, Horizontal expansion) จากการศึกษาพื้นที่ปลูกสร้างอาคาร พบว่าในปี พ.ศ. 2520 ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคาร 210.45 ไร่ ต่อมาในปี 2528 มีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 279.91 ไร่ จำนวนที่เพิ่มขึ้นจากปี 2520-2528 เท่ากับ 69.46 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นปีละ 8.68 ไร่ ในปี พ.ศ. 2532 มีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 291.17 ไร่ จำนวนที่เพิ่มขึ้นจากปี 2528-2532 เท่ากับ 11.26 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละ 2.82 ไร่ แต่ถ้าพิจารณาช่วงปี 2520-2532 จะมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 80.72 ไร่ หรือเพิ่มเฉลี่ยปีละ 6.73 ไร่ นับว่าเป็นชุมชนที่มีการขยายตัวทางแนวราบไม่ค่อยเร็วเท่าใดนัก เป็นที่น่าสังเกตว่าพื้นที่ที่มีการขยายตัวนั้นมักจะถูกใช้เป็นที่พักอาศัย รองลงมาเป็นด้านสาธารณูปโภค-บริการ, การค้า-บริการ สำหรับกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีการเพิ่มทางด้านที่ดินน้อยมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวในลักษณะนี้ก็คือ เส้นทางการคมนาคมนั่นเอง ซึ่งลักษณะการขยายตัวในทางราบของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนนั้นจะมีลักษณะเป็น Axial หรือ Ribbon Development ตามทิศทางและแนวถนนหลุมประพาส, ประชาชนอุทิศ, ประชาเสกสรร เป็นต้น

¹ สุนันทา สุวรรณีเดม และคณะ, ลักษณะทางประชากรและการใช้พื้นที่ในเขตชานกรุงเทวมหานคร, (เขตพระโขนง, เขตหนองจอก และเขตลาดกระบัง) หน้า 1

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน		แผนที่ 4.11
แสดง: BUILT UP AREA 2520		
สัญลักษณ์	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> BUILT UP AREA </div> <div style="text-align: center;"> นาข้าว </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> พื้นที่ป่าลงวน </div> <div style="text-align: center;"> ลวน </div> </div>	
		มาตรฐาน 1 : 12,500

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.12

แสดง: BUILT UP AREA 2528

สัญลักษณ์

■ BUILT UP AREA

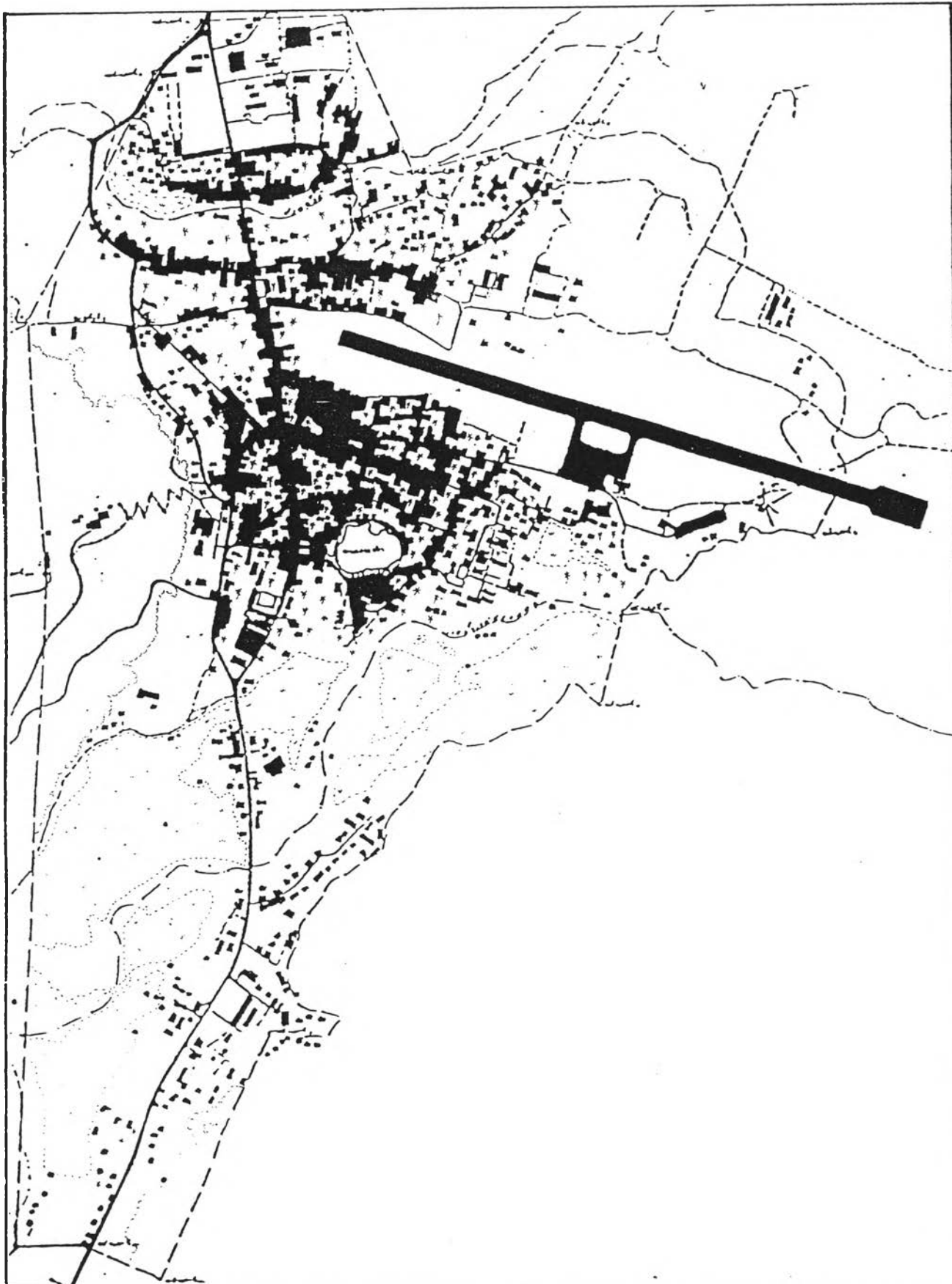
◻ นาข้าว

▨ พื้นที่ป่าลงวน

✱ ลวน

มาตราส่วน
1 : 12,500

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.13

แสดง: BUILT UP AREA 2532

สัญลักษณ์

- BUILT UP AREA
- นาข้าว
- พื้นที่ป่าสงวน
- ลวน

มาตราส่วน
1 : 12,500

2. การขยายตัวทางสูง (Upward, Vertical expansion) การขยายตัวทางสูงของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่ามีส่วนน้อย ซึ่งอาคารที่ใช้กำหนดความสูงในที่นี้ใช้ความสูงตั้งแต่ 3 ชั้นขึ้นไป พบว่าอาคารที่สูงเกิน 3 ชั้นขึ้นไปในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีน้อยมาก คือ ปี 2520 มีอยู่ 4 อาคาร, ปี 2528 เพิ่มขึ้นเป็น 10 อาคาร และ ปี 2532 เพิ่มขึ้นเป็น 15 อาคาร ซึ่งอาคารส่วนใหญ่ คือ อาคารพาณิชย์ และแฟลตที่พักของตำรวจและพยาบาล ซึ่งลักษณะความสูงของอาคารในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนจะมีความสูงไม่เกิน 4 ชั้น

5.2 ทิศทางการขยายตัว (Growth Direction) (ดูแผนที่ 6 ประกอบ

ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ย่านการค้าของเมือง คือ บริเวณช่วงสี่แยกไฟแดง ถึง ตลาดสด ซึ่งบริเวณนี้ล้อมรอบไปด้วยพื้นที่พักอาศัย จากการศึกษาการขยายตัวของชุมชน แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มและทิศทางการขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีอยู่ 3 บริเวณด้วยกัน คือ บริเวณแรก คือ บริเวณรอบ ๆ ของศูนย์กลางของชุมชนตามเส้นทางต่าง ๆ เช่น พาณิชยกรรมจังหวัด, นิเวศนิศาสตร์, สิ่งหนาทบ่ารุง, อุดมชาวนิเทศ และถนนมรรคสันติ เนื่องจากบริเวณนี้ใกล้กับย่านการค้า และการเดินทางสะดวก

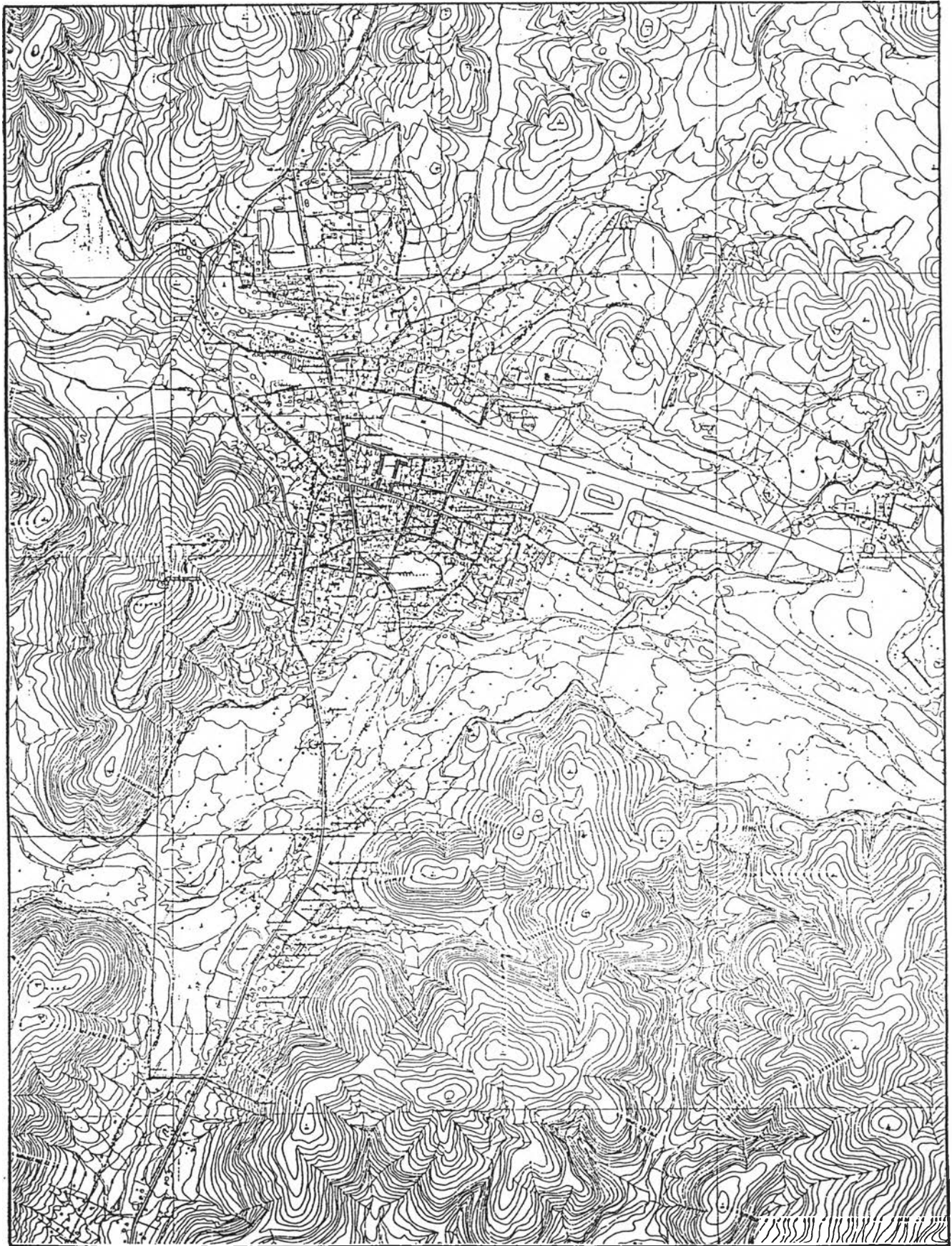
บริเวณที่ 2 คือ ทางทิศเหนือของย่านศูนย์กลางชุมชน คือ บริเวณถนนขุนลุมประพาส และถนน-ซอยต่าง ๆ เช่น ปางล่อนิคม, ประชาชนอุทิศ, บัวแดง 1, 2 บริเวณนี้จะเป็นย่านพักอาศัยที่มีแนวโน้มว่าจะขยายตัวในอนาคต เนื่องจากอยู่ใกล้กับโรงเรียนทั้งอนุบาล, ประถมและมัธยมของจังหวัด อีกทั้งราคาที่ดินบริเวณนี้ยังมีราคาต่ำกว่าย่านศูนย์กลางมาก

บริเวณที่ 3 คือ ทางทิศใต้ของย่านศูนย์กลางชุมชน ตามถนนขุนลุมประพาส จนถึงบริเวณศูนย์ราชการของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งในช่วงบริเวณนี้ทิศทางและขนาดของการขยายตัวยังไม่เท่ากับบริเวณที่ 2

5.3 ข้อจำกัดการขยายตัว

การขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีปัญหาและอุปสรรคที่ควรนำมาเป็นตัวกำหนด ข้อจำกัดการขยายตัวอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. สภาพพื้นที่ของชุมชน จากสภาพภูมิประเทศที่มีภูเขา ล้อมรอบของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จะเห็นได้ว่า

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.14

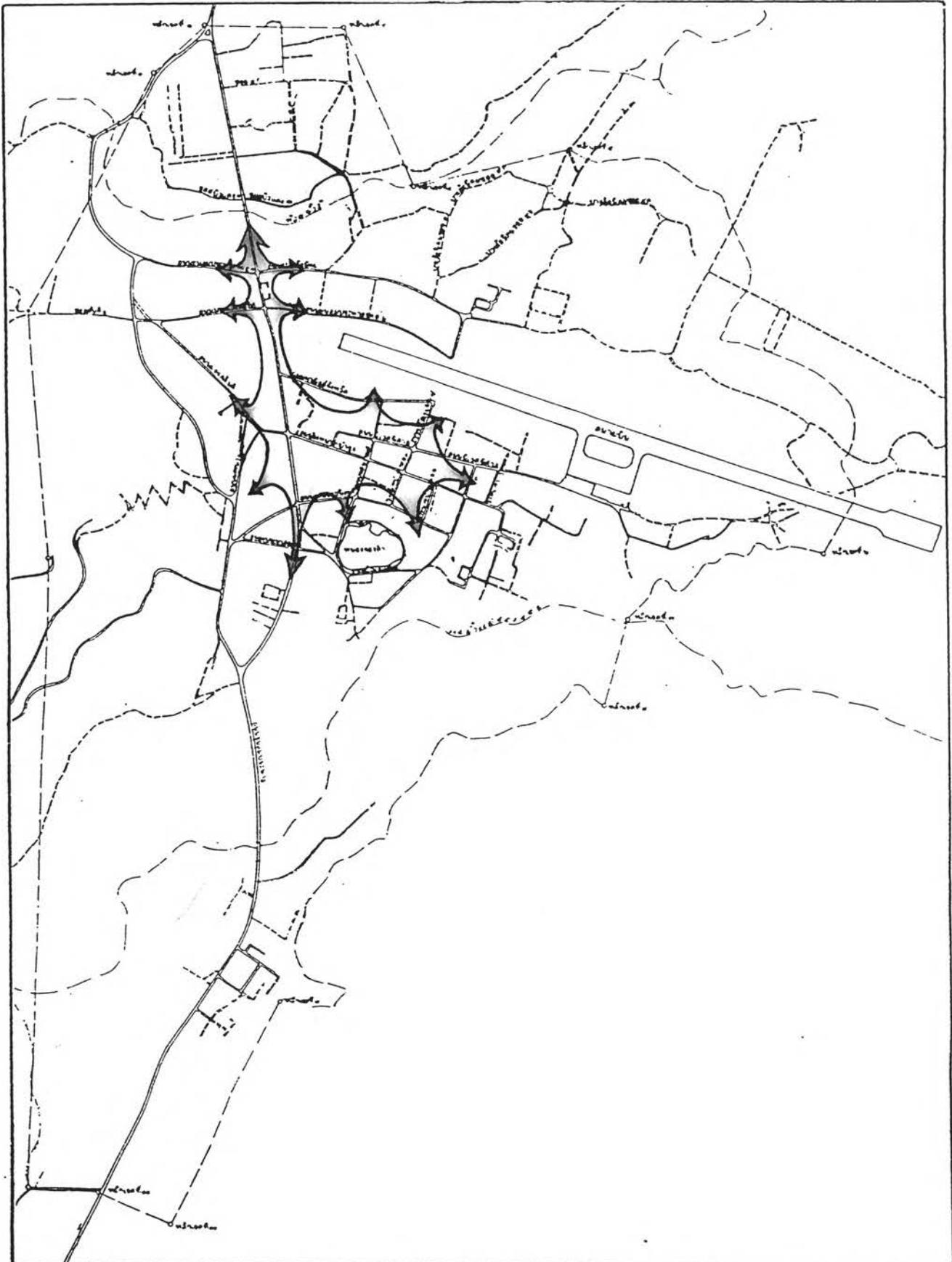
แสดง: ลักษณะของอาคาร

สัญลักษณ์

- ตึกที่มีความสูงเกิน 3 ชั้นในปี 2520
- ตึกที่มีความสูงเกิน 3 ชั้นในปี 2528
- ตึกที่มีความสูงเกิน 3 ชั้นในปี 2532
- ตึกแถวที่สร้างขึ้นในช่วงปี 2528

มาตราส่วน
1 : 12,500

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน	แผนที่ 4.15
---	-------------

แสดง: ทิศทางการขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน	
---	--

สัญลักษณ์ <div style="display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin-top: 10px;"> ▲ ทิศทางการขยายตัว </div>	 มาตรฐาน 1 : 12,500
---	--

ทิศเหนือ มีลักษณะพื้นที่ที่ลาดต่ำลงไปจากศูนย์กลาง
ของชุมชน จนถึงห้วยน้ำปี จึงมีลักษณะลาดสูงขึ้นไป จนถึงโรงเรียนอ้อมสอนศึกษา

ทิศใต้ เป็นที่ราบลุ่มช่วงแคบ บริเวณเขตเทศบาล
ทางทิศใต้เป็นศูนย์ราชการของจังหวัด

ทิศตะวันออก เป็นที่ราบบริเวณศูนย์กลางของชุมชน
โดยมีสนามบิน หนาบอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแนวยาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกองมู

จากการพิจารณาสภาพภูมิประเทศ ปรากฏว่า
ข้อจำกัดในการขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จึงทำให้การขยายตัวทางทิศตะวันตกของ
ชุมชนน้อยมาก เนื่องจากจดต่อกองมู ทางทิศใต้จะขยายได้ช่วงระยะหนึ่งก็จะจดศูนย์ราชการ,
ทางทิศตะวันออก การขยายตัวจะขยายได้มาก ตามพื้นที่ที่ชนานกับสนามบิน และบริเวณทาง
ทิศเหนือ โอกาสการขยายตัวจะเป็นไปได้มากเช่นกัน นับว่าสภาพพื้นที่ของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน
มีส่วนที่จำกัดในการขยายตัวของชุมชนเมืองเองด้วย

2. โครงข่ายถนน ลักษณะถนนสายหลักที่ตัดผ่านชุมชน
เมืองแม่ฮ่องสอน ตัดผ่าน เป็นแนวยาวเหนือ-ใต้ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศบังคับ ทำให้
ส่วนหนึ่งของการขยายตัวเป็นไปตามแนวถนนสายหลักนี้ นอกจากนี้ผิวการจราจรที่อยู่นอกบริเวณ
ศูนย์กลางของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นถนนขนาดเล็ก และสภาพไม่ค่อยดี จึงเป็นขีดจำกัด
ในการขยายตัวด้วยเช่นกัน

3. ราคาที่ดิน เป็นตัวกำหนดการขยายตัวของชุมชนอีก
อย่างหนึ่ง ซึ่งราคาที่ดินนี้จะผูกพันกับโครงข่ายของถนน สภาพพื้นที่และบริการสาธารณูปโภค
อย่างเห็นได้ชัดนั่นคือ บริการเหล่านี้จะทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้น และบริเวณที่มีความพร้อม
ทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการมากที่สุดก็จะกลายเป็นย่านการค้าบริการ ชุมชนเมือง
แม่ฮ่องสอนก็เช่นเดียวกัน บริเวณใจกลางชุมชนที่ดินจะมีราคาแพงมาก ตามราคาประเมินที่ดิน
ของกรมที่ดินปี 2530 จะสูงถึงไร่ละ 4,800,000 บาท ในขณะที่พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ทาง
เกษตรกรรมที่อยู่นอกออกไป จะมีค่าเพียงไร่ละ 60,000 บาท เท่านั้น มีความแตกต่างถึง 80
เท่าทีเดียว ดังแสดงไว้ในแผนที่ 4.16 ซึ่งราคาประเมินที่ดินนี้เป็นราคาที่เพิ่มปรับขึ้นมาใช้ใหม่ใน
ช่วงปี 2530-2534 แต่ในความเป็นจริง มีการปั่นราคากันสูงขึ้นไปอีกในบางบริเวณ เช่น
บริเวณตรงข้ามกับสถานีขนส่งผู้โดยสาร เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน มีการประกาศขายถึงไร่ละ

แนวทางการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่ 4.16

แสดง: ราคาที่ดิน

สัญลักษณ์		150 - 300	บาท/ตารางวา
		500 - 800	บาท/ตารางวา
		4,000 - 2,500	บาท/ตารางวา
		10,000 - 12,000	บาท/ตารางวา

มาตราส่วน
1 : 12,500

3.8 ล้านบาท ทั้งที่ราคาประเมินเพียง 1 ล้านบาทเท่านั้น (ตำแหน่ง A ในแผนที่ 4.16) อีกบริเวณหนึ่ง บริเวณถนนประชาชนอุทิศ และชุมชนลุมประพาส (ตำแหน่ง B และ C) มีการซื้อ-ขายกันถึงไร่ละ 2 ล้าน ทั้งที่ราคาประเมินเพียง 320,000 บาท ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่า ในเมื่อราคาที่ดินสูงเช่นนี้ จึงพลอยทำให้เกิดการแข่งขันในการใช้ที่ดิน การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่พักอาศัยก็จะสู้การใช้ที่ดินเพื่อการค้าบริการไม่ได้ จึงต้องออกไปอยู่บริเวณอื่น โดยออกไปลูกค้านั้นที่ส่วนอื่นของเมืองแทน และมีบางส่วนที่ออกไปลูกค้านั้นที่ป่าสงวนด้วย

นอกจากราคาที่ดินที่สูงมากขึ้นแล้ว การซื้อ-ขายที่ดินในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนก็ยังมีแนวโน้มสูงขึ้นด้วย ซึ่งในการซื้อ-ขาย ที่ดิน (โฉนด) ส่วนหนึ่งเป็นการซื้อ-ขาย เพื่อเก็งกำไร ทำให้การใช้ที่ดินในบางประเภทต้องหยุดชะงัก เพราะผู้ขายต้องการเก็งกำไรให้มากขึ้น การเปลี่ยนมือในการซื้อ-ขาย พบว่าในปี 2528 เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีการซื้อ-ขาย ที่ดินจำนวน 43 ราย ปี 2530 มี 47 ราย และในปี 2532 มี 85 ราย จะพบว่าในปี 2532 มีการซื้อ-ขาย โฉนดที่ดินเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวของปี 2528, 2530

อาจกล่าวได้ว่า ราคาที่ดินเป็นตัวกำหนดขีดจำกัดการขยายตัวของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนที่สำคัญมาก เนื่องจากราคาที่ดินจะแปรตามการบริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เช่น โครงข่ายถนน, การประปา, ไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งบริการเหล่านี้มักจะกระจุกตัวบนพื้นบริเวณเดียวกัน ดังนั้นการพิจารณาเลือกพื้นที่จึงมักจะพิจารณาพื้นที่เหล่านี้ก่อน เพราะคุ่มค่าในการลงทุน เมื่อเป็นดังนี้การใช้ที่ดินเพื่อการค้าจึงจะกระจุกตัวอยู่บริเวณย่านใจกลางเมือง ส่วนการใช้ที่ดินเพื่อที่พำนักอาศัยจะถูกทำให้ต้องขยายไปในพื้นที่ที่มีราคาที่ถูกกว่า

6) การคาดการณ์การใช้ที่ดิน ปี 2542 (ดูตารางที่ 4.58 ประกอบ)

จากการใช้ที่ดินในปี 2528 พบว่า เกณฑ์การใช้ที่ดินเป็นค่าเฉลี่ยของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนในแต่ละประเภท ดังตารางที่ 4.58 มีดังนี้ คือ ที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ย 20 คน/ไร่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของสำนักผังเมือง พบว่าจะอยู่ในช่วงความหนาแน่นน้อย ถึงความหนาแน่นปานกลาง เมื่อคาดการณ์การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยในปี 2542 โดยใช้เกณฑ์การเพิ่มของที่อยู่อาศัย 0.88 ไร่/ปี (จากตารางที่ 4.57) และใช้การคาดการณ์ประชากรในช่วงปี 2542 คือ 7,640 จะพบว่า ความหนาแน่นของที่อยู่อาศัยยังคง

เบาบางอยู่ คือ 21 คน/ไร่ โดยมีพื้นที่ที่อยู่อาศัยจะเพิ่มขึ้น 40.9 ไร่, พาณิชยกรรม พบว่ามีค่าเฉลี่ย 109 คน/ไร่ ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ จินตนา นพพันธ์ ได้ศึกษาไว้ คือ 221 คน/ไร่ เมื่อคาดการณ์ในอนาคตปี 2542 โดยใช้เกณฑ์การเพิ่มของพาณิชยกรรมในช่วงปี 2523-2528 (ตารางที่ 4.57) และใช้ประชากรที่คาดการณ์ไว้ในปี 2542 พบว่า มีค่าเฉลี่ยการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรม เป็น 29 คน/ไร่ โดยมีพื้นที่ที่จะเพิ่มขึ้น 204.84 ไร่ ซึ่งยังคงสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก, อุตสาหกรรม พบว่ามีค่าเฉลี่ย 2,590 คน/ไร่ สูงกว่ามาตรฐานของสำนักผังเมืองได้กำหนดคือ 3,270 คน/ไร่ เมื่อคาดการณ์ในอนาคตปี 2542 พบว่ามีค่าเฉลี่ย 351 คน/ไร่ โดยจะมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 5.91 ไร่ นับว่าการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก, สถาบันการศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ย 63 คน/ไร่ สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสำนักผังเมืองที่ได้กำหนดไว้คือ 160 คน/ไร่ ในกรณีของสถาบันการศึกษาไม่ได้คาดการณ์ในอนาคตไว้ เนื่องจากการเพิ่มของสถาบันศึกษามีค่าเป็นลบ ทำให้การคาดการณ์ไม่เป็นจริง สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 5 ไร่/1,000 คน ซึ่งยังคงสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ อมรรรัตน์ กฤตยานวัช ได้ศึกษาไว้ คือ 2.5 ไร่/1,000 คน การคาดการณ์ในอนาคต พบว่า ค่าเฉลี่ยจะเป็น 8.7 ไร่/1,000 คน จะมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 33.22 ไร่ แต่ถ้าในกรณีที่ไม่มี การเพิ่มขึ้นของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเลย เฉพาะเฉพาะประชากรอย่างเดียว จะได้ค่าเฉลี่ย 4.3 ไร่/1,000 คน ซึ่งก็ยังคงมีค่าสูงกว่ามาตรฐาน ส่วนด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 204 ไร่/ที่อยู่อาศัย 100 ไร่ ซึ่งก็ยังคงมีค่าสูงกว่ามาตรฐานโดยค่ามาตรฐานที่สำนักผังเมืองได้กำหนดไว้ คือ 1.2 ไร่/ที่อยู่อาศัย 100 ไร่ การคาดการณ์ในอนาคต ปี 2542 พบว่า ค่าเฉลี่ยจะเพิ่มเป็น 447.4 ไร่/ที่อยู่อาศัย 100 ไร่ จะมีพื้นที่เพิ่มขึ้น 802.49 ไร่

จากค่าเฉลี่ยของประเภทการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้งปี 2528 และปี 2542 พบว่าจะมีค่าสูงกว่ามาตรฐาน จะมีพื้นที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ประมาณ 1087.36 ไร่ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับที่ว่างที่มีอยู่ในปี 2528 แล้ว ลักษณะการใช้ที่ดินของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนในด้านการใช้พื้นที่ จึงน่าจะมีความเพียงพอที่จะรองรับการใช้พื้นที่ในอนาคต ปี 2542 อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.58 แสดงเกณฑ์มาตรฐานการใช้ที่ดินและการคาดการณ์การใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2542

ประเภทการใช้ที่ดิน	ค่าเฉลี่ย ของการใช้ที่ดิน	เกณฑ์มาตรฐาน	ที่มาของเกณฑ์ มาตรฐาน	การคาดการณ์ปี 2542	
				ค่าเฉลี่ย	พื้นที่ที่คาดว่าจะ เพิ่มขึ้น(ไร่)
1. ที่อยู่อาศัย	20 คน/ไร่	60 คน/ไร่ 40 คน/ไร่ 15 คน/ไร่	หนาแน่นมาก หนาแน่นปานกลาง หนาแน่นน้อย -สำนักผังเมือง	21 คน/ไร่	40.9
2. พาณิชยกรรม	109 คน/ไร่	221 คน/ไร่	-จินตนา นพันธ์ 2528	29 คน/ไร่	204.84
3. อุตสาหกรรม	2,590 คน/ไร่	3,270 คน/ไร่	-สำนักผังเมือง	351คน/ไร่	5.91
4. สถาบันการศึกษา	63 คน/ไร่	160 คน/ไร่	-สำนักผังเมือง	-	-
5. สวนสาธารณะ	5 ไร่/1,000 คน	2.5ไร่/1,000 คน	-อมรรัตน์ กฤตยานวิช 2526	8.7 ไร่/ 1,000 คน	33.22
6. สาธารณูปโภคและ สาธารณูปการ	204 ไร่/ที่อยู่- อาศัย 100 ไร่	1.2 ไร่/ที่อยู่- อาศัย 100 ไร่	-สำนักผังเมือง	447.4ไร่/ ที่อยู่อาศัย 100 ไร่	802.49
รวมพื้นที่ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น					1,087.36

- หมายเหตุ :
- ใช้อัตราการเพิ่มของการใช้ที่ดินแต่ละประเภท จากตารางที่ 4.57
 - จำนวนประชากรที่คาดการณ์ไว้ในปี 2542 คือ 7,640 คน
 - สถาบันการศึกษาไม่ได้คาดการณ์การใช้ที่ดินปี 2542 ไร่ เนื่องจากมีอัตราเพิ่มที่ลดลง
 - ค่าเฉลี่ยของการใช้ที่ดินปี 2528 ได้มาจาก ประชากร/ประเภทการใช้ที่ดิน

สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ

ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีการบริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เหมือนกับชุมชนเมืองอื่น ๆ ของเมืองไทย ซึ่งเป็นลักษณะของการบริการขั้นพื้นฐานของชุมชน ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะด้านสาธารณูปโภค เนื่องจากสาธารณูปการได้กล่าวไว้ในบทข้างต้นแล้ว และสาธารณูปโภคมีข้อแตกต่างของการให้บริการในช่วงปีต่าง ๆ ที่จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการบริการที่เกี่ยวข้องถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และเศรษฐกิจ ซึ่งภายในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีการให้บริการเกี่ยวกับสาธารณูปโภค ที่สำคัญ ๆ ดังนี้คือ

1. การไฟฟ้า ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีแหล่งไฟฟ้าที่สำคัญที่ผลิตกระแสไฟฟ้าให้กับชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน 3 แหล่งด้วยกัน คือ

1. เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำบ้านผาบ่อง อำเภอเมือง กำลังผลิต 800 กิโลวัตต์
2. เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำแม่สะงา อำเภอเมือง กำลังผลิต 5,040 กิโลวัตต์
3. โรงจักรไฟฟ้าแม่ฮ่องสอน เครื่องยนต์ดีเซล 3 เครื่อง กำลังผลิต 1,005 กิโลวัตต์

สำหรับปริมาณการใช้ไฟฟ้าของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน จากตารางที่ 4.59 พบว่าในปี 2528 มีการใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 2,207,668 หน่วย ประเภทที่อยู่อาศัยใช้มากที่สุดคือ 1,236,468 หน่วย รองลงมาคือ ประเภทธุรกิจขนาดเล็ก ปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 429,123 หน่วย แต่เมื่อถึงปี 2532 พบว่า ปริมาณการใช้ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นเป็น 1.88 เท่า คือในปี 2532 มีปริมาณการใช้ทั้งสิ้น 4,158,109 หน่วยประเภทที่อยู่อาศัยใช้มากที่สุด เช่นเคยคือ 1,484,335 หน่วย รองลงมา คือ ประเภทอัตราพิเศษ 1,312,191 หน่วย อัตราการเพิ่มของปริมาณการใช้ไฟฟ้าโดยเฉลี่ยของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน คือ ร้อยละ 22/ปี ซึ่งสำหรับอัตราการเพิ่มเช่นนี้ ทางเจ้าหน้าที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดแม่ฮ่องสอน ยืนยันว่าไม่ขาดแคลนยังมีเพียงพอสำหรับอนาคต และยังได้รับไฟฟ้าส่วนหนึ่งจากแม่เมาะ จังหวัดลำปางด้วย

ตารางที่ 4.59 แสดงปริมาณการใช้ไฟฟ้า ของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

ประเภทผู้ใช้	ปี 2528	ปี 2532	อัตราการเพิ่ม (%)
ที่อยู่อาศัย	1,236,468	1,484,335	5.01
ธุรกิจขนาดเล็ก	429,123	931,758	29.28
ธุรกิจขนาดใหญ่	244,077	329,822	8.78
อุตสาหกรรมขนาดเล็ก	66,487	100,003	12.60
อัตราพิเศษ	231,513	1,312,191	116.69
รวม	2,207,668	4,158,109	22

ที่มา : สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. การประปา ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนได้รับการบริการประปา จากการประปาส่วนภูมิภาค โดยมีแหล่งน้ำดิบจากลำเหมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีอ่างเก็บน้ำสำหรับเก็บน้ำเพื่อใช้สำหรับทำน้ำประปา นอกจากนี้ช่วงฤดูแล้ง ยังได้สูบน้ำจากแม่น้ำปาย เข้ามาเสริมในการที่น้ำดิบขาดแคลน สำหรับปริมาณการใช้น้ำประปาของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่า ในปี 2528 มีผู้ใช้น้ำ 1034 ราย เป็นปริมาตร 483,242 ม³ เมื่อถึงปี 2532 มีผู้ใช้น้ำ 1375 ราย เป็นประมาณ 683,316 ม³ มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 10.35%/ปี

3. โทรศัทพ์ สำหรับการให้บริการโทรศัทพ์ในเขตชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีทั้งหมด 559 หมายเลข แยกเป็น

- โทรศัทพ์ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ 151 หมายเลข
- โทรศัทพ์เอกชน 374 หมายเลข
- โทรศัทพ์สาธารณะ 13 หมายเลข

นอกจากนี้ยังมีบริการโทรศัทพ์สาธารณะทางไกล ซึ่งแบ่งเป็น

- โทรศัทพ์สาธารณะทางไกลท้องถิ่น 10 หมายเลข
- โทรศัทพ์สาธารณะทางไกลชนบท 11 หมายเลข

4. การกำจัดขยะมูลฝอย ภายในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีรถบริการเก็บขนขยะ เพียง 1 คัน ขนาด 10 ม³ พร้อมเจ้าหน้าที่ 5 คน บริการเก็บขนขยะในเช้าและบ่าย ปริมาณการเก็บขยะสามารถเก็บขนได้เพียงพอต่อปริมาณขยะทั้งหมดในแต่ละวัน แต่เนื่องจากปริมาณของถังขยะยังมีไม่เพียงพอ ทำให้มีการกองขยะในบางจุด ทำให้ดูเสียทัศนียภาพ และเกิดมลภาวะทางกลิ่นและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค สถานที่ทิ้งขยะของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในเขตตำบลปางหมู มีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ วิธีการกำจัดขยะใช้วิธีการเผาและกลบทิ้ง

5. การดับเพลิง ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีการเกิดเพลิงไหม้ไม่บ่อยบ่อยนัก คือไม่เกิน 10 ครั้งในรอบปี ที่เกิดเพลิงไหม้ส่วนใหญ่เป็นการไหม้ป่าในฤดูร้อน สำหรับเครื่องมือในการดับเพลิงของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย รถบรรทุกน้ำ 2 คัน และรถดับเพลิง 4 คัน

สภาพปัญหาของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

การพิจารณาถึงสภาพปัญหาและความสำคัญของแต่ละปัญหาในชุมชนเมือง แม่ฮ่องสอน มีประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางการพัฒนา จากสภาพปัจจุบันของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ที่ได้ศึกษามาดังข้างต้นและจากการสัมภาษณ์ประชาชน และผู้บริหารเทศบาล สามารถจัดกลุ่มของปัญหาได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. สภาพปัญหาทางด้านกายภาพ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีดังนี้คือ

1.1 ปัญหาการใช้ที่ดินยังสับสน เนื่องมาจากการขยายตัวของที่อยู่อาศัยที่เป็นไปอย่างกระจัดกระจาย ทำให้อยู่อาศัยบางส่วนขยายไปใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม, โรงฆ่าสัตว์ ทำให้เกิดมลภาวะต่าง ๆ และการขยายตัวอย่างกระจัดกระจาย ยังอาจทำให้การบริการสาธารณสุขไม่ทั่วถึง และต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

1.2 ปัญหาท่อระบายน้ำ ท่อระบายน้ำในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เป็นท่อระบายน้ำแบบรางเปิด มีขอบสูงจากถนนป้องกันอุบัติเหตุจากการที่ยานพาหนะอาจตกลงไป ปัจจุบันขอบรางระบายน้ำหลายแห่งถูกยานพาหนะเบียด เกิดการปริแตก ชำรุดเสียหาย รางระบายน้ำเกิดการอุดตัน น้ำไม่สามารถระบายได้โดยสะดวก เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมร้อนรำคาญตามมาคือปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากน้ำขังเป็นเวลานาน ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม เป็นแหล่งเพาะยุง และนอกจากนี้ในถนนบางสายยังไม่มีย่อระบายน้ำ ปล่อยให้ไหลไปเองตามธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาของน้ำที่ท่วมขังในบริเวณสองข้างถนน และบางพื้นที่มีการระบายน้ำเสียงลงในหนองจอกคำ ในอนาคตอาจก่อให้เกิดมลภาวะขึ้นได้

1.3 ปัญหาขาดแคลนทางเท้า เนื่องจากรางระบายน้ำส่วนใหญ่เป็นรางเปิด จึงไม่มีที่ทำทางเท้าได้ ปัจจุบันความจำเป็นในการใช้ทางเท้ามีมากขึ้น เพราะรถและยานพาหนะมีมากขึ้น การเดินบนทางถนนจึงไม่ค่อยปลอดภัย ซึ่งทางเท้าในปัจจุบันมีเพียงถนนชุมชนลมประพาส และถนนสิงหนาทบำรุง เท่านั้น

1.4 ปัญหาถนนไม่เพียงพอและชำรุด ถนนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ในปัจจุบันมีจำนวน 35 สาย ระยะทาง 18,436 เมตร สามารถแยกประเภทถนน ดังนี้คือ

- ถนนคอนกรีต มีระยะทางรวม 7,590 เมตร คิดเป็นร้อยละ

14.17 ของระยะทางทั้งหมดในเขตเทศบาล

- ถนนลาดยางแอสฟัลต์ มีระยะทางรวม 7,374 เมตร คิดเป็น

ร้อยละ 40 ของระยะทางทั้งหมดในเขตเทศบาล

- ถนนลูกรัง มีระยะทางรวม 3,472 เมตร คิดเป็นร้อยละ 18.83 ของระยะทางทั้งหมดในเขตเทศบาล

ถนนต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน การสัญจรไปมาในเขตชุมชน ยังไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร เพราะยังมีถนน ตรอก ซอย บางส่วนที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงผิวการจราจร มีลักษณะเป็นหลุม-บ่อ บางส่วนของถนนเป็นลูกรัง ในฤดูแล้งทำให้เกิดฝุ่นละออง ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ในฤดูฝน ถนนบางสายการระบายน้ำไม่ดีพอ เมื่อฝนตกติดต่อกัน น้ำระบายไม่ทัน ทำให้น้ำท่วมขัง ถนนชำรุดเร็วกว่าปกติ

1.5 ปัญหาการจัดเก็บขยะและการรักษาความสะอาดไม่ดีพอ ในสภาพปัจจุบัน ถนนบางสาย โดยเฉพาะตรอก-ซอย มีกองขยะวางเก็บบนถนนอยู่ และโดยทั่ว ๆ ไป ถนนยังไม่ค่อยสะอาด ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลมีรายได้ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในด้านบุคลากรน้อย และยังไม่ทันสมัย ไม่สามารถให้บริการได้ทั่วทั้งเขตเทศบาล ประกอบกับประชาชนบางส่วนขาดระเบียบวินัย ไม่ค่อยร่วมมือในการรักษาความสะอาด คือ ประชาชนบางส่วนมักจะนำขยะไปทิ้งไว้บริเวณริมถนน, ทางสาธารณะ และทิ้งขยะไม่เป็นที่

1.6 ปัญหาถนนขาดความร่วมมือกัน ถนนหลายสายในเขตเทศบาลขาดความร่วมมือกัน ไม่มีต้นไม้ปลูกให้ร่มเงาแก่ผู้สัญจรไปมา และยังขาดสิ่งประกอบ เช่น ถังขยะ กระจาดดอกไม้ ที่ทำให้สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ด้วย

1.7 ปัญหาความเดือนร้อน รำคาญ จากโรงฆ่าสัตว์ ปัจจุบันโรงฆ่าสัตว์ของเทศบาลยังไม่มีรั้ว มีดขีด ไม่มีเครื่องมือที่ทันสมัย ไม่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ได้ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่ผู้ผ่านไปมา เสียงร้องของสัตว์ กลิ่นมูลสัตว์ ทำให้เกิดความรำคาญแก่ประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งบริเวณนี้เป็นย่านที่พักอาศัยของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน

1.8 ปัญหาการขาดสถานีขนส่งผู้โดยสารที่เป็นระบบ ในเขตชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ยังไม่มีสถานีขนส่งผู้โดยสารที่ดีที่เป็นระบบในปัจจุบันเป็นเพียงท่ารถของเอกชนเท่านั้นกระจายกันอยู่ ไม่ได้อยู่รวมกันเป็นแหล่ง ทำให้ขาดความเป็นระเบียบของเมือง นอกจากนี้ ในอนาคตอาจก่อให้เกิดปัญหาจราจรและความสับสนของผู้เดินทางต่างถิ่นด้วย

1.9 ปัญหาการใช้ลักษณะลวดลายสังกะสีประดับหลังคาที่ผิดวัตถุประสงค์สำหรับลวดลายสังกะสีที่ติดตามชายคา หรือที่ชาวพื้นเมืองเรียกว่า "ปานชอย" นั้น โดยแท้จริงชาวบ้านที่ถือเป็นที่ควรนับถือ จะใช้ประดับเฉพาะหลังคาของวัดหรือสถานที่สำคัญ ๆ

เท่านั้น จะไม่นำมาประดับชายคาบ้านหรืออาคารสถานที่บริการต่าง ๆ เช่น โรงแรม เกสต์เฮาส์ ร้านอาหาร ซึ่งในปัจจุบันมีการนำ "ปานชอย" ไปประดับชายคาของสถานที่ บริการต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อชาวบ้านมาก

1.10 ปัญหาการให้บริการแสงสว่างยังไม่ทั่วถึง ถนนหลายสายโดยเฉพาะ ถนนที่เป็นตรอก, ซอย ในปัจจุบันการให้บริการด้านแสงสว่างยังไม่ทั่วถึงทำให้ถนนมีแสงสว่าง ไม่พอเพียง บริเวณทางแยกทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย และประชาชนไม่ได้รังความสะดวกในการสัญจรไป-มา ในยามวิกาล

1.11 ปัญหาการขยายตัวของเมือง โดยเฉพาะการใช้ที่ดินเพื่อการปลูก สร้างอาคารของหน่วยราชการต่าง ๆ เกือบทั้งหมดจนถึงสนามกีฬา ได้แผ่กระจายลงไปบนที่ราบลุ่ม อันเป็นพื้นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวเมือง ซึ่งมีจำกัดอยู่แล้วต้องลดน้อยลงไปอีกมาก ส่งผลกระทบต่อรายได้พื้นฐานของราษฎรให้ตกต่ำลง

1.12 ปัญหาการกว้านซื้อที่ดินริมถนน โดยนักลงทุนจากภายนอกมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ราษฎรที่ยากจนหาทางออกโดยการขายที่ดินทำกินและที่ดินริมถนน พร้อมกับแก้ปัญหาการขาดแคลนที่ทำกินการบุกรุกทำลายป่าไม่มากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

2. สภาพปัญหาทางด้านสังคม ที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีดังนี้คือ

2.1 ปัญหาทางด้านเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ในสมัยอดีต ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีขนบธรรมเนียม-ประเพณี-สังคมที่ดิงาม ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกาย, การใช้ภาษา ฯลฯ แต่ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้กำลังจะลบเลือนไป สังคม-วัฒนธรรม แบบใหม่ กำลังเข้ามาแทนที่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา ซึ่งในปัจจุบันการใช้ภาษาไทยใหญ่มีการใช้กัน น้อยมาก จะมีใช้ก็เฉพาะกับคนแก่ สำหรับคนหนุ่มสาว โดยเฉพาะนักเรียนหันมาพูดภาษาไทย กลางกับคำเมืองแทนกันมากขึ้น การแต่งกาย ก็เช่นกันในปัจจุบันการแต่งกายที่สามารถบ่งบอก ถึงความเป็นพื้นเมือง ของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนแทบจะไม่มีแล้ว ที่ยังคงให้เห็นก็เฉพาะสตรี ผู้ชราเท่านั้น และอีกอย่างที่สำคัญ คือ สังคมแบบตะวันตก ที่การจับมือถือแขนเป็นเรื่อง ธรรมดาของชาย-หญิง รวมไปถึงการเที่ยวกลางคืน กำสั่งแพร่เข้าสู่กลุ่มวัยรุ่นของเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับความรู้สึกของชาวเมืองแม่ฮ่องสอนกันมาก และยังก่อให้เกิด แนวโน้มของการกระทำผิดเกี่ยวกับการล่วงเกินระหว่างเพศตรงข้ามได้

2.2 ปัญหาเด็กและเยาวชน ในปัจจุบัน แนวโน้มของเด็กที่ติดยาเสพติด จำพวกกาว, กิโนเอร์, มีมากขึ้น และมีการรวมกลุ่มในยามวิกาล และเที่ยวกลางคืนมากขึ้น

ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น การลักขโมย, การก้าวร้าว, การทำร้าย-ร่างกาย เป็นต้น เกิดขึ้นในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมากขึ้น

2.3 ปัญหาการบริการสาธารณสุข ปัจจุบันเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนยังขาดอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ในการให้บริการประชาชน ประกอบกับประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านสาธารณสุขมูลฐานอย่างเพียงพอ เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและจริงจัง จึงทำให้การปฏิบัติงานในด้านการให้บริการสาธารณสุขต่อประชาชนยังไม่ดีเท่าที่ควร

2.4 ปัญหาอาคารเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากโรงเรียนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ได้รับความนิยมจากประชาชน โดยนำบุตรหลาน ของตนเข้ามาศึกษาเป็นจำนวนมาก ทำให้จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องมีห้องเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

3. สภาพปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีดังนี้ คือ

3.1 ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางสาขา เช่น แรงงานในด้านการบริการภายในโรงแรม ซึ่งแรงงานในด้านนี้สำหรับชาวแม่ฮ่องสอนเอง ยังมีภาพพจน์ที่ไม่ดีต่ออาชีพในด้านนี้ และอีกประการหนึ่ง คือ ขาดความชำนาญในงานด้านนี้ด้วย

3.2 ปัญหาทางด้านฐานอุตสาหกรรมแคบ ในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแบบครอบครัวน้อยมาก อุตสาหกรรมไม่ค่อยมีการขยายตัวทำให้เกิดการจ้างงานน้อย และเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน มีส่วนทำให้การเจริญเติบโต ของชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีการพัฒนาไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสิ่งที่เป็นผลดีต่อการพัฒนาชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอน ก็มีส่วนในการผลักดันให้ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีการพัฒนาขึ้นไปอีก เช่น การเป็นศูนย์ราชการของจังหวัด, การมีสาธารณูปโภค ที่รองรับอย่างเพียงพอ, การมีที่พักที่พร้อมสรรพ, การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มากมายหลายแห่ง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้ชุมชนเมืองแม่ฮ่องสอนมีการพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น รวมไปถึงการมีเอกลักษณ์ทางศิลป-วัฒนธรรม ที่ดีงาม เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีส่วนในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มาเที่ยวที่เมืองแม่ฮ่องสอนนี้อีกด้วย